

Nieuwsbrief Rechtspraak Europa

Aflevering 7 – 2025

woensdag 2 juli 2025

Inhoud

In deze nieuwsbrief vindt u de volgende onderwerpen:
(Door op het onderwerp te klikken komt u direct bij de uitspraken op het betreffende rechtsgebied.)

INHOUD.....	1
LEESWIJZER.....	3
DEEL I – RECHTSPRAAK	4
Aanbesteding en overheidsopdrachten.....	4
Aansprakelijkheid Europese Unie	6
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers.....	7
Arbitrage	11
Asiel, migratie en Unieburgerschap	11
Beginnelen EU-recht	18
Belastingen.....	19
Belastingen, accijns.....	20
Belastingen, btw	21
Belastingen, vennootschapsbelasting	23
Brexit	24
Civil.....	24
Consumenten	25
COVID-19	31
Diensten, elektronische communicatiediensten en DSA	32
Digitalisering, social media en AI	35
Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek	36
Discriminatie en gelijke behandeling	37
Douane, tariefindeling, handel en antidumping.....	39
EHRM – algemeen en procesrecht	39
Eigendomsrecht	40
Energiemarkt	41
Erfrecht	43
Europees OM	43
Familieleven en familierecht.....	43
Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie	47
GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en defensie	48
Geneesmiddelen, farmacie en medische nalatigheid	49
Gewasbeschermingsmiddelen en biociden	51
Gezondheid, levensmiddelen en etikettering	52
Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa	52

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU).

De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa werd in 2011 opgericht door Marc de Werd (gerechtshof Amsterdam) en Joanne Bik (LBVr).

Kernredactie: Joanne Bik, Caroline ten Dam, Dionne Emmanouilidis, Doeke Kingma, Babet van den Kommer, Mariëlle Leenaers en Marc de Werd. Vaste medewerkers: Anouk Biersteker, Anne-Marie ten Bosch, Cleo Dermout, Stefan Flipse, Nicolien Keereweert, Suus Pesch en Chris Sillen.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak en op MKO (alleen intern). Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Afmelden kan via deze [link](#).

Handel en antidumping	53
Huiselijk geweld en (seksueel) geweld tegen vrouwen.....	54
IE - Intellectuele eigendom.....	54
Insolventie	59
Institutioneel recht en burgerinitiatief	60
Interstatelijke zaken.....	60
IPR.....	61
Kansspelen.....	63
Landbouw en visserij.....	63
LHBTI-rechten	64
Luchtvaart.....	67
Manipulatiesoftware auto's.....	68
Mededinging	68
Milieu, natuur, duurzame energie.....	71
Ne bis in idem.....	73
Overlevering en uitlevering	73
Paspoort	75
Prejudiciële procedure HvJ	75
Privacy en persoonsgegevens	76
Procesrecht HvJ	77
Procesrecht en recht op eerlijk proces.....	77
Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel recht.....	78
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht.....	79
Psychiatrie.....	82
Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter	82
Rechtsstaat en rechterlijke macht	84
Recht op leven en verbod op foltering en onmenselijke behandeling	85
Staatssteun	85
Strafrecht.....	87
Tabak	89
Toegang tot documenten	90
Verkiezingen en kiesrecht	90
Vervoer, reizen en rijbewijs	92
Verzekeringen	92
Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid.....	93
Vrijheid van vereniging en demonstratierecht.....	94
Vrijheid van verplaatsing	95
Witwassen en terrorismebestrijding	95
 DEEL II – ALGEMEEN	 99
ALGEMEEN.....	99
CURSUS EN OPLEIDING	99
NIEUWSBRIEVEN	100
NL ZAKEN BIJ HET HVJEU	101
NL PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN	102
NL ZAKEN BIJ HET EHRM	102
VERZOEKEN PROTOCOL NO. 16 BIJ HET EVRM	103

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees *ius commune* maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven “bladwijzers”, de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Om de lengte van de nieuwsbrief in te perken worden voortaan van de prejudiciële verwijzingen geen samenvattingen meer opgenomen. De signaleringen van nieuwe prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van Curia en een link naar de samenvatting op ECER (indien beschikbaar). Bij de Nederlandstalige verwijzingsuitspraken (afkomstig van Nederlandse en Belgische rechters) wordt daarnaast ook een samenvatting opgenomen.

Het is overigens eenvoudig een prejudiciële verwijzing terug te vinden op Curia met zaaknummer of, indien dat zaaknummer niet bekend is, door bijvoorbeeld te zoeken op onderwerp of herkomst van de prejudiciële vraag. De snelste manier is door te klikken op de drie puntjes bij het vak “documenten” en aldaar te klikken op “verzoeken om een prejudiciële beslissing”.

Volledigheid en selectiecriteria

- Voor wat betreft de Europese uitspraken streeft de redactie ernaar een volledig overzicht te geven van de voor Nederland relevante uitspraken.
- Alle prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten worden opgenomen in de nieuwsbrief.
- De Nederlandse uitspraken die in de nieuwsbrief staan, worden opgenomen omdat er een blog over is of omdat iemand de redactie heeft gewezen op een bepaalde uitspraak. Het overzicht van de Nederlandse jurisprudentie is dus niet volledig. Signalering van een relevante Nederlandse uitspraak wordt zeer op prijs gesteld.
- De redactie houdt ontwikkelingen bij via Twitter, Legal Intelligence etc. Uiteraard is dit overzicht niet volledig. Datzelfde geldt voor opleidingen, literatuur en noten bij arresten. Ook hiervoor geldt dat signalering door lezers op prijs wordt gesteld.

Deel I – Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten

HvJ – ARREST – C-82/24 (Veolia) – 5 juni 2025 – Polen – ECLI:EU:C:2025:396 – conclusie – arrest

Richtlijnen 2004/17/EG en 2004/18/EG – Overheidsopdracht voor werken – Beginsel van gelijke behandeling – Transparantieplicht – Analoge toepassing van regels over garanties – Uitlegging Poolse regels in de rechtspraak

De aanbestedende dienst heeft een openbare aanbestedingsprocedure uitgeschreven voor de modernisering en uitbreiding van een waterzuiveringsinstallatie en daarvoor een overeenkomst gesloten met een consortium van in verschillende lidstaten gevestigde ondernemingen waarin Veolia, gevestigd in Polen, de leiding had. Die overeenkomst bevatte een garantieregeling. Op 21 maart 2013 is het certificaat van voltooiing van de werken afgegeven. (2,5 jaar later dan de oorspronkelijke opleveringsdatum).

In 2014 en in 2015 heeft de aanbestedende dienst het consortium van ondernemingen ervan in kennis gesteld dat een van de twee betrokken recuperatoren defect was. Deze recuperatoren zijn vervangen in het kader van de garantieregels. In 2018 was er een nieuw defect, ditmaal met betrekking tot beide recuperatoren. Het consortium van ondernemingen heeft geweigerd deze apparatuur te repareren of te vervangen omdat de garantieperiode volgens hen was verstreken.

Partijen zijn het er niet over eens of artikel 581, lid 1, van het burgerlijk wetboek van toepassing is. Deze bepaling regelt de garantie voor koopovereenkomsten. Volgens het consortium van ondernemingen is de toepassing van deze bepaling in strijd met de beginselen van transparantie, gelijke behandeling en mededinging, die zijn verankerd in richtlijn 2004/18 en inmiddels zijn overgenomen in richtlijn 2014/24/EU, aangezien zij erop neerkomt dat aan dit consortium eisen worden tegengeworpen die niet duidelijk blijken uit de aanbestedingsdocumenten of de geldende Poolse regelgeving, maar enkel uit een – omstreden – uitlegging van het burgerlijk wetboek.

Hof: Het beginsel van gelijke behandeling en de transparantieplicht als bedoeld in artikel 10 van richtlijn 2004/17/EG staan eraan in de weg dat op een overeenkomst voor werken bepalingen van nationaal recht die de garantie regelen bij koopovereenkomsten en waarvan de inhoud noch in de aanbestedingsdocumenten noch in die overeenkomst voor werken uitdrukkelijk is gepreciseerd, naar analogie worden toegepast, op grond van een uitlegging in de rechtspraak, wanneer de toepasselijkheid van dergelijke bepalingen voor een behoorlijk geïnformeerde en normaal oplettende inschrijver onvoldoende duidelijk en voorzienbaar is.

- E EU-Hof: geen analoge toepassing nationale garantiebepalingen indien deze in aanbestedingsdocumentatie niet gepreciseerd en voor normaal oplettende inschrijver onvoldoende duidelijk zijn (ECER)

HvJ – ARREST – C-415/23 P (OHB systems) – 12 juni 2025 – ECLI:EU:C:2025:434 – geen conclusie – arrest (Franse taalversie)

Verordening (EU) nr. 1285/2013 – Overheidsopdrachten voor dienstverlening – Aanbestedingsprocedure – Levering van Galileo overgangssatellieten – Afwijzing offerte van inschrijver – Gunning van betrokken opdracht aan andere inschrijvers

OHB System is een vennootschap naar Duits recht die zich bezighoudt met de ontwikkeling en uitvoering van innovatieve ruimtesystemen, waaronder satellieten. Het Galileo-programma heeft tot doel een

Europees systeem voor radionavigatie en plaatsbepaling per satelliet op te zetten en te exploiteren, dat specifiek is ontworpen voor civiele doeleinden en bestaat uit een constellatie van satellieten en een wereldwijd netwerk van grondstations. Overeenkomstig Verordening (EU) nr. 1285/2013 is de Commissie verantwoordelijk voor het Galileo-programma.

ESA, handelend voor en namens de Commissie, heeft een aanbestedingsprocedure uitgeschreven voor de levering van overgangssatellieten voor Galileo in de vorm van een concurrentiegericht dialog.

OHB System AG vordert vernietiging van het arrest van het Gerecht in zaak T-54/21 waarbij het op artikel 263 VWEU gebaseerde beroep van rekwirante is verworpen, strekkende tot nietigverklaring van de op 19 en 22 januari 2021 aan rekwirante meegedeelde besluiten van de Europese Commissie om haar offerte, ingediend in het kader van een aanbesteding in de vorm van een concurrentiegericht dialog betreffende de levering van Galileo overgangssatellieten, niet te aanvaarden en de opdracht aan twee andere inschrijvers te gunnen.

Het arrest van het Gerecht in zaak T-54/21 wordt vernietigd. De zaak wordt terugverwezen naar het Gerecht.

HvJ – CONCLUSIE – C-313/24 (Opera Laboratori Fiorentini) – 26 juni 2025 – A-G Medina – Italië
– [ECLI:EU:C:2025:492](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 833/2014 – Beperkende maatregelen – Oorlog in Oekraïne – Verbod om overheidsopdrachten te gunnen aan of voort te zetten met Russische onderdanen en in Rusland gevestigde entiteiten of lichamen – Begrip handelend ,namens of op aanwijzing van' een ,entiteit' – Feitelijke controle

Samenvatting onder: [GBVB](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-271/25](#) en [C-334/25 \(Autovici e.a.\)](#), verwijzing uit **Litouwen** over de vraag in hoeverre lidstaten **autonome uitsluitingsgronden** voor **aanbestedingsprocedures** mogen hanteren zonder de Unierechtelijke beginselen van gelijke behandeling, non-discriminatie, transparantie en evenredigheid te schenden

OVERIG

- UN WG on business and human rights' report on AI procurement -- key findings and recommendations ([how to crack a nut](#))
- Europese Commissie beperkt Chinese deelname in aanbestedingen voor medische hulpmiddelen ([ECER](#))

Aansprakelijkheid Europese Unie

HvJ – CONCLUSIE – [C-679/23 P \(W.S. e.a./FRONTEx\)](#) – 12 juni 2025 – **Grote Kamer** – A-G Capeta – [ECLI:EU:C:2025:427](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2016/1624 – Europees Grens- en kustwachtagentschap (Frontex) – Gezamenlijke terugkeeroperatie – Pushbacks – Vermeende schending van de grondrechten – Niet-contractuele aansprakelijkheid EU – Causaal verband – Beginsel van non refolement

Een gezin van Syrische Koerden is per vliegtuig van Griekenland naar Turkije teruggestuurd in een gezamenlijke terugkeeroperatie die door Frontex werd gecoördineerd. Zij eisen schadevergoeding van Frontex. Zij betogen dat de materiële en immateriële schade die zij hebben geleden, is veroorzaakt door het onrechtmatig handelen – of beter gezegd, het niet-handelen – van Frontex voor, tijdens en na die terugkeeroperatie, waardoor een aantal van hun grondrechten is geschonden. Volgens hen zou Frontex met name inbreuk hebben gemaakt op het beginsel van non-refoulement, het recht op asiel, het verbod op collectieve uitzetting, de rechten van het kind, en het verbod op terugzending van asielzoekers naar Syrië.

In beginsel vallen dergelijke operaties onder de primaire verantwoordelijkheid van de lidstaat van waaruit de terugkeer plaatsvindt (ontvangende lidstaat) en vervult Frontex een ondersteunende rol bij de voorbereiding, organisatie en coördinatie van dergelijke operaties. In de onderhavige zaak rijst dus de vraag of er bij dergelijke operaties concrete verplichtingen op Frontex rusten, en zo ja, welke van die verplichtingen in geval van niet-nakoming ervan kunnen leiden tot een schadevergoedingsverplichting voor de Europese Unie, ook al berust de primaire verantwoordelijkheid voor dergelijke operaties bij de ontvangende lidstaat.

Het Gerecht heeft de vordering van het Syrische gezin verworpen op grond dat er geen causaal verband bestaat tussen het beweerdelijk onrechtmatige gedrag van Frontex en de geleden schade. Het Gerecht heeft de andere voorwaarden voor niet-contractuele aansprakelijkheid, te weten onrechtmatigheid en schade, dus niet onderzocht.

De beoordeling door het Hof in de onderhavige zaak is beperkt tot kwesties waarover het Gerecht uitspraak heeft gedaan.

In de visie van de A-G is het arrest van het Gerecht op verschillende manieren te lezen, maar naar de mening van de A-G geldt in elk geval dat in situaties waarin Frontex en de lidstaten gedeelde verplichtingen hebben bij gezamenlijke terugkeeroperaties, Frontex aansprakelijk kan worden gesteld voor schade die wordt veroorzaakt door niet-nakoming van deze verplichtingen, zelfs als een lidstaat tegelijkertijd aansprakelijk kan zijn voor dezelfde schade.

Het Gerecht is in de beslissing dan ook ten onrechte tot de slotsom gekomen dat er geen causaal verband kon bestaan tussen het verzuim van Frontex om de controle te verrichten en de door rekwiranten geleden schade omdat het onrechtmatig handelen niet aan Frontex kon worden toegerekend in situaties waarin het aan een lidstaat kon worden toegerekend.

Het Gerecht heeft zich ook ten onrechte beroepen op artikel 42, leden 1 en 2, van verordening 2016/1624.

Vwb causaal verband betreffende de materiële en immateriële schade met betrekking tot Turkije en Irak De AG geeft het Hof in overweging vast te stellen dat het feitelijke causale verband in de onderhavige zaak niet door de eigen keuze van rekwiranten is verbroken. Zonder het beweerdelijk onrechtmatige verzuim van Frontex waren rekwiranten niet genoodzaakt geweest om een zo moeilijke levenskeuze te maken.

Vwb middel ivm causaal verband betreffende de materiële schade met betrekking tot de rechtsbijstandskosten in het kader van het klachtenmechanisme is AG van oordeel dat het Gerecht geen blijk heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting met betrekking tot deze schadepost.

Vierde middel in hogere voorziening (bewijselementen). Hoewel AG het niet eens is met stelling Frontex dat middel irrelevant is, is ook AG van mening dat het middel ongegrond is.

Hoewel AG van mening is dat de beslissing van het Gerecht dat het bestaan van een causaal verband in casu niet kon worden aangetoond, juridisch onjuist is, moet voor de vraag of er sprake is van een dergelijk causaal verband, worden vastgesteld of er een terugkeerbesluit was uitgevaardigd. Hiervoor is een beoordeling van de feiten nodig die het Gerecht nog niet heeft verricht. Bijgevolg kan het Hof zich niet uitspreken over het bestaan van een causaal verband, noch over de andere voorwaarden voor aansprakelijkheid.

De A-G geeft het Hof in overweging: het arrest van het Gerecht te vernietigen. Het gerecht van de EU moet de zaak volgens haar opnieuw bekijken

- 📌 Advocate General Ćapeta's Opinion in *WS and Others v Frontex* before the Grand Chamber: The End of Frontex's Shielding? Joint Liability of Frontex and Member States in Return Operations ([EU law analysis](#))
- 📌 A-G Ćapeta brengt conclusie uit over de aansprakelijkheid van Frontex bij gezamenlijke terugkeeroperaties ([ECER](#))

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers

 EHRM – ARREST – *Al en Demiri t. Turkije* – 10 juni 2025 – [34280/17](#) – [71800/17](#) – [ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD003428017](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM – Waardeverlies pensioen door inflatie – Schending

Samenvatting onder: [Eigendomsrecht](#)

 HvJ – ARREST – *C-7/24 (Deutsche Rentenversicherung Nord)* – 12 juni 2025 – Denemarken – [ECLI:EU:C:2025:439](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 883/2004 – Overlijden na bedrijfsongeval – Uitkering sociale zekerheidsorgaan – Subrogatierecht

Een Duits staatsburger, die als internationaal chauffeur werkte voor een Duitse vennootschap, is gewond geraakt tijdens een ongeluk toen hij op een van de bedrijfslocaties van MP in Denemarken hielp met het laden van goederen in zijn vrachtwagen. Als gevolg van dit letsel is hij kort daarna overleden.

MP heeft haar wettelijke aansprakelijkheid voor dit overlijden erkend. De aansprakelijkheidsverzekeraar (GF) van deze vennootschap, heeft aan de weduwe van de overleden werknemer, een vergoeding betaald voor het verlies van een kostwinner die is berekend volgens het Deense recht.

DRV-N en BG-V, waarbij de overledene was verzekerd als Duitse werknemer, heeft een nabestaandenpensioen betaald aan zijn weduwe.

De Duitse wet voorziet in een recht van subrogatie in de rechten van de weduwe van de overleden werknemer ten aanzien van de aansprakelijke derde. DRV-N en BG-V hebben om terugbetaling van het pensioen verzocht bij MP en GF.

MP en GF hebben dit verzoek afgewezen omdat het naar Deens recht ongegrond was. DRV-N en BG-V hebben een regresvordering tegen MP en GF ingesteld bij de verwijzende (Deense) rechter.

Volgens de verwijzende rechter blijkt uit de rechtspraak van het Hof niet duidelijk of de materiële regels van het recht van de lidstaat waar de schade is ontstaan de regresvordering van het socialezekerheidsorgaan dat de prestaties verschuldigd is kunnen beperken, wanneer de socialezekerheidsprestaties waarvoor om vergoeding wordt verzocht, niet identiek zijn aan of, op zijn minst, naar hun aard niet vergelijkbaar zijn met de vordering die de persoon die de schade heeft geleden krachtens die materiële regels zou kunnen doen gelden.

Hof: Artikel 85, lid 1, van verordening (EG) nr. 883/2004 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een persoon krachtens de wetgeving van de lidstaat waar hij woont recht heeft op een nabestaandenpensioen na het overlijden van zijn echtgenoot als gevolg van een arbeidsongeval op het grondgebied van een andere lidstaat, en de wetgeving van de eerstgenoemde lidstaat bepaalt dat het orgaan dat dit pensioen verschuldigd is een subrogatierecht heeft ten aanzien van de derde die verplicht is de uit dit arbeidsongeval voortvloeiende schade te vergoeden, dit orgaan een regresvordering kan instellen zonder dat er in de laatstgenoemde lidstaat een rechtsgrondslag voor het verkrijgen van een dergelijk pensioen of een gelijkwaardige prestatie bestaat, aangezien het volstaat dat de in het recht van de verschillende betrokken lidstaten vastgestelde prestaties die worden betaald naar aanleiding van een gebeurtenis als een arbeidsongeval, wat hun respectieve voorwerp en doelstellingen betreft voldoende vergelijkbaar zijn om het in de wetgeving van de eerstgenoemde lidstaat en in dat artikel 85, lid 1, bedoelde subrogatierecht te kunnen uitbreiden tot de prestatie waarin is voorzien door de laatstgenoemde lidstaat.

HvJ – ARREST – [C-219/24 \(Tallinna linn\)](#) – 12 juni 2025 – Estland – ECLI:EU:C:2025:442 – geen conclusie – [arrest](#)

Richtlijn 89/391/EEG – Richtlijn 2000/54/EG – Veiligheid en gezondheid van werknemers op het werk – Covid-19 – Verplichte vaccinatie van noodhulpdienstpersoneel

Samenvatting onder: [Covid-19](#)

HvJ – ARREST – [C-419/24 \(Hôtel Plaza\)](#) – 19 juni 2025 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2025:464 – geen conclusie – [arrest](#)

Richtlijn 98/59/EG – Collectief ontslag – Werkingssfeer richtlijn 98/59 – Onbevoegdheid HvJ

YG werkte sinds 1992 als projectmanager bij Hôtel Plaza. In 2017 heeft een externe dienstverlener, elf van haar werknemers ter beschikking gesteld van Hôtel Plaza om onderhouds- en schoonmaakdiensten te verrichten in dit hotel.

In september 2018 moest Hôtel Plaza voor 20 maanden sluiten voor renovatiewerkzaamheden. Om die reden is een procedure voor collectief ontslag om economische redenen ingeleid waardoor 29 van de 39 werknemers van haar personeelsbestand zouden worden getroffen. Er is geen plan voor het behoud van de werkgelegenheid opgesteld en uitgevoerd voordat tot ontslag van de betrokken werknemers is besloten.

YG start een procedure waarin zij verzoekt om ten eerste nietigverklaring van haar ontslag wegens het ontbreken van een plan voor het behoud van de werkgelegenheid en ten tweede om haar herplaatsing bij Hôtel Plaza. De rechter heeft het ontslag nietig verklaard op grond dat Hôtel Plaza de aan haar door externe dienstverlener ter beschikking gestelde werknemers niet bij haar personeelsbestand had gerekend om te bepalen of zij een plan voor behoud van de werkgelegenheid moest opstellen. Hôtel Plaza heeft tegen die uitspraak cassatieberoep ingesteld bij de verwijzende rechter.

Hôtel Plaza en de Europese Commissie voeren aan dat het Hof onbevoegd is om kennis te nemen van het verzoek om een prejudiciële beslissing, omdat de nationale regeling niet binnen de werkingssfeer van het Unierecht valt.

Het Hof herinnert eraan dat de richtlijn slechts een gedeeltelijke harmonisatie tot stand brengt. Volgens het Hof kan de Franse bepaling uit het arbeidswetboek in beginsel niet worden geacht binnen de werkingssfeer van richtlijn 98/59 te vallen. Uit een en ander volgt dat artikel 1, lid 1, eerste alinea, onder a), van richtlijn 98/59, bij gebreke van een specifieke verplichting in deze richtlijn met betrekking tot een situatie als die in het hoofdgeding, niet van toepassing is. Het Hof verklaart zich daarom onbevoegd.

Frankrijk, Ierland en Italië hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Het Hof is onbevoegd om kennis te nemen van het door de Cour de cassation ingediende verzoek om een prejudiciële beslissing.

HvJ – CONCLUSIE – C-543/23 (Gnattai) – 5 juni 2025 – A-G Kokott – Italië – ECLI:EU:C:2025:418 – conclusie

Richtlijn 1999/70/EG – Raamovereenkomst EVV, Unice en CEEP – Artikelen 20 en 21 Handvest – Arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd – Leerkrachten – Vaststelling anciënniteit – Salarisschaal – Eerder aan particuliere scholen vervulde dienstitijden worden niet in aanmerking genomen – Verschillende werkgevers

De vraag is o.a. of leerkrachten die eerder een arbeidsovereenkomst voor *bepaalde tijd* hadden, bij hun aanstelling in vaste dienst aan openbare scholen in Italië ten opzichte van leerkrachten met een arbeidsovereenkomst voor *onbepaalde tijd* verschillend worden behandeld. Meer specifiek: moeten de dienstitijden die verzoeker in het kader van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd heeft vervuld bij particuliere scholen (*scuole paritarie*), die volgens de wet in wezen zijn gelijkgesteld met openbare scholen, worden meegerekend bij de vaststelling van de anciënniteit en dus de inschaling in een salarisschaal na een (vaste) aanstelling aan een openbare school.

A-G geeft het Hof in overweging: Het specifieke non-discriminatiebeginsel in clause 4, punt 1, van de op 18 maart 1999 gesloten raamovereenkomst (...), en de in de artikelen 20 en 21 Handvest EU verankerde algemene Unierechtelijke beginselen van gelijke behandeling en non-discriminatie staan niet in de weg aan een nationale regeling als die van artikel 485 van wetsbesluit nr. 297/94, voor zover deze regeling de aan paritaire scholen vervulde dienstitijd van werknemers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd bij een aanstelling in vaste dienst aan een openbare school niet meerekent voor de bepaling van de anciënniteit en de inschaling in een salarisschaal.

HvJ – CONCLUSIE – C-743/23 (GKV-Spitzenverband) – 5 juni 2025 – A-G Rantos – Duitsland – ECLI:EU:C:2025:414 – conclusie

Verordening (EG) nr. 883/2004 – Verordening (EG) nr. 987/2009 – Overeenkomst EG-Zwitserland – Werkzaamheden in loondienst in Duitsland, Zwitserland en in derde landen – Begrip „substantieel gedeelte van de werkzaamheden”

Verzoeker woont in Duitsland en werkte 10,5 dagen per kwartaal in Duitsland, 10,5 dag per kwartaal in Zwitserland en kwantitatief het grootste gedeelte in andere derde landen. Welke socialezekerheidswetgeving is van toepassing op verzoeker? Moeten in dat verband de in derde landen verrichte werkzaamheden wel of niet in aanmerking worden genomen bij de vaststelling of hij in zijn

woonlidstaat een „substantieel gedeelte” van zijn werkzaamheden in loondienst verrichtte in de zin van artikel 13, lid 1, van verordening (EG) nr. 883/2004?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 13, lid 1, van verordening (EG) nr. 883/2004, gelezen in samenhang met artikel 14, lid 8, van verordening (EG) nr. 987/2009 moet aldus worden uitgelegd dat voor de vaststelling of op een persoon die in twee of meer lidstaten werkzaamheden in loondienst pleegt te verrichten de socialezekerheidswetgeving van zijn woonlidstaat van toepassing is, het begrip „substantieel gedeelte van de werkzaamheden” in de zin van deze bepalingen betekent dat alle werkzaamheden van die persoon in aanmerking worden genomen, met inbegrip van die welke in derde landen worden verricht, en niet enkel de werkzaamheden die hij in de lidstaten verricht.

- A-G: voor uitleg begrip ‘substantieel deel van werkzaamheden’ verrichten kunnen ook werkzaamheden in derde landen relevant zijn ([ECER](#))

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-296/24–C-307/24 (Jouxy e.a.) – A-G Norkus – Luxemburg – ECLI:EU:C:2025:444 – [conclusie](#)

Verordening (EG) nr. 883/2004 – Verordening (EU) nr. 492/2011 – Artikel 45 VWEU – Gelijke behandeling – Kinderbijslag – Kind van partner van niet-ingezeten werknemer – Ontbreken afstammingsband – Begrip ‘gezinslid’ – Begrip ‘voorzien in het onderhoud’ van een kind – Gemeenschappelijke woning van werknemer en kind

Verzoekers wonen afwisselend in België, Duitsland of Frankrijk, maar werken in Luxemburg. Zij zijn daardoor onderworpen aan de Luxemburgse socialezekerheidswetgeving. Het gaat hier over de bepalingen van de Luxemburgse wet die erin voorzien dat grensarbeiders sinds 1 augustus 2016 slechts kinderbijslag kunnen krijgen voor de kinderen die onder het begrip „gezinslid” vallen, te weten de kinderen die binnen het huwelijk zijn geboren, kinderen die buiten het huwelijk zijn geboren en kinderen die door deze persoon zijn geadopteerd.

Deze zaak omvat twaalf gedingen tussen grensarbeiders en het Luxemburgse fonds voor kinderbijslag (CAE) over de weigering van laatstgenoemde om aan deze werknemers kinderbijslag toe te kennen voor een kind van de echtgenoot of van de geregistreerde partner, omdat deze kinderen geen afstammingsband met de betrokken grensarbeiders zouden hebben en derhalve niet konden worden beschouwd als een „gezinslid” zoals gedefinieerd in de Luxemburgse wettelijke regeling.

A-G geeft het Hof in overweging: Het begrip ‘voorzien in het onderhoud’ van een kind van de echtgenoot of de geregistreerde partner van een grensarbeider, zoals door het Hof gehanteerd in zijn rechtspraak betreffende de uitlegging van artikel 45 VWEU, artikel 1, onder i), en artikel 67 van verordening (EG) nr. 883/2004, alsmede artikel 7, lid 2, van verordening (EU) nr. 492/2011, moet aldus worden opgevat dat het kind van de echtgenoot of de geregistreerde partner van de grensarbeider rechtmatig wordt geacht indirect in aanmerking te komen voor de betrokken kinderbijslag wanneer het in de gemeenschappelijke woning verblijft en dus in gezinsverband leeft met deze werknemer. Het bestaan van een dergelijke gemeenschappelijke woning doet een recht ontstaan op de kinderbijslag waarin is voorzien in de lidstaat waarin deze werknemer werkzaamheden in loondienst verricht, onder dezelfde voorwaarden als die welke gelden voor kinderen die een afstammingsband met deze werknemer hebben.”

OVERIG

EU-UK Social Security Coordination After Brexit: some thoughts on the Simkova case ([European law blog](#))

EHRM factsheets en case-law guide

- [Trade union rights](#)
- [Legal professional privilege](#)
- [Slavery, servitude and forced labour](#)
- [Surveillance at workplace](#)
- [Guide on Article 4 ECHR on prohibition of slavery and forced labour](#)

Arbitrage

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-244/25 \(Cabify España\)](#), verwijzing uit **Spanje** over de vraag of nationale rechters bij het **vernietigen van arbitrale vonnissen** moeten kunnen toetsen of de arbiters de Unierechtelijke **regels van openbare orde** correct hebben toegepast (in tegenstelling tot de Spaanse rechtspraak die een louter formele toetsing hanteert).

OVERIG

Besluit (EU) 2025/1217 van de Raad van 22 mei 2025 betreffende de sluiting, namens de Europese Unie, van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake transparantie van op een verdrag gebaseerde arbitrage tussen investeerders en staten, [PB L, 2025/1217, 19.6.2025](#)

- ⇒ EU neemt VN-Verdrag inzake transparante geschillenbeslechting aan ([ECER](#))

EHRM factsheets

- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 Arbitration](#)

Asiel, migratie en Unieburgerschap

EHRM – ARREST – H.Q. e.a. t. Hongarije – 24 juni 2025 – [46084/21](#) – [40185/22](#) – [53952/22](#) – ECLI:CE:ECHR:2025:0624JUD004608421 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 4, Vierde Protocol bij het EVRM – Artikel 5 EVRM – Artikel 13 EVRM – Collectieve uitzetting naar Servië zonder onderzoek van individuele omstandigheden – Recht op effectieve rechtsbescherming

Klagers komen uit Afghanistan en Syrië. Een van de klagers is uitgezet toen hij een asielverzoek indiende na het verlopen van zijn verblijfsvergunning. Twee andere klagers waren Hongarije clandestien binnengekomen en zijn uitgezet nadat ze in een ziekenhuis waren behandeld voor ernstige verwondingen als gevolg van een ongeval.

Het EHRM merkt op dat de toepassing van het systeem van automatische verwijdering in een aantal zaken tegen Hongarije heeft geleid tot vaststelling van een schending van artikel 4, Vierde Protocol bij het EVRM en dat het systeem door het HvJEU in strijd met het EU-recht was bevonden.

Niettemin is Hongarije het systeem blijven toepassen. Bijgevolg is de situatie van de klagers vóór hun uitzetting niet beoordeeld op hun individuele omstandigheden. Het EHRM komt daarom tot de conclusie dat hun uitzettingen een “collectief” karakter hebben. Bovendien stelt het Hof vast dat de “ambassadeprocedure”, die de enige toegangsmogelijkheid is voor personen die internationale bescherming in Hongarije zoeken, niet duidelijk geregeld is en onvoldoende waarborgen bevat. Schending.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – S.S. t. Italië – 20 mei 2025 –21660/18 – ECLI:CE:ECHR:2025:0520DEC002166018 – persbericht 12.6.25 – beslissing (Franse taalversie)

Artikelen 2, 3 en 4 EVRM – Artikelen 3 en 4, Vierde Protocol bij het EVRM – Reddingsoperatie op Middellandse zee bij schipbreuk rubberboot – Geen extraterritoriale jurisdictie – Niet-ontvankelijk

De zeventien klagers hebben de Nigeriaanse dan wel Ghanese nationaliteit en waren deel van een groep van 150 mensen die vanuit Libië in een rubberboot de Europese kust probeerden te bereiken. De zaak betrof een maritieme reddingsoperatie voor een rubberboot met ongeveer 150 mensen aan boord. Op 33 zeemijl van Tripoli (Libië) kwam de rubberboot in nood en de Italiaanse autoriteiten (MRCC) ontvingen een stress-sigitaal. MRCC droeg de coördinatie over aan de Libische autoriteiten (JRCC) omdat het binnen de Libische zoek-en-red-regio zou vallen. Het Nederlandse schip Sea Watch 3 bood zich bij MRCC aan als ‘on-scene commander’, tegelijk liet JRCC MRCC weten dat het een Libisch schip had aangewezen als on-scene commander. Dat Libische schip kwam het eerst bij de rubberboot. Door de manoeuvres van het Libische schip zouden verschillende schipbreukelingen in het water zijn gevallen en verdronken, en de mensen in de rubberboot zouden geen zwemvesten hebben gekregen. Sommige personen werden door reddingsboten van de Sea Watch aan boord gehaald en anderen eindigden op het Libische schip. De klagers die op het Libische schip bleven zouden zijn vastgebonden, geslagen en bedreigd. In het detentiekamp in Libië zouden zij onmenselijk zijn behandeld en mishandeld.

De eisers klagen dat MRCC hen aan het risico van onmenselijke behandeling en overlijden had blootgesteld door een Libisch schip de leiding over de reddingsoperaties te laten overnemen. Zij stelden dat Italië, met toestemming van de EU, een praktijk van “refoulement by proxy” had ingevoerd, waardoor duizenden migranten het risico liepen op onmenselijke en vernederende behandeling, terwijl tegelijkertijd zijn internationale en verdragsverplichtingen werden omzeild.

EHRM: In deze zaak is niet voldaan aan de criteria voor uitoefening van extraterritoriale jurisdictie door een staatspartij in de zin van artikel 1 EVRM. Wat betreft de jurisdictie *ratione loci* stonden het gebied waarin de klagers waren onderschept – en de internationale wateren van de centrale Middellandse Zee in het algemeen – de facto niet onder de effectieve controle van Italië. De financiële en logistieke steun die Italië aan Libië verleende bij het beheer van de immigratie komt, anders dan gesteld, niet neer op de uitoefening van extraterritoriale jurisdictie door de verwerende staat. Wat betreft de jurisdictie *ratione personae* merkte het Hof op dat de kapitein en de bemanning van het Libische schip autonoom hadden gehandeld en dat er geen aanwijzingen waren dat de officieren van het MRCC in Rome zeggenschap hadden over de bemanning van dat schip of in staat waren hun gedrag op enigerlei wijze te beïnvloeden. Bovendien kon het enkele feit dat de zoek- en reddingsprocedure door het MRCC in Rome was geïnitieerd, geen extraterritoriale jurisdictie tussen de klagers en de Italiaanse staat teweegbrengen. Hoewel niet is voldaan aan de voorwaarden voor extraterritoriale rechtsmacht op grond van artikel 1 EVRM, wordt de situatie in dit geval niettemin beheerst door andere regels van internationaal recht, met name die inzake de redding van personen op zee, de bescherming van vluchtelingen en de aansprakelijkheid van staten. De reikwijdte van de bevoegdheid van het EHRM is echter beperkt tot het waarborgen van de naleving van het EVRM alleen. Het EHRM heeft dus niet de bevoegdheid om de naleving van andere internationale verdragen of van verplichtingen die voortvloeien uit andere bronnen dan het EVRM te waarborgen. Verzoek niet-ontvankelijk.

- Inadmissibility Decision in S.S. and Others v. Italy: A Missed Opportunity in Migration Control Externalization ([ECHR blog](#))

HvJ – ARREST – C-460/23 (Kinsa) – 5 juni 2025 – Grote Kamer – Italië – ECLI:EU:C:2025:392 – conclusie – arrest

Richtlijn 2002/90/EG – Mensensmokkel – Strafbaarstelling van hulpverlening uit humanitaire overwegingen bij illegale binnenkomst op grondgebied van lidstaat – Valse identiteitsdocumenten

Een Congolese staatsburger heeft met gebruikmaking van valse paspoorten twee minderjarige leden van haar familie, namelijk haar dochter en haar nichtje, hulp verleend bij de illegale binnenkomst in Italië. Er is een strafprocedure ingesteld.

Hof: Artikel 1, lid 1, onder a), van Richtlijn 2002/90/EG, gelezen in het licht van de artikelen 7 en 24 en artikel 52, lid 1, Handvest EU moet aldus worden uitgelegd dat, ten eerste, het gedrag van een persoon die, in strijd met de regels inzake grensoverschrijdend personenverkeer, minderjarigen die onderdaan van een derde land zijn en hem begeleiden en voor wie hij daadwerkelijk de zorg uitoefent, het grondgebied van een lidstaat binnenbrengt, niet onder het algemene strafbare feit van hulpverlening bij illegale binnenkomst valt, en, ten tweede, deze artikelen zich verzetten tegen een nationale regeling die dergelijk gedrag strafbaar stelt.

- EU-Hof: illegaal binnen reizen EU door derdelander met minderjarigen voor wie deze verantwoordelijk is betreft geen strafbaar feit ([ECER](#))
- A candle in the dark: the CJEU rules against criminalising parents for smuggling their children ([EU law analysis](#))
- In the End... Who Cares? ([Verfassungsblog](#))
- The Legacy of Kinsa ([Verfassungsblog](#))
In the shadow of ongoing EU reform efforts, Kinsa signals a shift: from border control to proportionality scrutiny.

HvJ – ARREST – C-349/24 (Nuratau) – 5 juni 2025 – Tsjechië – ECLI:EU:C:2025:397 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2011/95/EU – Subsidiare bescherming – Grond die geen verband houdt met situatie in land van herkomst – Familieleven – Logica van internationale bescherming

A.B. is in juli 2006 Tsjechië binnengekomen. In april 2019 heeft hij in dezelfde lidstaat een verzoek om internationale bescherming ingediend.

Zijn verzoeken zijn afgewezen. De rechter heeft de twee besluiten vernietigd omdat deze hoofdzakelijk gebaseerd zijn op het gebrekkige karakter van de door het ministerie verzamelde informatie over het privéleven en het familie- en gezinsleven van A.B., en op de vaststelling dat het ministerie bepaalde aspecten van dat privéleven en familie- en gezinsleven onvoldoende had onderzocht, zoals de duur van zijn verblijf in Tsjechië, zijn integratie in die lidstaat, zijn gezondheidstoestand, het overlijden van zijn echtgenote in die lidstaat, alsmede het ontbreken van sociale en familiebanden in zijn land van herkomst.

De hoogste bestuursrechter heeft geoordeeld dat subsidiaire bescherming enkel kan worden verleend aan een onderdaan van een derde land indien zijn verwijdering ertoe zou leiden dat internationale verplichtingen van Tsjechië jegens hem niet worden nagekomen in zijn land van herkomst. Volgens deze andere uitlegging kan subsidiaire bescherming niet meer worden verleend aan de verzoeker wegens aantasting van zijn privéleven en familie- en gezinsleven in Tsjechië in geval van verwijdering.

De verwijzende rechter twijfelt of die andere uitlegging verenigbaar is met artikel 3 van richtlijn 2011/95.

Hof: Artikel 3 van richtlijn 2011/95/EU staat eraan in de weg dat als een gunstigere norm (als die overeenkomstig artikel 3 kan worden vastgesteld) wordt beschouwd een nationale regeling op grond waarvan subsidiaire bescherming wordt verleend aan een onderdaan van een derde land die, indien hij naar zijn land van herkomst wordt verwijderd, een reëel risico loopt op schending van zijn recht op eerbiediging van het privéleven omdat zijn banden met de lidstaat die het verzoek om internationale bescherming behandelt worden verbroken.

e EU-Hof wijst arrest over gunstigere normen in de zin van de EU-Asielkwalificatierichtlijn (ECER)

HvJ – ARREST – C-299/23 (Darvate) – 19 juni 2025 – België 🇧🇪 – ECLI:EU:C:2025:461 – geen conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2016/801 – Artikel 47 Handvest EU – Verblijf voor studiedoeleinden – Grondrecht op een doeltreffende voorziening in rechte

De voorzitter van AVOCATS.BE en de voorzitter van de Orde van Vlaamse Balies hebben een vordering ingesteld bij de rechter die ertoe strekt de Belgische Staat op straffe van een dwangsom te veroordelen tot vaststelling van wettelijke maatregelen die het voor onderdanen van derde landen die in België wensen te studeren, mogelijk maken om een doeltreffend rechtsmiddel aan te wenden tegen de afwijzing van de daartoe door hen ingediende visumaanvragen.

Uit de verwijzingsbeslissing blijkt dat bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen weliswaar een beroep tot schorsing of nietigverklaring van het afwijzende besluit kan worden ingesteld, maar dat deze Raad slechts de rechtmatigheid toetst en niet over een bevoegdheid tot herziening beschikt, zodat hij zijn beoordeling niet in de plaats kan stellen van die van de bevoegde instanties en ook geen nieuw besluit in hun plaats kan nemen.

Voorts benadrukt de verwijzende rechter dat aangezien de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen niet bevoegd is om voorlopige maatregelen te gelasten, het mogelijk is dat het studiejaar van de betrokkene onherstelbaar verloren gaat bij gebrek aan een tijdig besluit.

De vraag is o.a. of het rechtsmiddel waarover een onderdaan van een derde land naar Belgisch recht beschikt om op te komen tegen het besluit tot afwijzing van zijn visumaanvraag voor studiedoeleinden en om alzo in voorkomend geval de rechten te kunnen genieten die hij aan artikel 5, lid 3, van richtlijn 2016/801 ontleent om in België te studeren, volstaat om te voldoen aan de vereisten die voortvloeien uit artikel 34, lid 5, van deze richtlijn, gelezen in samenhang met de artikelen 7, 14 en 47 Handvest EU en met het doeltreffendheidsbeginsel.

Hof: Artikel 34, lid 5, van richtlijn (EU) 2016/801, gelezen in het licht van artikel 47 Handvest EU moet aldus worden uitgelegd dat het met betrekking tot de vordering waarmee een onderdaan van een derde land, om de rechten te doen gelden die hij ontleent aan artikel 5, lid 3, van deze richtlijn, wil opkomen tegen het besluit van de bevoegde instanties tot afwijzing van zijn aanvraag tot toelating tot het grondgebied van de betrokken lidstaat voor studiedoeleinden, niet vereist dat:

- *die derdelander toegang heeft tot een uitzonderlijke beroepsprocedure die met spoed moet worden behandeld wanneer, hoewel hij de nodige zorgvuldigheid aan de dag heeft gelegd, de inachtneming van de termijnen voor de gewone procedure voor toetsing van dat besluit het verloop van zijn studie zou kunnen belemmeren;*
- *de aangezochte rechter in het kader van een dergelijke uitzonderlijke beroepsprocedure bevoegd is om in voorkomend geval voorlopige maatregelen te gelasten, met name om de bevoegde instanties te verplichten een nieuw besluit te nemen met het oog op de afgifte van de aangevraagde verblijfsvergunning voor studiedoeleinden, en*

– de rechter bij wie beroep tegen dat besluit is ingesteld, bevoegd is om zijn beoordeling in de plaats te stellen van die van deze instanties of om een nieuw besluit te nemen.

De voorwaarden waaronder het beroep tegen een besluit van de bevoegde instanties tot afwijzing van een verzoek om toelating tot het grondgebied van een lidstaat voor studiedoeleinden wordt uitgeoefend en waaronder in voorkomend geval het na afloop daarvan gewezen vonnis wordt uitgevoerd, moeten evenwel van dien aard zijn dat binnen een korte termijn een nieuw besluit kan worden genomen dat in overeenstemming is met de beoordeling in het vonnis waarbij de nietigverklaring is uitgesproken, zodat de voldoende zorgvuldige onderdaan van een derde land de volle werking kan genieten van de rechten die hij aan die richtlijn ontleent.

HvJ – CONCLUSIE – C-679/23 P (W.S. e.a./FRONTEX) – 12 juni 2025 – A-G Capeta – ECLI:EU:C:2025:427 – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2016/1624 – Europees Grens- en kustwachtagentschap (Frontex) – Gezamenlijke terugkeeroperatie – Vermeende schending van de grondrechten – Niet-contractuele aansprakelijkheid EU – Causaal verband

Samenvatting onder: Aansprakelijkheid Europese Unie

HvJ – CONCLUSIE – C-184/24 (Sidi Bouzid) – 19 juni 2025 – A-G De La Tour – Italië – ECLI:EU:C:2025:470 – [conclusie](#)

Richtlijn 2013/33/EU – Opvang van personen die om internationale bescherming verzoeken – Intrekking van materiële opvangvoorzieningen – Capaciteitsbeheer – Herhaalde en ongegronde weigering om gevolg te geven aan een overplaatsingsbesluit

Een vader en zijn minderjarige zoon hebben zich herhaaldelijk verzet tegen overplaatsing naar een ander opvangcentrum met het oog op capaciteitsbeheer. Zij zijn feitelijk ook niet naar een ander opvangcentrum gegaan. De autoriteiten hebben vervolgens de opvang stopgezet. De vraag is o.a. of deze stopzetting passend en evenredig is.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 20, lid 1, eerste alinea, onder a), van richtlijn 2013/33/EU moet aldus worden uitgelegd dat de gedragingen van een aanvrager van internationale bescherming die onrechtmatig blijft wonen in het aanvankelijk aan hem toegewezen opvangcentrum en die herhaaldelijk en zonder goede gronden weigert om naar een ander opvangcentrum te worden overgeplaatst met het oog op capaciteitsbeheer van het nationale opvangsysteem, niet kunnen worden gelijkgesteld aan het ‘verlaten van de door de bevoegde instanties vastgestelde verblijfplaats’, in welk geval de intrekking van alle materiële opvangvoorzieningen is toegestaan.

Artikel 20, leden 4 tot en met 6, van richtlijn 2013/33 moet aldus worden uitgelegd dat deze gedragingen (...), moeten worden aangemerkt als ‘ernstige inbreuken op de regels met betrekking tot de opvangcentra’, die door de lidstaat kan worden bestraft door het opleggen van een andersoortige sanctie dan de intrekking van alle materiële opvangvoorzieningen.

Het is aan de lidstaat om een sanctie vast te stellen die evenredig is gelet op de specifieke situatie van de verzoeker evenals alle omstandigheden van het geval, en die te allen tijde garandeert dat zijn menselijke waardigheid wordt geëerbiedigd en hij toegang heeft tot medische hulp. Bovendien moet, in de bijzondere situatie waarin het een gezin betreft, bij het vaststellen van de sanctie overeenkomstig de bepalingen van artikel 23 van deze richtlijn primair rekening worden gehouden met het belang van het kind en, inzonderheid, met zijn bijzondere noden.”

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-50/24 t/m/ C-56/24 (Danané e.a.) – 26 juni 2025 – A-G Emiliou – België – ECLI:EU:C:2025:493 – conclusie

Richtlijn 2013/32/EU – Artikel 47 Handvest EU – Internationale bescherming – Grensprocedures – Plaats van bewaring – Bewaring na de termijn van vier weken voor grensprocedures – Voorrangsbehandeling – Voortzetting grensprocedure als gewone procedure – Ambtshalve bevoegdheid van de nationale rechter – Ex-Nunc-toetsing

De zaak gaat over de werkingssfeer van de grensprocedure krachtens artikel 43 van richtlijn 2013/32/EU alsmede de consequenties van het verstrijken van de termijn van vier weken waarbinnen die procedure moet worden afgerond.

Alle verzoekers zijn onderdanen van derde landen die tussen september en oktober 2023 per vliegtuig op de luchthaven van Brussel zijn aangekomen. Alle verzoekers hebben bij aankomst of op de dag daarna aan de grens een verzoek om internationale bescherming ingediend. Hun verzoeken zijn daarop doorverwezen naar de bevoegde autoriteit, om te worden onderzocht in een „grensprocedure” overeenkomstig artikel 57/6/4 van de wet waarbij artikel 43, leden 1 en 2, van de procedurerichtlijn is omgezet. Aan elke verzoeker zijn vervolgens twee beslissingen uitgereikt: een beslissing tot weigering van binnenkomst in het Belgische grondgebied en een „beslissing tot het vasthouden in een welbepaalde plaats in het grensgebied.

Mag een asielzoeker in het kader van een grensprocedure in bewaring worden gesteld in accommodatie die geografisch gezien niet „aan de grens of in een transitzone” is gelegen, en mag die bewaring op grond van richtlijn 2013/33/EU na afloop van de termijn van vier weken worden voortgezet in wat geografisch gezien dezelfde accommodatie is?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 43 van richtlijn 2013/32/EU verzet zich er niet tegen dat een aan de grens of in een transitzone ingediend verzoek om internationale bescherming volgens de grensprocedure wordt behandeld wanneer de verzoeker in bewaring wordt gehouden in accommodatie die geografisch gezien niet aan de grens is gelegen.

Na het verstrijken van de in artikel 43 van de procedurerichtlijn bepaalde termijn van vier weken valt de behandeling van een verzoek om internationale bescherming niet onder dat artikel, ongeacht of de bewaring van verzoeker wordt voortgezet en of de plaats van die bewaring rechtens wordt aangemerkt als gelegen aan de grens dan wel op het grondgebied.

Artikel 43 van de procedurerichtlijn moet aldus te worden uitgelegd dat een beslissingsautoriteit na afloop van de daarin neergelegde termijn van vier weken de onder de grensprocedure aangevangen behandeling van een verzoek om internationale bescherming met voorrang mag voortzetten en, in omstandigheden als de onderhavige, gebruik mag maken van tijdens de eerdere procedure verrichte onderzoeksstappen, mits de in hoofdstuk II van de procedurerichtlijn neergelegde fundamentele beginselen en waarborgen in elk stadium van de behandeling in acht worden genomen.

Richtlijn 2013/33/EU verzet zich niet tegen een praktijk als aan de orde in de hoofdgedingen – in wezen bestaande uit het langer dan voor de periode van vier weken in bewaring houden van een verzoeker wiens verzoek aanvankelijk is behandeld volgens de grensprocedure, in fysiek dezelfde locatie maar op basis van een andere bewaringsgrond – mits elke bewaringsmaatregel naar behoren is genomen op basis van een individuele noodzakelijkheids- en evenredigheidsbeoordeling en slechts wordt voortgezet zolang de relevante grond voor de bewaring van toepassing is.

Artikel 46, lid 3, van de procedurerichtlijn, gelezen in het licht van artikel 47 Handvest EU moet aldus worden uitgelegd dat een nationale rechter bij wie beroep is ingesteld tegen een beslissing tot afwijzing van een verzoek om internationale bescherming, dat aanvankelijk is behandeld volgens de grensprocedure van artikel 43, in het kader van zijn volledige en ex-nunconderzoek en op basis van de elementen van het dossier en de elementen die hem in de loop van het geding ter ore zijn gekomen, ambtshalve moet onderzoeken of binnen de in artikel 43, lid 2, van de procedurerichtlijn neergelegde termijn van vier weken een beslissing is genomen.”

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – ABRvS – 11 juni 2025 – [ECLI:NL:RVS:2025:2628](#)

Richtlijn 2003/86/EG (Gezinsherenigingsrichtlijn) – Artikelen 7, 20, 21 en 52 Handvest EU – Machtiging voorlopige verblijf – Inburgeringsexamen in het buitenland – Onderscheid tussen landen

Een Eritrese en een Ghanese vrouw willen beiden bij hun partners in Nederland zijn. Daarom hebben zij een zogenoemde machtiging tot voorlopig verblijf (mvv) aangevraagd. Een mvv is een visum waarmee zij Nederland in kunnen reizen. Om een mvv te krijgen, moeten beide vrouwen eerst een inburgeringsexamen doen in het buitenland. Maar omdat zij hieraan niet hebben voldaan, heeft de minister van Asiel en Migratie geen mvv verleend. De vrouwen zijn het hier niet mee eens en zijn hiertegen in beroep bij de rechtbank in Haarlem en Amsterdam gekomen. Zij vinden het niet rechtvaardig dat zij in het buitenland moeten beginnen met inburgeren, terwijl onderdanen van een aantal andere landen dat niet hoeven te doen. Voor onderdanen van onder andere de lidstaten van de Europese Unie, de Verenigde Staten, Australië, Zuid-Korea en Japan, geldt het inburgeringsvereiste in het buitenland namelijk niet. (bron: persbericht RvS)

De vraag is o.a. of de Gezinsherenigingsrichtlijn en het Handvest EU toelaten dat op grond van handelsovereenkomsten een onderscheid wordt gemaakt tussen landen waarvan onderdanen wel en niet moeten voldoen aan het inburgeringsvereiste in het buitenland.

 Prejudiciële vraag over inburgeringsvereiste in het buitenland ([persbericht RvS](#))

RECHTSPRAAK (LID)STATEN

The Begum Legacy: the Supreme Court further tightens the reins on citizenship deprivation appeals ([UK human rights blog](#))

NOOT – HvJ 4 februari 2025, [C-158/23 \(Keren\)](#)

Integration as Exclusion: The Keren Case Revisited ([EU law analysis](#))

OVERIG

- Europese Commissie stelt voor de tijdelijke bescherming van vluchtelingen uit Oekraïne te verlengen ([ECER](#)) - Temporary means temporary? The Commission proposes the extension – and the phase-out – of temporary protection ([EU law analysis](#))
- Asylum Report 2025: Significant shifts in asylum-related migration in Europe ([EUAA](#))
- Not Vulnerable Enough, not Assimilable Enough: Promising Victimhood in Latvia and Lithuania's ECtHR Pushback Arguments ([ECHR blog](#))
- European Return Orders and the European Human Rights Convention: The Commission's Proposal for a Return Regulation ([EU law analysis](#))
- Carrying a bigger stick: the EU strengthens its power to suspend visa waivers quickly, in pursuit of immigration policy and external relations objectives ([EU law analysis](#))
- A Media Psychological Analysis of the Open Letter of Nine European States on the ECHR ([ECHR blog](#))
- What Are Human Rights For?; On the May 2025 Danish-Italian Public Letter to the ECtHR ([Verfassungsblog](#))
- Restoring Balance: A Critical Response to the Open Letter on Migration and Human Rights ([Strasbourgobservers](#))

- New EUAA Country Guidance on Syria and Sudan ([EUAA](#))
- Towards Temporary Prolonged Protection? ([EU migration law blog](#))
- Return hubs – innovative lawmaking or a dangerous legal experiment? ([EU law analysis](#))
- ETIAS: Wat betekent dit nieuwe reisautorisatiesysteem? ([Verblijfblog](#))
- Managing Migration the Italian Way II ([Verfassungsblog](#))
Eight months after first exploring the legal contours of the “innovative” Italy-Albania Protocol and its temporary suspension following the Court of Rome’s refusal to validate the detention of the first group of asylum applicants transferred to Albania, this post turns to a new and potentially game-changing development: a preliminary reference to the European Court of Justice (ECJ), submitted by the Italian Court of Cassation on 20 June 2025. The referral raises doubts about the compatibility of the scheme with both the Return Directive (RD) and the Asylum Procedures Directive (APD).
- Migrant “Instrumentalisation” before the ICJ ([Verfassungsblog](#))
On 19 May, Lithuania introduced proceedings against Belarus before the International Court of Justice for the alleged smuggling of migrants. Lithuania claims that Belarus violated provisions of the Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, which supplements the UN Convention against Transnational Organized Crime.

EHRM factsheets en case-law guides

- [Accompanied migrant minors in detention](#)
- [Unaccompanied migrant minors in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Dublin” cases](#)
- [Collective expulsions of aliens](#)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Immigration](#)
- [Guide on Article 3 of Protocol No. 4 ECHR - prohibition of expulsion of nationals](#)
- [Guide on Article 4 of Protocol No. 4 to ECHR - prohibition of collective expulsions of aliens](#)
- [Guide to Article 1 of Protocol No. 7 ECHR - procedural safeguards relating to expulsion of aliens](#)
- [ECHR-KS Key Theme – Immigration Detention of migrant children](#)
- [ECHR-KS Key Theme – Article 14 Discrimination and immigration](#)
- [ECHR-KS Key Theme – Immigration Health and immigration](#)
- [ECHR-KS Key Theme – Article 8 Nationality](#)
- [ECHR-KS Key Theme – Summary returns of migrants and/or asylum-seekers \(“push-backs”\) and related case scenarios](#)

Beginnelsen EU-recht

HvJ – CONCLUSIE – [C-731/23 P \(Nicoventures e.a.\)](#) – 12 juni 2025 – A-G Emiliou – [ECLI:EU:C:2025:435 – conclusie](#)

Richtlijn 2014/40/EU – Gedelegeerde richtlijn (EU) 2022/2100 – Verwarmde tabaksproducten – Artikel 263 VWEU – Procesbevoegdheid – Individuele geraaktheid – Plaumann-rechtspraak – Systematisering en heroverweging van de rechtspraak – Gesloten-groepstoets

Rekwiranten verzoeken om vernietiging van de beschikking van 20 september 2023, Nicoventures Trading e.a./Commissie, waarin het Gerecht hun beroep tot nietigverklaring van Gedelegeerde Richtlijn (EU) 2022/2100 niet-ontvankelijk had verklaard, omdat rekwiranten er rechtstreeks, maar niet individueel, door werden geraakt.

De A-G pleit voor een minder strikte toepassing van de Plaumann-rechtspraak. Appellanten zouden volgens hem wél als ‘individueel geraakt’ moeten worden beschouwd en dus toegang tot de EU-rechter moeten krijgen. Hoewel een strikte benadering formeel in lijn is met eerdere rechtspraak, acht de A-G die onverenigbaar met een goede interpretatie van artikel 263, vierde alinea, VWEU – zeker in het licht van het rechtsstelsel na het Verdrag van Lissabon. Hij roept daarom op tot heroverweging van de Plaumann-rechtspraak.

A-G geeft het Hof in overweging: De beschikking van 20 september 2023, Nicoventures Trading e.a./Commissie in zaak T-706/22 te vernietigen, het beroep ontvankelijk verklaren en de zaak terug te verwijzen naar het Gerecht voor een beslissing over de gegrondheid van het verzoek.

OVERIG

- National Limits, European Claims: The Ultra Vires Conflict in EU Constitutional Law (part 2) ([EU law analysis](#))
- National Limits, European Claims: The Ultra Vires Conflict in EU Constitutional Law (part 1) ([EU Law analysis](#))

Belastingen

HvJ – ARREST – C-685/23 (Corner and Border) – 5 juni 2025 – Portugal – ECLI:EU:C:2025:398 – conclusie – arrest

Richtlijn 2008/7/EG – Indirecte belastingen op het bijeenbrengen van kapitaal – Begrip ,voorrechten’ – Zegelrecht – Obligatielening

C&B heeft een financieringsovereenkomst gesloten voor de verwerving van aandelen van twee Portugese vennootschappen en voor de herfinanciering van hun bestaande schulden. Om de verplichtingen na te komen, is een zekerheidsovereenkomst (Security Agreement) gesloten tussen C&B, de overgenomen vennootschappen en het Luxemburgse moederbedrijf Onex, met Banco Santander als begunstigde en zekerheidsagent. Deze garanties waren cruciaal voor de financieringsovereenkomst en de uitgifte van obligaties ter waarde van 348,9 miljoen EUR. Voor het afsluiten van deze overeenkomsten is een zegelrecht van 2.093.400 EUR geheven.

De vraag betreft de verenigbaarheid met artikel 5, lid 2, onder b), en artikel 6, lid 1, onder d), van richtlijn 2008/7 van een nationale regeling waarin is bepaald dat belasting (zegelrecht) wordt geheven over de garanties die zijn verstrekt in de vorm van pandrechten op aandelen, op banktegoeden en op aandeelhoudersleningen, en in de vorm van cessies van schuldvorderingen, welke zijn verstrekt ter waarborging van de nakoming van de verplichtingen die voortvloeien uit een door een kapitaalvennootschap uitgegeven obligatielening.

Hof: Artikel 5, lid 2, onder b), en artikel 6, lid 1, onder d), van richtlijn 2008/7/EG staan niet in de weg aan een nationale regeling waarin is bepaald dat zegelrecht wordt geheven op zekerheden in de vorm van pandrechten op aandelen, op banktegoeden of op vorderingen die ontstaan uit aandeelhoudersleningen, en in de vorm van cessies van vorderingen, die zijn gesteld met het oog op de goede nakoming van de verplichtingen die voortvloeien uit een door een kapitaalvennootschap uitgegeven obligatielening, voor zover deze zekerheden, ook als zij integrerend deel uitmaken van een dergelijke obligatielening, voorrechten in de zin van dat artikel 6, lid 1, onder d), vormen en de schuldeiser in staat stellen om de preferentiële betaling of betaling met voorrang van een vordering te verkrijgen ingeval de debiteur zijn verplichtingen niet nakomt.

NOOT – EHRM 22 mei 2025, Defforey e.a. t. Frankrijk

First decision by the European Court of Human Rights on suspicion of reverse discrimination in tax matters ([EU law analysis](#))

EHRM factsheet

➤ Taxation

Belastingen, accijns

HvJ – ARREST – C-645/23 (Hera Comm) – 19 juni 2025 – Italië – ECLI:EU:C:2025:454 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2008/118/EG – Accijns – Toeslag op accijns op elektriciteit – Begrip „andere indirecte belastingen” – Toeslag ten gunste van regionale en lokale overheden die door de nationale rechterlijke instanties strijdig met richtlijn 2008/118 wordt geacht – Terugvordering onverschuldigd betaalde belasting van de leverancier

Hera Comm leverde elektriciteit aan Falconeri en betaalde daarbij een toeslag op de accijns op elektriciteit aan de Italiaanse overheid, die zij doorberekende aan Falconeri. Falconi vorderde via de rechter terugbetaling van deze toeslag omdat zij deze in strijd achtte met het Unierecht.

Hera Comm betaalde de onverschuldigd betaalde bedragen terug, maar stelde hiertegen beroep in bij de verwijzende rechter. Zij betoogt dat de toeslag geen „andere indirecte belasting” in de zin van artikel 1, lid 2, van richtlijn 2008/118 is, maar slechts een verhoging is van het accijnstarief voor elektriciteit.

Hof: Artikel 1, lid 2, van richtlijn 2008/118/EG moet aldus worden uitgelegd dat een toeslag op de accijns op een product die slechts een fractie of een veelvoud vormt van de accijns waaraan dat product reeds onderworpen is, maar waarvan de opbrengst wordt toegewezen aan andere overheidsinstanties dan die waaraan de accijns is toegewezen, en waarvoor niet de vrijstellingsregels gelden die op die accijns van toepassing zijn, kan worden beschouwd als een van die accijns te onderscheiden belasting en dus kan vallen onder het begrip „andere indirecte belastingen” in de zin van die bepaling, die door de lidstaten kunnen worden geheven voor zover zij een specifiek, van de accijns te onderscheiden doeleinde nastreven.

Het recht van de Unie moet aldus worden uitgelegd dat een nationale rechter bij wie een geding tussen particulieren betreffende de terugbetaling van een onverschuldigd betaalde belasting aanhangig is gemaakt op grond dat de bepalingen van nationaal recht waarbij die belasting is ingevoerd, in strijd zijn met artikel 1, lid 2, van richtlijn 2008/118, en die vaststelt dat die bepalingen van nationaal recht onmogelijk in overeenstemming met het Unierecht kunnen worden uitgelegd, niet louter op basis van het Unierecht verplicht is die bepalingen van nationaal recht buiten toepassing te laten. Het Unierecht vereist evenwel dat de eindverbruiker zijn vordering tot terugbetaling rechtstreeks tot de betrokken lidstaat kan richten wanneer het onmogelijk of uiterst moeilijk is om van de leverancier terugbetaling van de onverschuldigd betaalde belasting te verkrijgen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- T-361/25 (Brenntag), verwijzing uit **Duitsland** over de vraag of de nationale **fictieregeling voor accijnsschorsing van gedestilleerde dranken**, die de belastingverplichting vervroegt, in strijd is met richtlijn 2008/118, richtlijn 92/83 en het evenredigheidsbeginsel

Belastingen, btw

HvJ – ARREST – C-125/24 (Palmstråle) – 12 juni 2025 – Zweden – ECLI:EU:C:2025:431 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG (Btw-richtlijn) – Verordening (EU) nr. 952/2013 (Douanewetboek) – Vrijstelling van btw – Vrijstelling van rechten bij de invoer van terugkerende goederen – Niet-naleving formele verplichting uit douanewetgeving

AA doet met haar paarden mee aan wedstrijden in verschillende landen. Nadat zij twee van haar paarden naar Noorwegen had vervoerd voor een wedstrijd, heeft zij deze via een grensovergang van Noorwegen naar Zweden teruggebracht naar de Unie, zonder de paarden bij de douane aan te geven.

Gelet op artikel 203 van het douanewetboek zijn aan AA voor deze wederinvoer geen invoerrechten opgelegd, maar de douaneautoriteit was van mening dat zij btw verschuldigd was voor een bedrag van ongeveer 3 750 EUR. Volgens deze autoriteit geldt er weliswaar een vrijstelling van btw in geval van wederinvoer van goederen, maar kon deze vrijstelling niet worden verleend aan AA, omdat zij de formele verplichting om de paarden aan te geven niet had nageleefd. AA heeft cassatieberoep ingesteld bij de verwijzende rechter.

De verwijzende rechter wil weten of artikel 86, lid 6, van het douanewetboek restrictief moet worden uitgelegd, in die zin dat de voorwaarden van artikel 203 van dat wetboek in alle gevallen moeten zijn vervuld opdat btw-vrijstelling kan worden verleend, dan wel of deze vrijstelling ook moet worden toegepast wanneer niet is voldaan aan de formele voorwaarden van dat artikel 203.

Hof: Artikel 143, lid 1, onder e), van richtlijn 2006/112/EG, alsmede artikel 86, lid 6, en artikel 203 van verordening (EU) nr. 952/2013 moeten aldus worden uitgelegd dat, tenzij er sprake is van een poging tot bedrog, de niet-naleving van formele verplichtingen zoals het aanbrengen bij de douane van de goederen als bedoeld in artikel 139, lid 1, onder a), van deze verordening en de in artikel 203 van die verordening bedoelde aangifte voor het vrije verkeer, er niet aan in de weg staat dat de in artikel 143, lid 1, onder e), van richtlijn 2006/112 bedoelde vrijstelling van btw wordt verleend voor de wederinvoer in de Europese Unie van goederen in de toestand waarin zij zijn uitgevoerd.

HvJ – ARREST – C-785/23 (Bulgarian posts) – 19 juni 2025 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2025:462 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG (btw-richtlijn) – Richtlijn 97/67/EG – Universele postdienst – Vrijstellingen – Begrippen ‘openbare postdienst’ en ‘dienst van openbaar belang’

Bulgarian posts is een vennootschap die over een individuele vergunning beschikt om de universele postdienst aan te bieden op het gehele Bulgaarse grondgebied. Deze vennootschap is btw-plichtig en verricht bij de uitoefening van haar economische activiteit, handelingen die recht geven op aftrek van de btw.

Volgens de belastingdienst heeft Bulgarian posts diensten verricht die ten onrechte waren vrijgesteld van btw, omdat deze diensten niet worden geacht deel uit te maken van de universele postdienst. Deze diensten zijn geregeld in overeenkomsten met bedingen die beogen, ten eerste, rekening te houden met de specifieke behoeften van de betrokken klanten, zoals de plaats waar de zendingen worden opgehaald, de plaats van distributie, de frequentie waarmee de zendingen worden opgehaald en de openingsuren en, ten tweede, worden op hen lagere prijzen toegepast dan die welke door de reguleringscommissie zijn goedgekeurd.

De belastingdienst heeft daarom alsnog btw opgelegd voor deze diensten. Bulgarian posts heeft hiertegen beroep ingesteld bij de bestuursrechter, die het beroep heeft toegewezen en de aanslag nietig heeft verklaard. De belastingdienst heeft tegen het vonnis cassatieberoep ingesteld bij de verwijzende rechter.

De verwijzende rechter wijst op de arresten C-4/18 en C-5/18 (Winterhoff en Eisenbeis) en C-357/07 (TNT Post UK). De vraag is of de aan de orde zijnde postdiensten in aanmerking komen voor een btw-vrijstelling.

Hof: Artikel 132, lid 1, onder a), van richtlijn 2006/112/EG, gelezen in het licht van artikel 12, tweede en vierde streepje, van richtlijn 97/67/EG staat eraan in de weg dat postdiensten die in overeenstemming met afzonderlijke overeenkomsten worden verricht door een houder van een individuele vergunning voor het aanbieden van de universele postdienst, in aanmerking komen voor de btw-vrijstelling van dat artikel 132, wanneer dergelijke diensten, die bedoeld zijn om tegemoet te komen aan de bijzondere behoeften van de betrokkenen zonder dat zij aan alle gebruikers worden aangeboden, worden verleend onder andere en gunstigere voorwaarden dan die welke zijn goedgekeurd door de nationale instantie die in de betrokken lidstaat is aangewezen om de universele postdienst te reguleren, of dan die welke zijn vastgesteld in de normen voor die dienst.

HvJ – CONCLUSIE – C-433/24 (Galerie Karsten Greve) – 12 juni 2025 – A-G Szpunar – Frankrijk – ECLI:EU:C:2025:438 – [conclusie](#)

Richtlijn 2006/112/EG (Btw-richtlijn) – Belastingplichtige wederverkopers – Winstmargeregeling voor kunstwerken – Begrip ‚maker’ – Rechtspersoon

Voor de wederverkoop van onder meer kunstvoorwerpen die zijn verworven van de makers ervan geldt in het Unierecht een bijzondere belastingregeling.

Galerie Karsten Greve (GKG) exploiteert een kunstgalerie en moet worden beschouwd als een belastingplichtige wederverkoper in de zin van artikel 311, lid 1, punt 5, van richtlijn 2006/112. In 2014 heeft zij meerdere schilderijen gekocht van de schilder Gideon Rubin via Studio Rubin Gideon (SRG), een vennootschap gevestigd in het Verenigd Koninkrijk. De kunstenaar Gideon Rubin en zijn vrouw zijn de twee vennoten. GKG heeft de winstmargeregeling toegepast op de leveringen van deze schilderijen aan haar klanten.

De belastingdienst was van oordeel dat de winstmargeregeling ten onrechte was toegepast, omdat deze schilderijen niet door de maker ervan aan haar waren geleverd en heeft daarom naheffingsaanslagen opgelegd voor de btw voor de periode van 1 januari tot en met 31 december 2014.

GKG heeft verzocht om kwijtschelding van deze naheffingsaanslagen en de daarmee samenhangende boetes, maar dit verzoek is zowel in eerste aanleg als in hoger beroep afgewezen. GKG heeft vervolgens cassatieberoep ingesteld bij de verwijzende rechter.

De vraag is o.a. of de btw-richtlijn eraan in de weg staat dat een rechtspersoon, zoals een vennootschap, in de zin en voor de toepassing van deze bepalingen als de „maker” van een schilderij wordt beschouwd.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 316, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat de lidstaten belastingplichtige wederverkopers het recht moeten verlenen om ervoor te kiezen de winstmargeregeling toe te passen op leveringen van kunstvoorwerpen die door de maker ervan via een rechtspersoon aan hen zijn geleverd wanneer, ten eerste, de maker binnen de rechtspersoon over voldoende beslissingsbevoegdheid beschikt om de beslissende stem te hebben over de verkoop van het betrokken voorwerp en, ten tweede, de inkomsten uit de verkoop van het voorwerp of tenminste een aanzienlijk deel daarvan direct of indirect aan het vermogen van de maker worden toegevoegd.

RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK – Rechtbank Gelderland – 2 juni 2025 – na prejudiciële verwijzing - [ECLI:NL:RBGEL:2022:5652](#) e.a. – na arrest HvJ [C-639/22 t/m C-644/22](#) – [ECLI:NL:RBGEL:2025:4197](#) – [ECLI:NL:RBGEL:2025:4209](#) – [ECLI:NL:RBGEL:2025:4210](#)

Richtlijn 2006/112/EG (btw richtlijn) – Gemeenschappelijk beleggingsfonds – Vergelijkbaarheid met een instelling voor collectieve belegging in effecten (icbe) – Beleggingsrisico gedragen door de deelnemers

In geschil is of het pensioenfonds als een gemeenschappelijk beleggingsfonds moet worden aangemerkt, met name de vraag in het bijzonder of de deelnemers aan het pensioenfonds beleggingsrisico dragen.

De rechtbank oordeelt dat het pensioenfonds niet als een gemeenschappelijk beleggingsfonds kan worden aangemerkt. Er is onvoldoende t aannemelijk gemaakt dat de hoogte van de pensioenrechten en -uitkeringen primair afhankelijk is van de beleggingsresultaten. De deelnemers van belanghebbende lopen daarom geen beleggingsrisico. Daarnaast is niet aannemelijk gemaakt dat het pensioenfonds vergelijkbaar is met andere pensioenfondsen die wel als gemeenschappelijk beleggingsfonds zijn aangemerkt. Het beroep wordt dan ook ongegrond verklaard.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-321/25 \(Gidzhinov\)](#), verwijzing uit **Bulgarije** over vragen over de in Bulgarije gehanteerde **verjaringstermijnen** voor **strafrechtelijke vervolging van grootschalige btw-fraude** via een **criminele organisatie**

OVERIG

Eerste uitspraak van een Nederlandse rechtbank in een zaak die is onderzocht en vervolgd door het Europees Openbaar Ministerie (EOM) ([ECER](#))

De zaak betrof een grensoverschrijdende btw-carrouselfraude in verband met de handel in consumentenelektronica, met links naar Duitsland, Hongarije en het Verenigd Koninkrijk.

Belastingen, vennootschapsbelasting

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- Gevoegde zaken [C-287/25](#), [C-288/25](#) en [C-289/25](#) (OPmobility), verwijzing uit **Frankrijk** over een Franse regeling waarbij een vennootschap, onderworpen aan de **vennootschapsbelasting**, de **verliezen van een dochteronderneming** slechts kan verrekenen in het kader van de **fiscale-integratieregeling door in Frankrijk gevestigde vennootschappen** en de artikelen 49 en 54 VWEU.

Brexit

HvJ – CONCLUSIE – [C-413/24 \(Vlaams Gewest\)](#) – 26 juni 2025 – A-G Biondi – België – ECLI:EU:C:2025:490 – [conclusie](#)

Verordening nr. 4055/86 – Artikel 56 VWEU – Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen het VK en EU – Vrij verrichten van diensten – Betaling van loods en in Vlaamse zeehavens – Forfaitaire vergoeding voor het verplichte gebruik van het systeem – Vrijstelling van het verkeer tussen twee havens van eenzelfde lidstaat — Toepassing van het Unierecht na de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk – Rechtstreekse werking

Samenvatting onder: [Diensten](#)

REGELGEVING

- Besluit nr. 1/2025 en besluit nr. 2/2025 van de Partnerschapsraad, besluit nr. 1/2025 van Gespecialiseerd Comité voor de visserij en Gezamenlijke Verklaring 1/2025 in: [Publicatieblad serie L](#) van 20 juni 2025

OVERIG

- Book on The New Relationship between the United Kingdom and the European Union ([conflict of laws](#))
- Overeenkomst tussen EU en VK over wederzijdse toegang tot elkaars wateren tot 2038 ([ECER](#))
- The HCCH 2019 Judgments Convention enters into force for the United Kingdom ([conflict of laws](#))

WIKI

- [Wiki Brexit](#)

Civiel

HvJ – ARREST – [C-543/24 \(Commissie/België\)](#) – 5 juni 2025 – ECLI:EU:C:2025:404 – geen conclusie – [arrest](#) (Franse taalversie)

Richtlijn 2011/7/EU (bestrijding betalingsachterstand bij handelstransacties) – Niet-nakoming – Vergoeding van invorderingskosten schuldeiser bij betalingsachterstand – Betaling forfaitaire som"

De Commissie heeft België een aanmaningsbrief gestuurd waarin zij haar bezorgdheid uitte over de praktijk van de Belgische overheidssector, op federaal en gewestelijk niveau, om zijn leveranciers pas na het verstrijken van de in Richtlijn 2011/7 vastgestelde betalingstermijnen te betalen.

De Europese Commissie verzoekt het HvJ vast te stellen dat België met deze praktijk haar verplichtingen op grond van in Richtlijn 2011/7 niet is nagekomen.

Hof: België is de verplichtingen die op haar rusten niet nagekomen, door niet ervoor te hebben gezorgd dat de federale overheid in 2021, het Waalse Gewest in 2020 en vanaf het eerste halfjaar van 2022 tot ten minste 15 januari 2025, en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in het eerste halfjaar van 2022, de betalingstermijnen zoals vastgelegd in artikel 4, lid 3, onder a), van Richtlijn 2011/7/EU daadwerkelijk naleven.

HvJ – ARREST – C-317/24 (Commissie/Griekenland) – 19 juni 2025 – ECLI:EU:C:2025:458 – geen conclusie – arrest (Franse taalversie)

Richtlijn 2011/7/EU – Bestrijding betalingsachterstand bij handelstransacties – Verlenging betalingstermijn voor overheidsinstanties die gezondheidszorg verlenen tot maximaal 60 kalenderdagen – Verplichting van lidstaten om ervoor te zorgen dat deze overheidsinstanties deze termijn in werkelijkheid niet overschrijden

Het Hof oordeelt dat Griekenland de verplichtingen die op haar rusten niet is nagekomen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-307/25 (KFZ Kolak), verwijzing uit **Oostenrijk** over de vraag of een **gebrek aan een goed** dat de **veiligheid** ervan aantast (zoals in casu een olielekage in de motor van een auto), ernstig genoeg is om de **ontbinding van de koopovereenkomst** te rechtvaardigen, zelfs als het gebrek met relatief **weinig (financiële) inspanningen verholpen** kan worden

Consumenten

HvJ – ARREST – C-749/23 (innogy Energie) – 5 juni 2025 – Tsjechië – ECLI:EU:C:2025:405 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 93/13/EEG – Richtlijn (EU) 2019/944 – Oneerlijke bedingen – Overeenkomst voor levering van elektriciteit voor bepaalde duur – Contractuele boete in geval van niet-betaling – Evenredigheid van bedrag van boete – Duidelijke en begrijpelijke bedingen

Q.S. en innogy Energie hebben een elektriciteitsleveringsovereenkomst gesloten met een vaste maandelijkse voorschotbetaling. De overeenkomst bevatte boetebepalingen bij niet-naleving, waaronder een boete van 400 CZK per maand bij niet-betaling.

Na betalingsachterstand is innogy Energie gestopt met de levering en heeft betaling van de boete geëist. Q.S. heeft de boete gedeeltelijk betaald. Innogy Energie heeft de overeenkomst opgezegd en een vordering ingediend om de resterende boete te innen.

De rechter stelt vragen over de transparantie en zichtbaarheid van de boetebepalingen in de overeenkomst en overweegt of deze in overeenstemming zijn met EU recht, vooral omdat innogy Energie bij niet-betaling een vaste boete toepast zonder het werkelijke verlies te hoeven aantonen.

Hof: Artikel 3, lid 1, en artikel 5 van richtlijn 93/13/EEG gelezen in samenhang met punt 1, onder e), van de bijlage bij deze richtlijn en artikel 7 van deze richtlijn, moeten aldus worden uitgelegd dat een beding in een overeenkomst van bepaalde duur voor de levering van elektriciteit tegen vaste prijs, op grond waarvan de leverancier die deze overeenkomst vóór het einde van de looptijd ervan heeft opgezegd, in

geval van niet-betaling door de consument, deze automatisch een forfaitaire boete kan opleggen, ongeacht het rechtstreekse economische verlies dat deze leverancier daadwerkelijk heeft geleden, een oneerlijk beding kan zijn. Dit beding voldoet aan de transparantievereisten van artikel 5 van richtlijn 93/13 indien de structuur en de plaats van dat beding in de overeenkomst en de omstandigheden rond de elektronische sluiting van de overeenkomst, met inbegrip van de informatie die de verkoper aan de consument heeft verstrekt, een normaal geïnformeerde en redelijk omzichtige en oplettende gemiddelde consument in staat stellen kennis te nemen van de inhoud en de werking van het beding waarbij hem een forfaitaire boete wordt opgelegd, en de economische gevolgen te beoordelen die voor hem uit dat beding voortvloeien.

HvJ – ARREST – C-280/24 (Malicník) – 5 juni 2025 – Slowakije – ECLI:EU:C:2025:401 – arrest (Franse taalversie)

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Consumentenkredietovereenkomst – Administratiekosten zonder specificatie – Transparantievereiste

A.B. heeft een consumentenkredietovereenkomst gesloten met de bank voor een bedrag van € 9.999. Op grond van een clause in deze overeenkomst, waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, was A.B. verplicht diverse kosten te betalen, waaronder een eenmalige "verwerkingsvergoeding" van € 169, een maandelijkse "kredietbeheersvergoeding" van € 2,99 en een maandelijkse "kredietverzekeringsvergoeding" van € 6,40. A.B. is een procedure gestart om het beding nietig te laten verklaren. Het beding is volgens A.B. oneerlijk omdat de overeenkomst niet specificeerde welke dienst in ruil voor de "verwerkingsvergoeding" moest worden geleverd.

Hof: Artikel 4, lid 2, en artikel 5 van Richtlijn 93/13/EEG verzetten zich tegen nationale rechtspraak volgens welke een beding betreffende de kosten in verband met de kredietverlening, opgenomen in een kredietovereenkomst met een consument, voldoet aan de in die bepalingen gestelde eis van transparantie enkel en alleen omdat, ten eerste, uit de naam van die kosten blijkt dat zij betrekking hebben op de door de kredietgever verrichte handelingen die noodzakelijk zijn voor het sluiten van de overeenkomst en die vallen binnen de interne organisatie van de kredietgever, en, ten tweede, het bedrag van die kosten nauwkeurig in die overeenkomst is bepaald.

Artikel 3, lid 1, en artikel 4, lid 1, van Richtlijn 93/13 moeten aldus worden uitgelegd dat een beding betreffende "verwerkingskosten" in een kredietovereenkomst met een consument moet overeenkomen met daadwerkelijke diensten of kosten die redelijkerwijs deel uitmaken van de diensten die de kredietgever verleent in het kader van het sluiten van die overeenkomst en die noodzakelijk zijn voor die overeenkomst, met uitsluiting van elke overlapping tussen de verschillende kosten of tussen de diensten waarvoor zij een vergoeding vormen; een dergelijk beding kan niet als oneerlijk worden beschouwd enkel omdat het de kosten van de economische activiteit van de financiële instelling doorberekent aan de consument, mits het de consument geen kosten oplegt die onevenredig zijn aan de kosten die verband houden met de betrokken diensten en het bedrag van de lening.

HvJ – ARREST – C-396/24 (Lubreczlik) – 19 juni 2025 – Polen – ECLI:EU:C:2025:460 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Hypothecaire lening in vreemde valuta – Gevolgen vaststelling van oneerlijke karakter van beding – Afschrikkende werking – Berusting van de consument in de vordering tot terugbetaling – Verplichting voor nationale rechter om beslissing tot toewijzing van die vordering onmiddellijk uitvoerbaar te verklaren

De twee hoofdgedingen, vinden hun oorsprong in twee door consumenten gesloten hypothecaire leningsovereenkomsten. De verwijzende rechter vraagt zich in de eerste plaats af hoe de terugbetaling van de door de partijen verrichte prestaties moet geschieden in geval van nietigheid van een leningsovereenkomst wegens het bestaan van oneerlijke bedingen.

Naar Pools recht, wanneer een kredietovereenkomst nietig wordt verklaard, vormen de ter uitvoering van die overeenkomst verrichte betalingen, onverschuldigde betalingen die moeten worden terugbetaald.

Dit betekent voor de consument een verplichting om het volledige kredietbedrag terug te betalen, ongeacht het bedrag van de reeds verrichte aflossingen, ook al heeft hij het volledige nominale kredietbedrag terugbetaald of zelfs meer dan dat bedrag betaald. De consument kan een exceptie van verrekening inroepen, maar hiervoor gelden ingewikkelde procedurele voorwaarden, die volgens deze rechter de consument kunnen benadelen. De vragen gaan over de verenigbaarheid van deze praktijk met het EU recht.

Hof: Artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG verzet zich tegen nationale rechtspraak volgens welke de verkoper, wanneer een leningsovereenkomst nietig wordt verklaard omdat zij een als oneerlijk aangemerkt beding bevat, van de consument terugbetaling kan eisen van het volledige nominale bedrag van de verstrekte lening, ongeacht het bedrag van de aflossingen die de consument ter uitvoering van die overeenkomst heeft verricht en ongeacht het nog verschuldigde bedrag.

Artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 verzet zich tegen een nationale wettelijke regeling volgens welke de aangezochte rechter gehouden is om de uitspraak houdende toewijzing van de vordering van de verkoper tot terugbetaling van bedragen die zijn betaald in het kader van een leningsovereenkomst die nietig is verklaard wegens een daarin opgenomen oneerlijk beding, ambtshalve onmiddellijk uitvoerbaar te verklaren wanneer de consument berust in de vordering van de verkoper, voor zover het nationale recht die rechter niet toelaat om alle maatregelen vast te stellen die noodzakelijk zijn om de consument te beschermen tegen de uiterst nadelige gevolgen die deze nietigverklaring voor hem zou kunnen hebben.

 A milestone for Polish consumers claiming unfairness of Swiss francs mortgage loans - CJEU in Lubreczlik (C-396/24) ([ECLB](#))

HvJ – ARREST – C-351/23 (GR REAL) – 24 juni 2025 – Slowakije – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2025:474 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 93/13/EEG – Artikelen 7 en 47 Handvest EU – Oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – Consumentenkredietovereenkomst – Zakelijk zekerheidsrecht op onroerend goed – Gezinswoning – Vervroegde opeisbaarheid – Buitengerechtelijke hypothecaire executieprocedure – Nationale regeling die verkoop toestaat zonder voorafgaande rechterlijke toetsing van de betrokken schuldvordering

Het baanbrekende arrest Aziz toont aan hoe consumentenrecht, hypotheekrecht en mensenrechten met elkaar verweven zijn. Sinds dat arrest heeft de rechtspraak van het Hof over richtlijn 93/13/EEG in verband met de hypothecaire executieprocedure ten aanzien van woningen geleid tot de ontwikkeling van sterke procedurele waarborgen voor consumenten. De uitlegging door het Hof van richtlijn 93/13 in het licht van

de artikelen 7 en 47 Handvest EU heeft gezorgd voor de opkomst van een „sterk rechtsbeschermingsstelsel” tegen hypothecaire executies.

De onderhavige zaak biedt het Hof de gelegenheid om de procedurele waarborgen tegen oneerlijke bedingen in de context van buitengerechtelijke hypothecaire executieprocedures te ontwikkelen en dieper in te gaan op de gevolgen van beweerde procedurele gebreken op de mogelijkheden voor consumenten om zich na de openbare verkoop van het met een hypotheek verzekerde onroerend goed te verzetten tegen ontruiming.

Hof (Grote Kamer): Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG, gelezen in het licht van de artikelen 7 en 47 Handvest EU zijn van toepassing op een gerechtelijke procedure waarbij, ten eerste, tegen een consument een vordering tot ontruiming is ingesteld door een vennootschap die in het kader van een buitengerechtelijke executie op een hypothecair onderpand dat de consument tot zekerheid in handen heeft gesteld van een professionele kredietgever, de eigendom heeft verkregen van een onroerend goed dat die consument gebruikt als gezinswoning en, ten tweede, de consument bij een reconventionele vordering de rechtmatigheid betwist van de eigendomsoverdracht van dat goed aan de begunstigde vennootschap, die heeft plaatsgevonden ondanks het feit dat er op het moment van de overdracht nog een gerechtelijke procedure tot staking van de gedwongen executie aanhangig was op grond dat de overeenkomst die aan de executie ten grondslag ligt oneerlijke bedingen bevat, en de begunstigde vennootschap vooraf door die consument van het bestaan van die procedure op de hoogte is gesteld. Dit is het geval mits er op het moment van de betrokken verkoop onderling overeenstemmende aanwijzingen bestonden dat die bedingen mogelijk oneerlijk waren, en dat de consument gebruik heeft gemaakt van de rechtswegen waarvan kon worden verwacht dat een gemiddelde consument ze zou instellen, teneinde die bedingen door een rechter te laten toetsen.

Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13, gelezen in het licht van de artikelen 7 en 47 Handvest EU verzetten zich tegen een nationale regeling op grond waarvan een buitengerechtelijke procedure van gedwongen executie op een hypothecair onderpand dat een consument tot zekerheid in handen heeft gesteld van een professionele kredietgever en dat hij als gezinswoning gebruikt, wordt voortgezet ondanks het feit dat er bij een rechterlijke instantie een verzoek om voorlopige maatregelen tot opschorting van die executie aanhangig is en er onderling overeenstemmende aanwijzingen bestaan over een mogelijk oneerlijk beding in de overeenkomst die aan die executie ten grondslag ligt, en welke regeling bovendien niet voorziet in de mogelijkheid om de nietigheid van die executie langs gerechtelijke weg te vorderen wegens de oneerlijkheid van bedingen in die overeenkomst.

- e Consumentenbescherming en het recht op een doeltreffende voorziening in rechte vereisen dat consumenten onder bepaalde voorwaarden, de rechtmatigheid van de eigendomsoverdracht aan een derde kunnen betwisten na de gedwongen executie op hun gezinswoning ([persbericht Curia](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-320/24 (Soledil) – 19 juni 2025 – A-G Emiliou – Italië – ECLI:EU:C:2025:469 – conclusie

Richtlijn 93/13/EEG – Oneerlijke bedingen – Boetebeding – Onmogelijkheid voor de nationale rechterlijke instantie die ten gronde oordeelt en voor de nationale rechterlijke instantie waarbij cassatieberoep is ingesteld om te toetsen of het contractuele beding oneerlijk is

In 1998 hebben CR en TP een voorlopige koopovereenkomst met Soledil gesloten voor de aankoop van onroerend goed. In die voorlopige koopovereenkomst was een boetebeding opgenomen waarin was bepaald dat de verkoper, in geval van niet-nakoming door de koper, het totaalbedrag van de voorschotbetaling mocht inhouden, onverminderd zijn recht op verdere schadevergoeding.

Er volgt een gerechtelijke procedure. In laatste instantie heeft het cassatiehof de zaak terugverwezen naar de Corte d'appello di Bologna om de hoogte van de door Soledil gevorderde boete opnieuw te berekenen. Bij arrest van 12 oktober 2018 heeft de Corte d'appello di Ancona de verschuldigde boete vastgesteld op 61 600 EUR en de vordering van Soledil tot vergoeding van verdere schade afgewezen.

Hij was onder andere van oordeel dat het boetebeding buitensporig was, zelfs indien in aanmerking werd genomen dat CR en TP het pand feitelijk jarenlang in gebruik hadden gehad.

CR en TP voeren nu voor het eerst sinds het ontstaan van het geschil aan dat de relatie in kwestie een relatie tussen een consument en een verkoper is en dat het boetebeding oneerlijk is in de zin van richtlijn 93/13/EEG en derhalve ongeldig moet worden verklaard.

De verwijzende rechter merkt op dat die kwestie op grond van het nationale procesrecht niet kan worden behandeld in een dergelijke late fase van de procedure, aangezien de geldigheid van dat beding niet tijdens de eerdere fasen van die procedure is onderzocht en zij derhalve (impliciet) gezag van gewijsde heeft verkregen.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG verzetten zich niet tegen een nationale procedureregeling die een nationale cassatierechter belet om te oordelen dat een beding in een overeenkomst tussen een consument en een verkoper ongeldig is, indien een dergelijke toetsing niet kan worden verricht omdat – bij gebreke van een door de consument daartoe opgeworpen middel in eerdere fasen van de procedure en gelet ook op het feit dat die kwestie in die eerdere fasen niet ambtshalve door de betreffende nationale rechterlijke instanties aan de orde is gesteld – moet worden aangenomen dat over de geldigheid van dat beding impliciet definitief uitspraak is gedaan in een eerdere beslissing van de nationale cassatierechter, indien:

- *de kwestie is gerezen in een context waarin de gedwongen tenuitvoerlegging van de verplichtingen van de consument, vanwege de specifieke bepalingen van de consumentenovereenkomst en/of de toepasselijke procedureregels, niet bijzonder wordt gefaciliteerd en het derhalve voor de consument niet bijzonder moeilijk is om zijn rechten te doen gelden, en*
- *de omstandigheden van de eerdere fasen van de procedure het voor de consument in de praktijk niet anderszins onmogelijk of uiterst moeilijk hebben gemaakt om zijn rechten uit hoofde van richtlijn 93/13 te doen gelden.”*

HvJ – CONCLUSIE – C-338/24 (Sanofi Pasteur) – 19 juni 2025 – A-G Medina – Frankrijk – ECLI:EU:C:2025:467 – persbericht – conclusie

Richtlijn 85/374/EEG – Artikel 47 Handvest EU – Bescherming van de consument – Productaansprakelijkheid – Aansprakelijkheid voor vaccin – Zorgvuldigheidsplicht – Progressieve pathologie – Tijdstip waarop de verjaringstermijn aanvangt – Toegang tot de rechter

Een Franse werkneemster heeft het Revaxis-vaccin gekregen tegen difterie, tetanus en poliomyelitis van Sanofi Pasteur in 2003. Vanaf 2004 ontwikkelde ze een reeks aandoeningen die, na een spierbiopsie in 2008, werden toegeschreven aan een element in het vaccin. Een deskundigenverslag uit 2016 heeft vastgesteld dat haar toestand is gestabiliseerd en dat niet kon worden geconcludeerd dat haar ziekte een oorzakelijk verband had met de vaccinatie.

Zij heeft Sanofi Pasteur voor de rechter gedaagd en zowel schuldaansprakelijkheid als aansprakelijkheid voor producten met gebreken geëist. Haar vorderingen zijn afgewezen omdat deze verjaard zouden zijn. Het cassatiehof oordeelde anders. De verjaringstermijn voor progressief letsel begint naar het oordeel van het cassatiehof te lopen wanneer de schade is gestabiliseerd.

De vragen gaan over de verhouding tussen de aansprakelijkheidsregeling voor gebrekkige producten en de schuldaansprakelijkheidsregeling. Doet de in artikel 11 van richtlijn 85/374 vastgestelde verjaringstermijn van tien jaar voor het instellen van een vordering afbreuk aan het recht op toegang tot de rechter in een situatie waarin het slachtoffer aan een progressieve pathologie lijdt.

Verder gaan de vragen over de in artikel 10 van richtlijn 85/374 gestelde beroepstermijn van drie jaar.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 13 van richtlijn 85/374/EEG, gelezen in het licht van het arrest van het Hof van 25 april 2002, C-183/00 (González Sánchez) moet aldus worden uitgelegd dat de gelaedeerde van een gebrekkig product van de producent vergoeding van zijn schade kan vorderen in het kader van een nationale algemene schuldaansprakelijkheidsregeling, voor zover een dergelijke regeling niet uitsluitend berust op de gebrekkigheid van het product. De schuld kan met name bestaan in het in het verkeer houden van een product terwijl de producent weet dat het gebrekkig is, of in het feit dat de producent, ondanks dat hij van deze risico's op de hoogte is gebracht, geen zorgvuldigheid betracht ten aanzien van de risico's van het product.

Artikel 11 van richtlijn 85/374, op grond waarvan de door deze richtlijn aan de gelaedeerde verleende rechten vervallen na het verstrijken van een termijn van tien jaar vanaf de datum waarop het schadelijke product in het verkeer is gebracht, is ongeldig in het licht van artikel 47 Handvest EU voor zover de toepassing van dat artikel tot gevolg heeft dat gelaedeerden die aan een progressieve pathologie lijden en die blijkens medische bewijsstukken, vanwege de progressieve aard van hun gezondheidstoestand, de hun berokkende schade niet volledig kunnen inschatten en derhalve niet binnen die termijn een procedure tegen de producent kunnen instellen, hun recht om schadevergoeding te vorderen zien vervallen en daardoor geen recht op toegang tot de rechter hebben.

Artikel 10, lid 1, van richtlijn 85/374 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer er sprake is van een progressieve pathologie, de in die bepaling vastgestelde verjaringstermijn van drie jaar begint te lopen op de datum waarop de schade is geconsolideerd, die wordt gedefinieerd als het tijdstip waarop uit medische bewijsstukken blijkt dat de toestand van de gelaedeerde zich niet verder ontwikkelt."

- E Liability for Vaccines: AG Medina suggests that the unconditional application of a ten-year expiry period in the case of progressive injuries is contrary to the Charter ([persbericht](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING LIDSTATEN

- C-259/25 t/m C-262/25 (Juminek e.a.), verwijzing uit Polen over de vraag of de **verjaringstermijn** van drie jaar voor de **terugvordering van 'CHF-gekoppelde hypothecaire kredieten'** aanvangt bij de **formele betwisting van de oneerlijke wisselkoersbedingen** door de consument, of bij de **uitbetaling van de hoofdsom** van het krediet
- C-307/25 (KFZ Kolak), verwijzing uit **Oostenrijk** over **aankoop tweedehands auto**, olielekage en de vraag of een dergelijk **gebrek**, dat de veiligheid ervan aantast ernstig genoeg is om de **ontbinding van de koopovereenkomst** te rechtvaardigen, zelfs als het gebrek met relatief **weinig (financiële) inspanningen** verholpen kan worden.
- C-259/25, C-260/25, C-261/25 en C-262/25 (Juminek e.a.), verwijzing uit **Polen** over de vraag of de **verjaringstermijn van drie jaar** voor de **terugvordering van 'CHF-gekoppelde hypothecaire kredieten'** aanvangt bij de **formele betwisting** van de **oneerlijke wisselkoersbedingen** door de consument, of bij de **uitbetaling van de hoofdsom** van het krediet.
- C-323/25 (Vinkers), verwijzing uit **België** over de vereisten van '**duidelijkheid en begrijpelijkheid**' in **verzekeringspolissen**, nadat schade van een **consument** door **brand** in zijn mobilhome niet gedekt werd en er vragen ontstonden over de dekking van de polis.

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – Einduitspraak – na prejudiciële verwijzing
ECLI:NL:HR:2023:1006 – na HvJ C-409/23 (Riverty) – 27 juni 2025 – ECLI:NL:HR:2025:1008

**Richtlijn 2008/48/EG (Consumentenkrediet) – Achteraf-betaalservice – Betalingsachterstand –
Vertragsrente en buitengerechtelijke incassokosten**

In deze zaak zijn vragen I t/m/ XX gesteld. De Hoge Raad heeft de door de rechtbank gestelde prejudiciële vragen I-V en IX-XII beantwoord in zijn beslissing van 26 mei 2023 (zie verwijzing hierboven). Over de prejudiciële vragen VI-VIII heeft de Hoge Raad prejudiciële vragen voorgelegd aan het HvJEU. Die zijn beantwoord in HvJ C-409/23 (Riverty).

De Hoge Raad beantwoordt de vragen VII-VIII, XIII, XIV en XV op de in 3.4.4, 3.5.4, 3.6.3 en 3.6.9 van deze uitspraak weergegeven wijze en ziet af van beantwoording van de vragen VI en XVI-XX.

NOOT – bij HvJ 8 mei 2025, C-697/23 (HUK-COBURG)

Comparison websites outside scope of comparative advertising: CJEU in HUK-Coburg (C-697/23) ([ECBL](#))

COVID-19

**HvJ – ARREST – C-219/24 (Tallinna linn) – 12 juni 2025 – Estland – ECLI:EU:C:2025:442 – geen
conclusie – arrest**

**Richtlijn 89/391/EEG – Richtlijn 2000/54/EG – Veiligheid en gezondheid van werknemers op het
werk – Covid-19 – Verplichte vaccinatie van noodhulpdienstpersoneel**

Tijdens de Coronacrisis heeft de stad Tallinn de functieomschrijvingen voor noodhulpdienstpersoneel aldus gewijzigd dat vaccinatie tegen gevaarlijke infectieziekten werd geëist als voorwaarde voor de werkzaamheden. Het personeel heeft een termijn gekregen om een bewijs van vaccinatie te leveren.

Verzoekers hebben dit bewijs niet op tijd geleverd. De arbeidsovereenkomsten zijn daarom opgezegd. Verzoekers hebben daartegen beroep ingesteld en schadevergoeding gevorderd. Volgens de rechter in eerste aanleg was de opzegging ongeldig omdat de stad Tallinn niet eenzijdig een vaccinatieverplichting kon opleggen bij gebreke van een wet of een besluit van de uitvoerende macht dat haar daartoe machtigde. De stad Tallinn heeft cassatieberoep ingesteld bij de verwijzende rechter.

Hof: Artikel 6, leden 1 en 2, en artikel 9, lid 1, van richtlijn 89/391/EEG en artikel 14, lid 3, van richtlijn 2000/54/EG, gelezen in samenhang met bijlage VII, punten 1 en 2, bij richtlijn 2000/54, verzetten zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan een werkgever werknemers met wie hij een arbeidsovereenkomst heeft gesloten, kan verplichten zich te laten vaccineren indien zij aan biologische agentia zijn blootgesteld.

WIKI

- Coronavirus – Europees recht

EHRM factsheets

- COVID-19 health crisis

Diensten, elektronische communicatiediensten en DSA

HvJ – ARREST – C-785/23 (Bulgarian posts) – 19 juni 2025 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2025:462 – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2006/112/EG (btw-richtlijn) – Richtlijn 97/67/EG – Universele postdienst – Vrijstellingen – Begrippen ‘openbare postdienst’ en ‘dienst van openbaar belang’

Samenvatting onder: belastingen, btw

HvJ – ARREST – C-200/24 (Commissie/Polen) – 19 juni 2025 – ECLI:EU:C:2025:459 – persbericht – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2000/31/EG (elektronische handel) – Artikel 49 VWEU (vrijheid van vestiging) – Artikel 56 VWEU (vrij verkeer van diensten) – Niet nakoming – Nationaal verbod op reclame voor apotheken, farmaceutische verkooppunten en hun activiteiten – Beperking – Rechtvaardiging – Bescherming van de volksgezondheid

Sinds 1 januari 2012 geldt er in Polen een verbod op reclame voor apotheken, farmaceutische verkooppunten en hun activiteiten. Volgens de Commissie is dit verbod in strijd met het EU recht.

Hof: Polen is, door vaststelling van artikel 94a, lid 1, in Geneesmiddelenwet, de verplichtingen niet nagekomen die op haar rusten krachtens artikel 8, lid 1, van richtlijn 2000/31/EG en krachtens de artikelen 49 en 56 VWEU.

- The prohibition on advertising for pharmacies in force in Poland is contrary to EU law (persbericht)

HvJ – ARREST – gevoegde zaken C-555/23 en C-556/23 (Makeleio en Zougla) – 26 juni 2025 – Griekenland – ECLI:EU:C:2025:484 – conclusie – arrest

Richtlijn 2010/13/EU – Artikel 49 Handvest EU – Aanbieders van audiovisuele mediadiensten – Verplichting om de menselijke waardigheid te eerbiedigen – Verbod op uitzending van programma van inferieure kwaliteit – Conforme uitlegging van het nationale recht – Legaliteitsbeginsel inzake delicten en straffen – Rechtzekerheidsbeginsel

Makeleio heeft op haar website een programma uitgezonden waarin de presentator scheldwoorden gebruikte en zich in het bijzonder beledigend en denigrerend uitliet over homoseksuelen.

Zougla heeft op haar website een programma uitgezonden waarin de presentator met betrekking tot een strafzaak over pedofilie, bepaalde politici mondeling heeft aangevallen en gesteld dat bepaalde politici „bewust verkrachters van minderjarigen en pedofielen hebben beschermd.

De nationale radio- en televisieraad heeft aan deze ondernemingen een administratieve sanctie opgelegd omdat zij programma's van inferieure kwaliteit had uitgezonden die niet voldeden aan de verplichting om

de menselijke waardigheid te eerbiedigen. De ondernemingen zijn van mening dat de relevante wetgeving die dergelijke uitzendingen verbiedt niet is gericht op online nieuwsportalen

Hof: Richtlijn 2010/13/EU moet aldus worden uitgelegd dat een nationale regeling die op straffe van een sanctie alle aanbieders van mediadiensten, met uitzondering van de aanbieders die hun inhoud via het internet uitzenden, verplicht om de waarde van de menselijke waardigheid te eerbiedigen en om geen inhoud uit te zenden welke die waarde aantast, binnen de werkingssfeer van richtlijn 2010/13, en met name van artikel 6, lid 1, ervan, valt.

Artikel 6, lid 1, van richtlijn 2010/13, verzet zich tegen een nationale regeling die op straffe van een sanctie alle aanbieders van mediadiensten, met uitzondering van de aanbieders die hun inhoud via het internet uitzenden, verplicht om de waarde van de menselijke waardigheid te eerbiedigen en om geen inhoud uit te zenden welke die waarde aantast.

Het legaliteitsbeginsel inzake delicten en straffen dat is neergelegd in artikel 49, lid 1, eerste volzin, van het Handvest EU verzet zich ertegen dat een nationale regeling die op straffe van een sanctie alle aanbieders van mediadiensten, met uitzondering van de aanbieders die hun inhoud via het internet uitzenden, verplicht om de waarde van de menselijke waardigheid te eerbiedigen en om geen inhoud uit te zenden welke die waarde aantast, op grond van het beginsel van conforme uitlegging van het nationale recht ruim wordt uitgelegd teneinde de categorie van de aanbieders van mediadiensten die hun inhoud via het internet uitzenden onder de werkingssfeer van die nationale regeling te brengen.

HvJ – CONCLUSIE – C-345/24 (AGCOM) – 5 juni 2025 – A-G Campor Sanchez-Bordona – Italië – ECLI:EU:C:2025:421 – [conclusie](#)

Richtlijn 97/67/EG – Verordening (EU) 2018/644 – Pakketbezorgdiensten – Oplegging van informatievereisten – Rechtsgrondslag – Grenzen – Evenredigheidsbeginsel

AGCOM (de Italiaanse toezichthouder voor de communicatiesector), heeft een aantal informatievereisten opgelegd aan de ondernemingen die in Italië pakketbezorgdiensten aanbieden.

Enkele van deze ondernemingen hebben het besluit van de AGCOM aangevochten bij de rechter die hun vorderingen heeft toegewezen. De AGCOM heeft daartegen hoger beroep ingesteld bij de verwijzende rechter die wil weten of de rechtsgrondslag voor het opleggen van de informatievereisten te vinden is in verordening (EU) 2018/644 of in richtlijn 97/67/EG. Indien de rechtsgrondslag te vinden is in verordening 2018/644, vraagt hij zich af of de werkingssfeer ervan geldig is. Verder is de vraag binnen welke grenzen een toezichthouder die vereisten kan opleggen.

De A-G geeft het Hof in overweging dat verordening (EU) 2018/644 van toepassing is op alle aanbieders van pakketbezorgdiensten, ongeacht of zij binnenlandse dan wel grensoverschrijdende pakketbezorgdiensten aanbieden.

Artikel 4, leden 3 en 5, van verordening 2018/644, en artikel 22 bis van richtlijn 97/67/EG staan er niet aan in de weg dat nationale regelgevende instanties aanbieders van pakketbezorgdiensten bepaalde informatievereisten opleggen, mits de opgelegde vereisten noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de aan de nationale regelgevende instantie opgedragen taken, evenredig zijn en geen buitensporige last meebrengen voor de ondernemingen, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.

HvJ – CONCLUSIE – C-413/24 (Vlaams Gewest) – 26 juni 2025 – A-G Biondi – België – ECLI:EU:C:2025:490 – [conclusie](#)

Verordening nr. 4055/86 – Artikel 56 VWEU – Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen het VK en EU – Zeevervoersdiensten – Vrij verrichten van diensten – Betaling van loods en Vlaamse zeehavens – Forfaitaire vergoeding voor het verplichte gebruik van het systeem – Vrijstelling van het verkeer tussen twee havens van eenzelfde lidstaat – Toepassing van het Unierecht na de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk – Rechtstreekse werking

VBS staat voor het VerkeersBegeleidingsSysteem in de Vlaamse havens (Antwerpen, Zeebrugge en Gent), met name door loods en. Deze diensten worden tegen betaling verleend (forfaitair tarief op basis van de lengte van het schip). Zeeverkeer tussen Vlaamse havens is vrijgesteld van betaling. Het Belgisch Grondwettelijk Hof oordeelde in 2010 al dat het daarbij gaat om een retributie (een vergoeding voor een dienst) en geen heffing (welke verboden zou zijn op basis van het EU-recht).

P&O North Sea Ferries vecht deze regeling niettemin toch aan en stelt dat een en ander in strijd is met de vrijheid van diensten. P&O vindt dat ook met andere factoren rekening moet worden gehouden (de vaarroute naar de haven, zoals de afstand die het schip aflegt in het VBS gebied, de afstand tussen de open zee en de haven, de complexiteit en de eigenheid van de haven). P&O stelt dat het geen VBS diensten nodig heeft voor Zeebrugge. Volgens P&O moet het antwoord van het Hof ook gelden voor Britse schepen, ook na Brexit, op grond van de Handels- en samenwerkingsovereenkomst van 30 december 2020 tussen de EU en het VK.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 1 van verordening (EEG) nr. 4055/86, gelezen in samenhang met artikel 56 VWEU, moet aldus worden uitgelegd dat:

- *het zich verzet tegen een regeling die schepen met een lengte van meer dan 41 meter die de havens van een aangewezen gewest van een lidstaat in- of uitvaren, verplicht een vergoeding te betalen voor het verplichte gebruik van het systeem voor begeleiding van het scheepvaartverkeer, terwijl schepen die tussen twee havens van dit gewest varen, van die betaling zijn vrijgesteld;*
- *wil zij evenredig zijn met het nagestreefde doel, een beperking van het vrij verrichten van diensten bestaande uit de betaling van een forfaitaire vergoeding voor het verplichte gebruik van het verkeersbegeleidingssysteem, die enkel wordt opgelegd aan schepen met een lengte van meer dan 41 meter, moet berusten op een daadwerkelijk verband tussen het aangerekende bedrag en de objectieve noodzaak van de verleende verkeersbegeleidingsdiensten. Deze noodzaak moet worden beoordeeld door, ten eerste, vast te stellen of deze schepen specifieke risico's met zich brengen voor de veiligheid van de scheepvaart en, ten tweede, rekening te houden met de concrete moeilijkheden die eigen zijn aan het varen in de haven van bestemming en aankomst naargelang de bijzondere kenmerken ervan. Het staat, in voorkomend geval, aan de verwijzende rechter om na te gaan of de structuur van de vergoeding zoals die is vastgesteld in de nationale regeling, aan deze voorwaarden voldoet.*

Artikel 127 van het Terugtrekkingsakkoord, en de artikelen 5 en 191 van de Handels- en samenwerkingsovereenkomst moeten aldus worden uitgelegd dat na de terugtrekking van het VK en Noord-Ierland uit de EU Britse verleners van zeevervoersdiensten zich voor de nationale rechterlijke instanties van de lidstaten niet meer kunnen beroepen op verordening nr. 4055/86 met betrekking tot feiten of juridische situaties die zich na 31 december 2020 hebben voorgedaan. Het staat aan de nationale rechter om zijn nationale wetgeving voor zover mogelijk in overeenstemming met artikel 191 van die overeenkomst uit te leggen.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-302/25 (Desch-Drexler), verwijzing uit **Duitsland** over de **richtlijn elektronische handel**, het **land van oorsprongbeginsel** en een **Duitse online boekhandelaar** die Oostenrijk boeken aanbiedt voor **5% onder vaste minimumprijs** voor Duitstalige boeken

NOOT – bij HvJ 15 mei 2025, C-100/24, bonprix

- EU-Hof verduidelijkt het begrip ‘verkoopbevorderende aanbieding’ uit de EU-richtlijn inzake elektronische handel (ECER)
- Deferred payment option as a ‘promotional offer’: CJEU in bonprix (C-100/24) (ECLB)

NOOT – bij prejudiciële verwijzing C-194/25 (Leovegas Gaming)

- Prejudiciële vragen over Italiaans reclameverbod voor kansspelen (IE forum)
- Prejudiciële vragen over Italiaans totaalverbod op gokreclame (Boek9)

OVERIG

- Europese Commissie opent DSA-onderzoek in kader van bescherming kinderen tegen online pornografische inhoud (ECER)
De Europese Commissie heeft besloten formele procedures in te leiden tegen de bedrijven Pornhub, Stripchat, XNXX en XVideos wegens vermoedelijke inbreuken op de Digital Services Act, de wet inzake digitale diensten, om hiermee te zorgen voor een veiligere onlineomgeving voor minderjarigen. Tegelijkertijd kondigden de EU-lidstaten gecoördineerde maatregelen tegen kleinere pornografische platforms aan.
- Europese Commissie neemt maatregelen tegen AliExpress inzake naleving DSA: De EU-digitaal dienstenverordening (DSA) en de maatregelen die door de Europese (ECER)

Digitalisering, social media en AI

OVERIG

- Brussels Mirage: The EU AI Act's Subtle Shine across International Borders (EJILTalk)
- Digital Justice Done Right: Balancing Innovation with Human Rights (Fair trials)
- UN WG on business and human rights' report on AI procurement -- key findings and recommendations (how to crack a nut)
- Voorstel Europese Commissie tot sluiting van het eerste wereldwijde verdrag over kunstmatige intelligentie (NJB)
Het Verdrag is de eerste juridisch bindende internationale overeenkomst over AI die verdragsstaten verplicht om maatregelen te nemen die mensenrechten, democratie en de rechtsstaat beschermen.
- Voorstel van de Commissie tot sluiting namens de EU van het eerste wereldwijde verdrag over kunstmatige intelligentie (ECER)
- Commissie publiceert Staat van het Digitale decennium 2025 (ECER)

- AIV publiceert advies over AI en het Nederlandse buitenlandbeleid ([ECER](#))
- Commissie publiceert Staat van het Digitale decennium 2025 ([ECER](#))
- Europese Commissie opent DSA-onderzoek in kader van bescherming kinderen tegen online pornografische inhoud ([ECER](#))

De Europese Commissie heeft besloten formele procedures in te leiden tegen de bedrijven Pornhub, Stripchat, XNXX en XVideos wegens vermoedelijke inbreuken op de Digital Services Act, de wet inzake digitale diensten, om hiermee te zorgen voor een veiligere onlineomgeving voor minderjarigen. Tegelijkertijd kondigden de EU-lidstaten gecoördineerde maatregelen tegen kleinere pornografische platforms aan.

EHRM – factsheet en guides

- [New technologies](#)

Detentie, politiebehandeling en politieonderzoek

EHRM – ARREST – [Cioffi t. Italië](#) – 5 juni 2025 – [17710/15](#) – [ECLI:CE:ECHR:2025:0605JUD001771015](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 3 EVRM – Artikel 13 EVRM – Mishandeling van advocaat-stagiair tijdens arrestatie in Napels — Geen vervolging door verjaring – Schending 3 EVRM

Klager heeft deelgenomen aan antiglobaliseringsprotesten in Napels en is gearresteerd en naar het politiebureau gebracht. Op het bureau is hij, samen met andere arrestanten, mishandeld. Hij moest door een gang lopen waar verschillende politieagenten aan weerszijden stonden en hem sloegen, schopten, uitscholden, bespuugden en lieten struikelen. Daarnaast mocht hij geen contact opnemen met familie of een advocaat, heeft hij geen toegang gekregen tot het toilet en geen drinken gekregen. Toen hij aangaf dat hij advocaat-stagiair was, werd hij extra hard aangepakt. De politie noemde hem spottend "l'avvocato" ("het kleine advocaatje") en dreigde dat ze wisten waar hij woonde.

De Italiaanse rechtbank erkende dat er sprake was van mishandeling, maar vervolging (en berechting) van de meeste agenten was niet mogelijk omdat de verjaringstermijn was verstreken. Uiteindelijk zijn slechts drie agenten veroordeeld.

EHRM: schending artikel 3 EVRM, waarbij vooral het extra harde optreden tegen klager vanwege zijn status als advocaat-stagiair "uitzonderlijk onacceptabel" wordt genoemd. Italië heeft gefaald in het voeren van een effectieve strafrechtelijke vervolging, waarbij de verjaring de bestraffing en vergelding van bewezen misdaden in de weg stond. Geen apart oordeel over de klacht over artikel 13 EVRM, omdat dit is meegenomen bij de bespreking van artikel 3 EVRM.

Twee rechters (Serghides en Adamska-Gallant) hebben gedeeltelijk afwijkende meningen geuit.

EHRM – ARREST – Benyukh t. Oekraïne – 26 juni 2025 – 39150/20 – ECLI:CE:ECHR:2025:0626JUD003915020 – persbericht – arrest

Artikel 3 EVRM – Artikel 13 EVRM – Tandheelkundige behandeling in detentie – Recht op kunstgebit – Schending

De zaak gaat over uitstel van een tandheelkundige behandeling van klager in detentie. De verstrekking van een kunstgebit heeft 19 maanden geduurd, ondanks wettelijke zorgplichtbepalingen op grond waarvan een kunstgebit kosteloos beschikbaar is voor gedetineerden.

Het EHRM oordeelt dat de zorgplichtwetgeving in het geval van klager ondoeltreffend is gemaakt door een combinatie van juridische, administratieve en financiële belemmeringen. Schending.

NOOT – EHRM 29 april 2025, Tergek t. Turkije

- Behind Bars, Beyond Rights: The ECtHR's Shift on Prisoners' Rights ([Verfassungsblog](#))
- Procedural and substantive deference: the Court's assessment of a blanket ban on prisoners receiving internet printouts and photocopies in Tergek v. Türkiye ([Strasbourg observers](#))
- Blanket Bans behind Bars; Scrutinizing the ECtHR's Judgement in Tergek v. Türkiye ([Volkerrechtsblog](#))

EHRM factsheets en guides

- [Hunger strikes in detention](#)
- [Migrants in detention](#)
- [Prisoners' right to vote](#)
- [Prisoners' health-related rights](#)
- [Detention and mental health](#)
- [Detention conditions and treatment of prisoners](#)
- [Use of force in the policing of demonstrations](#)
- [Guide on the case-law of the ECHR on Prisoners' rights](#)
- [ECHR-KS Key Theme – Prisoners' rights Health care in prison](#)
- [ECHR-KS Key Theme - Article 5 Judicial review of short-term detentions](#)
- [ECHR-KS Key Theme – Article 14 Prisoners and discrimination](#)

Discriminatie en gelijke behandeling

EHRM – ARREST – Seydi e.a. t. Frankrijk – 26 juni 2025 – 35844/17 – ECLI:CE:ECHR:2025:0626JUD003584417 – persbericht – arrest (Franse taalversie)

Artikel 14 jo. Artikel 8 EVRM – Vermoeden van discriminatoire identiteitscontroles

Klagers zijn alle zes door de politie gecontroleerd op hun identiteit, een van hen zelfs drie keer in tien dagen. Zij zijn een rechtszaak begonnen wegens discriminatie, die zij in drie instanties hebben verloren. Ook het EHRM oordeelt met betrekking tot vijf van de klagers dat alle controles een wettelijke basis hadden, en geen bewijs van ongelijke behandeling is geleverd. Met betrekking tot de zesde klager overweegt het Hof dat de omstandigheden waaronder de drie controles hebben plaatsgevonden – waarvan er voor één geen wettelijke basis is aangevoerd – alle tezamen bekeken en gezien in

samenhang met officiële rapporten en statistieken, wél leiden tot een samenstel van sterke, duidelijke en met elkaar overeenstemmende aanwijzingen voor een vermoeden van discriminatie. De bewijslast verschuift dan naar de overheid, die echter geen objectieve en redelijke rechtvaardiging heeft gegeven voor enige van de drie controles. In de zaak van deze klager bestaat dus een vermoeden van discriminatoire behandeling, dat de overheid niet heeft kunnen weerleggen. Ten opzichte van deze klager heeft een schending plaatsgevonden van artikel 14 EVRM (verbod van discriminatie), in samenhang met artikel 8 EVRM (recht op eerbiediging van privéleven).

 Les "contrôles au faciès" devant la CEDH (libertés chéries)

HvJ – CONCLUSIE – C-769/22 (Commissie/Hongarije) – 5 juni 2025 – Voltallige zitting – A-G Capeta – ECLI:EU:C:2025:408 – conclusie

Nationale wettelijke regeling tot invoering van striktere maatregelen tegen 'pedofiele seksuele delinquenten' en tot wijziging van bepaalde wetten ter bescherming van kinderen – Discriminatie – Toegang tot LHBTI-content – Waarden van de Europese Unie – Afdwingbaarheid in rechte – Criterium voor de vaststelling van een inbreuk op artikel 2 VEU

Samenvatting onder: LHBTI

HvJ – CONCLUSIE – C-543/23 (Gnattai) – 5 juni 2025 – A-G Kokott – Italië – ECLI:EU:C:2025:418 – conclusie

Richtlijn 1999/70/EG – Raamovereenkomst EVV, Unice en CEEP – Artikelen 20 en 21 Handvest – Arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd – Leerkrachten – Vaststelling van de anciënniteit – Salarisschaal – Nationale regeling op grond waarvan eerder aan particuliere scholen vervulde diensttijden niet in aanmerking worden genomen – Verschillende werkgevers

Samenvatting onder: arbeid en sociale zekerheid

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-296/24 t/m C-307/24 (Jouxy e.a.) – A-G Norkus – Luxemburg – ECLI:EU:C:2025:444 – conclusie

Verordening (EG) nr. 883/2004 – Verordening (EU) nr. 492/2011 – Artikel 45 VWEU – Vrij verkeer van werknemers – Gelijke behandeling – Uitsluiting van het kind van de echtgenoot of partner van de niet-ingezeten werknemer – Verschil in behandeling tussen ingezeten en niet-ingezeten kinderen – Begrip 'gezinlid' – Begrip 'voorzien in het onderhoud' van een kind – Vermoeden gebaseerd op de gemeenschappelijke woning van de werknemer en het kind

Samenvatting onder: Arbeid en Sociale zekerheid

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-320/25 (Lertimene), verwijzing uit **Italië** over naar de verenigbaarheid met het Unierecht van nationale regelgeving waarbij **vrouwelijke politie-aspiranten** worden afgewezen vanwege **zichtbare tatoeages** op hun been bij het dragen van het uniform voor vrouwen (met rok), terwijl mannelijke aspiranten vanwege hun uniform met broek niet aan die uitsluiting onderhevig zijn.

EHRM - facstsheets en guides

- Guide on Article 14 ECHR and on article 1 of Protocol No. 12 to the Convention - prohibition of discrimination

Douane, tariefindeling, handel en antidumping

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- T-313/25 (Kinova Europe), verwijzing uit **Duitsland** over de **tariefindeling van 'orthopedische toestellen'** (GN-post 9021) en de vraag of de post ook een **aan een rolstoel bevestigde robotarm** omvat (die fungeert als functievervanging van een natuurlijke arm).
- T-296/25 (Lidikar), verwijzing uit **Bulgarije** over **vaststelling douanewaarde** van personenauto die van Canada naar Bulgarije wordt vervoerd.
- T-321/25 (JLG EMEA), verwijzing uit **België** over **tariefindeling van 'niet op een truck gemonteerde hoogwerkers'**

EHRM – algemeen en procesrecht

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – S.S. t. Italië – 20 mei 2025 –21660/18 – ECLI:CE:ECHR:2025:0520DEC002166018 – persbericht 12.6.25 – beslissing (Franse taalversie)

Artikelen 2, 3 en 4 EVRM – Artikelen 3 en 4, Vierde Protocol bij het EVRM – Reddingsoperatie op Middellandse zee bij schipbreuk rubberboot – Geen extraterritoriale jurisdictie – Niet-ontvankelijk

Samenvatting onder: asiel en migratie

EHRM – factsheets

- ECHR-KS Key Theme – Article 6 (criminal) Exhaustion of domestic legal remedies/ compliance with the four-month rule (premature expressions of guilt)
- ECHR-KS Key Theme – Article 34/35 The locus standi of relatives (indirect victims) to bring a case to the Court when the direct victim has died
- ECHR-KS Key Theme - Article 34/35 The locus standi of representatives to bring/pursue a case before the Court when the direct victim has died

Eigendomsrecht

EHRM – ARREST – 10 juni 2025 – K.V. Mediterranean Tours Limited t. Turkije – 41120/17 – ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD004112017 – persbericht – arrest

Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM – Recht op eigendom – Duur van de procedure – Schending

Bedrijf dat eigenaar is van een bouwterrein op Cyprus heeft dit moeten verlaten na de Turkse inval in 1974. In 2010 heeft klager de 'Onroerende Zaken Commissie' verzocht om restitutie dan wel compensatie. Het EHRM stelt vast dat deze commissie vooruitgang boekt bij de afhandeling van de claims, en dat ook in deze zaak de procedure doelmatig is geweest. Compensatie voor de excessief lange duur van de procedure is echter niet geregeld. De procedure loopt nog steeds; pas eind 2019 is een reactie gekomen op de ingediende claim. Het niet coherent, zorgvuldig en snel onderzoeken van de claim betekent een inbreuk op artikel 1 Eerste Protocol. Het Hof kent een schadevergoeding toe.

EHRM – ARREST – Al en Demiri t. Turkije – 10 juni 2025 – 34280/17 – 71800/17 – ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD003428017 – persbericht – arrest

Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM – Waardeverlies pensioen door inflatie – Schending

Klaagster klaagt met een beroep op het eigendomsrecht over het waardeverlies van haar ouderdomspensioen als gevolg van de inflatie tussen de datum van haar verplichte pensionering en de betaling van het pensioen.

Het is volgens het EHRM onbegrijpelijk dat de nationale rechterlijke instanties met terugwerkende kracht een recht op een ouderdomspensioen erkennen en tegelijkertijd de betaling ervan laten plaatsvinden onder voorwaarden die dit recht tot nul reduceren, waardoor het nuttig effect van definitieve rechterlijke beslissingen wordt ondermijnd.

Gelet op de geconstateerde discrepantie tussen de werkelijke waarde van de vorderingen van klagster op de datum van haar pensionering en de waarde van die vorderingen op het moment van betaling, is het Hof dan ook van oordeel, dat de betrokkenen een buitensporige last hebben ondervonden die het billijke evenwicht heeft verstoord dat moet heersen tussen enerzijds de bescherming van de eigendomsrechten van de betrokkenen en anderzijds de eisen van het algemeen belang. Schending van artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM.

EHRM – ARREST – Pacurar t. Roemenië – 24 juni 2025 – 17985/18 – ECLI:CE:ECHR:2025:0624JUD001798518 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM – Corruptiebestrijding – Geen schending

Samenvatting onder: Procesrecht en recht op eerlijk proces (civiel)

EHRM – ARREST – Aksüngür e.a. t. Servië – 24 juni 2025 – 69080/13 – 67091/14 – 3997/15 – 20444/15 – 23307/15 – ECLI:CE:ECHR:2025:0624JUD006908013 – persbericht – arrest

Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM – Geen eerlijke belangenafweging – Schending

Vijf klagers met de Duitse en/of Turkse nationaliteit werden tussen 2012 en 2014 bij de grens met Servië aangehouden omdat zij meer dan €10.000 contanten bij zich hadden. Hoewel de herkomst van het geld in sommige gevallen aantoonbaar legaal was, werden de contanten boven €10.000 tijdelijk in beslag genomen als “wederrechtelijk verkregen geld”. Klagers werden geldboetes opgelegd voor het nalaten van het aangeven van de contanten. Ook werden contanten boven € 10.000 - hetzij ten belope van 60%, hetzij volledig - geconfisqueerd. Dit alles wegens schending van Servische regelgeving ter bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering.

De hoogste Servische rechter oordeelde dat deze twee sancties niet onrechtmatig zijn, omdat er geen schending was van het eigendomsrecht of omdat de confiscatie rechtmatig was en een evenredigheidstoets niet nodig was.

De klagers erkenden het recht van staten om grensoverschrijdend geldverkeer te controleren, maar stelden dat zij geen criminelen zijn, de herkomst van het geld konden verklaren en geen risico vormden voor de Servische deviezenmarkt. De combinatie van geldboetes én confiscatie van legale contanten achtten zij onevenredig en in strijd met artikel 1 van Protocol nr. 1 EVRM.

De Servische Staat stelt dat het ingrijpen in het eigendomsrecht van klagers rechtmatig gebeurde op basis van duidelijke (Europese) wetgeving. De confiscatie diende een legitiem doel: het voorkomen van witwassen en andere criminaliteit. De opgelegde sancties waren effectief, proportioneel en binnen de beoordelingsruimte van de Staat.

Het EHRM oordeelt dat nationale regelgeving geldstromen mag reguleren, mits het ingrijpen rechtmatig, voorzienbaar en evenredig is. In dit geval was de wetgeving omtrent (gedeeltelijke) confiscatie te vaag en liet zij te veel ruimte voor willekeur. Voorts hadden de nationale rechterlijke instanties slechts een beperkte toetsing uitgevoerd of de confiscatie (per geval) proportioneel was.

Conclusie (unaniem) EHRM: schending van artikel 1 van Protocol nr. 1 van het EVRM wegens het ontbreken van een eerlijke balans tussen het algemeen belang en het eigendomsrecht van klagers.

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 1 of Protocol No. 1 to the ECHR - protection of property](#)

Energiemarkt

HvJ – ARREST – C-310/24 (Elektrozapredelitelni mrezhi Zapad) – 5 juni 2025 – Bulgarije – ECLI:EU:C:2025:406 – geen conclusie – arrest

Verordening (EU) 2019/943 – Richtlijn (EU) 2019/944 – Richtlijn (EU) 2011/83 – Niet correct gemeten elektriciteitsverbruik – Defecte meter – Facturering op basis van geschat elektriciteitsverbruik – Rechten van de consument – Werkingssfeer – Ongevraagde levering

Het elektriciteitsverbruik van Y.L. kon niet correct worden vastgesteld als gevolg van een defecte meter. De energiemaatschappij heeft het verbruik daarom geschat en op basis van die schatting een factuur gestuurd. Voor de berekening is uitgegaan van het toepasselijke dagtarief voor elektriciteit, dat hoger is dan het nachttarief.

Y.L. is een procedure gestart tegen de factuur. Hij betoogt dat hij onmogelijk kon weten dat de meter defect was, aangezien hij geen toegang tot die meter had. Bovendien betwist hij de periode waarover het geraamde elektriciteitsverbruik is berekend.

Hof: Artikel 18, leden 1, 7 en 8, van verordening (EU) 2019/943, en artikel 10, lid 4, artikel 46, lid 2, onder d), en artikel 59, lid 1, onder a), van richtlijn (EU) 2019/944 regelen niet de rechtsgevolgen van een defect aan een elektriciteitsmeter en zijn derhalve niet van toepassing op de situatie waarin de door een huishoudelijke afnemer verbruikte hoeveelheid elektriciteit wegens een dergelijk defect niet correct kon worden gemeten en aan die afnemer een bedrag is gefactureerd dat overeenkomt met een geraamd elektriciteitsverbruik.

Artikel 27 van richtlijn 2011/83/EU is niet van toepassing op de situatie waarin van een consument betaling wordt verlangd voor elektriciteit die op grond van een geldig contract is geleverd en is verbruikt, maar wegens een defecte meter niet correct is gemeten.

GERECHT – ARREST – T-95/23 (RWE Supply & Trading) – 25 juni 2025 – ECLI:EU:T:2025:632 – arrest

Verordening (EU) 2017/2195 – Verordening (EU) 2019/942 Interne markt voor elektriciteit – Besluit ACER – Wijziging prijsstellingsmethode voor balanceringsenergie – Tijdelijke prijslimiet – Beroep bij de raad van beroep van ACER – Niet-ontvankelijkheid wegens ontbreken van procesbevoegdheid voor de raad van beroep – Exceptie van onwettigheid – Niet individueel geraakt – Niet-aangevoerde hoedanigheden of feitelijke situaties – Beroepstermijn – Geen verschoonbare dwaling

Verzoekster, RWE vordert nietigverklaring van een beslissing van de raad van beroep van ACER (agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking tussen energieregulators) waarbij het beroep niet-ontvankelijk is verklaard dat zij tegen het besluit van ACER had ingesteld over wijziging van de prijsstellingsmethode voor zover ACER daarbij een prijslimiet had ingesteld.

Verzoekster kan zich volgens het Gerecht niet beroepen op „hoedanigheden” of „feitelijke situaties” waarvan in de bestreden beslissing niet is aangegeven dat verzoekster deze voor de raad van beroep heeft aangevoerd en die in die beslissing door de raad dus niet zijn onderzocht. Volgens het Gerecht kan verzoekster zich niet beroepen op een verschoonbare dwaling op grond waarvan zij in casu had mogen afwijken van de verplichting om de gestelde beroepstermijn in acht te nemen.

Gerecht: het beroep wordt verworpen.

Zie ook: T-96/23 (Uniper Global Commodities)

CONSULTATIE

Citizens Energy Package – protecting and empowering consumers in the just transition, Feedback- en raadplegingsperiode 19 juni 2025 - 11 september 2025 ([EC](#))

OVERIG

- Commissie stelt geleidelijke stopzetting van de invoer van Russisch gas en olie in de EU voor ([ECER](#))
- Mededeling van de Commissie betreffende richtsnoeren voor anticiperende investeringen voor de ontwikkeling van toekomstgerichte elektriciteitsnetten, [PB C, C/2025/3179, 6.6.2025](#)

Erfrecht

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-310/25 \(MMWB\)](#), verwijzing uit **Duitsland** over de **erkenning van verwerpingsverklaringen van nalatenschap** bij rechtbanken in verschillende lidstaten, vanwege een procedure van een erfgenaam waarbij **twee gerechten bevoegd zijn verklaard** (die beide niet overeenkomen met de lidstaat waar de erfgenaam zijn gewone verblijfplaats had).

Europees OM

OVERIG

Eerste uitspraak van een Nederlandse rechtbank in een zaak die is onderzocht en vervolgd door het Europees Openbaar Ministerie (EOM) ([ECER](#))

De zaak betrof een grensoverschrijdende btw-carrouselfraude in verband met de handel in consumentenelektronica, met links naar Duitsland, Hongarije en het Verenigd Koninkrijk.

Familieleven en familierecht

EHRM – ARREST – [B.T. en B.K.CS. t. Hongarije](#) – 12 juni 2025 – [4581/16](#) – [ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD000458116](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikelen 3, 8 en 14 EVRM – Uithuisplaatsing direct na geboorte niet gerechtvaardigd – Discriminatie niet gebleken

Toen klagster zwanger was van haar zesde kind (betreft de tweede klagster), hebben een gezondheidsconsulent en op een later moment een internist, zonder dat klagster dat wist, bij een meldpunt geadviseerd dat klagster de baby na de bevalling niet mee zou mogen nemen uit het ziekenhuis. Zij zou de gezondheid van het ongeboren kind in gevaar hebben gebracht door te roken en niet regelmatig medische controles te ondergaan en bovendien waren vijf oudere kinderen van haar uit huis geplaatst. Haar zesde kind werd direct na de geboorte uit huis geplaatst. Bij deze beslissing werd betrokken dat klagster haar oudere kinderen geen adequate zorg had geboden, zij niet altijd medische zorg kregen, zij niet voorbereid waren op school en de schoolgang ook onvoldoende was en dat zij vaak vieze kleren droegen. Volgens klagster speelde discriminatie vanwege haar Roma achtergrond een rol bij de uithuisplaatsing.

EHRM: Uithuisplaatsing direct na de geboorte vereist een uitzonderlijke rechtvaardiging. Niet is gebleken dat de autoriteiten op enig moment een evaluatie hebben uitgevoerd om te bepalen of minder strenge maatregelen dan uithuisplaatsing zouden volstaan. Klagster had verklaard de situatie met betrekking tot

haar andere kinderen te willen oplossen en bovendien daartoe stappen hebben ondernomen. In de procedure met betrekking tot haar oudere kinderen hebben autoriteiten positieve veranderingen opgemerkt. De beslissing tot uithuisplaatsing van het zesde kind was echter grotendeels gebaseerd op informatie van jaren eerder. Klaagster had de meldingen die de basis vormden voor de uithuisplaatsing niet vóór de besluitvorming gekregen. Ook was er geen zitting vóór de uithuisplaatsing. Schending van artikel 8 EVRM.

Er is onvoldoende informatie en bewijs om te concluderen dat de uithuisplaatsing deel uitmaakte van een georganiseerd beleid of dat het gedrag van medici of de autoriteiten opzettelijk racistisch gemotiveerd was. Klacht over artikel 14 jo. artikel 8 of 3 EVRM kennelijk ongegrond.

 EHRM – ARREST – Sahiner t. Oostenrijk – 3 juni 2025 – 21669/21 – ECLI:CE:ECHR:2025:0603JUD002166921 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Artikel 14 EVRM – Weigering voornaamwijziging – Niet gangbare naam – Discriminatieclaim – Geen schending

Klaagster heeft haar achternaam laten veranderen in die van haar moeder omdat zij geen contact meer heeft met haar vader. Zij heeft vervolgens ook een verzoek ingediend om haar voornaam officieel te veranderen in "Lemilia". De Oostenrijkse autoriteiten hebben dit geweigerd omdat "Lemilia" volgens hen geen gangbare naam is, wat niet voldoet aan de Oostenrijkse naamgevingsregels. Haar beroep bij de nationale rechter is afgewezen. Sahiner stelt op basis van de artikelen 8 en 14 EVRM dat zij het recht had haar naam te veranderen in de naam waarmee ze zich identificeert. Daarnaast vindt ze dat de weigering discriminerend is, omdat mensen die met de naam "Lemilia" geboren zijn deze wel mogen behouden.

EHRM: De klacht over artikel 14 EVRM is niet ontvankelijk. Klaagster heeft niet aangetoond dat haar situatie vergelijkbaar is met die van personen die in het buitenland zijn geboren en van wie de voornaam "Lemilia" is geregistreerd overeenkomstig het naamrecht van een ander rechtsgebied.

Het Hof concludeert, gelet op de ruime beoordelingsmarge waarover de staten op dit gebied beschikken dat er geen sprake is van schending van artikel 8 EVRM.

 EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – Van Dijk t. Nederland – 11 juni 2025 (publ. 30.6.25) – 21064/23 – subject matter of the case

Artikel 8 EVRM – Beëindiging ouderlijk gezag en plaatsing kind in pleeggezin – Onenigheid tussen moeder en zorgverleners

In april 2016 heeft de kinderrechter een ondertoezichtstelling en een spoedeisende zorgplaatsing uitgesproken waarbij klaagsters zevenjarige zoon in een pleeggezin is geplaatst naar aanleiding van klaagsters vermeende disproportionele reactie op een incident op de school van haar zoon. De kinderrechter achtte een onderzoek naar de gezinssituatie van het kind noodzakelijk. In de pleegzorg vertoonde klaagsters zoon een vertraagde ontwikkeling. Verder onderzoek was nodig om een passende behandeling te bepalen. Beide bevelen werden verlengd. Volgens de hulpverleners weigerde klaagster mee te werken aan onderzoeken naar de behoeften van haar zoon, terwijl klaagster aangaf wel akkoord te gaan met een bepaald soort onderzoek. Uit een psychologisch rapport uit 2017 blijkt dat klaagster zoon zich onvoldoende ontwikkelt en dat zij niet de opvoeding kon bieden die haar zoon nodig had. Klaagster betwist deze bevindingen.

De rechtbank heeft het ouderlijk gezag van klagster beëindigd. De rechtbank overweegt o.a. dat een belangrijke belemmering het gebrek aan samenwerking tussen de moeder en de hulpverleners is.

Het Gerechtshof heeft de uitspraak van de rechtbank bevestigd. In aanvulling op de overweging van de rechtbank merkt het gerechtshof onder meer op dat de autoriteiten niet hebben kunnen werken aan gezinshereniging, omdat alle aandacht en energie al die jaren naar het geschil tussen de moeder en de kinderopvangaanbieders was gegaan. Bij afweging van de betrokken belangen concludeerde de rechtbank dat beëindiging van het ouderlijk gezag in het belang van het kind was.

Vragen aan partijen:

Vormt het besluit om klagster ouderlijk gezag over haar zoon te beëindigen een schending van haar recht op eerbiediging van haar gezinsleven, in strijd met artikel 8 van het Verdrag (zie Strand Lobben e.a./Noorwegen [GC], nr. 37283/13, §§ 202-213, 10 september 2019)?

 EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – Obouchovskaja t. Nederland – 11 juni 2025
(publ. 30.6.25) – [24079/23](#) – [subject matter of the case](#)

Artikel 8 EVRM – Beëindiging ouderlijk gezag en plaatsing kind in pleeggezin – Onenigheid tussen moeder en zorgverleners

Omdat klagster direct na de bevalling intensieve medische behandeling nodig had en er geen familieleden waren die voor haar baby konden zorgen, heeft zij ingestemd met plaatsing van haar zoon in een noodpleeggezin.

Vervolgens heeft de kinderrechter een ondertoezichtstelling en een uithuisplaatsing uitgesproken. Klagster heeft ingestemd met plaatsing in een moeder-babyhuis. Tijdens het verblijf daar (ongeveer drie maanden) was de relatie tussen klagster en de zorgverleners zeer gespannen. De kinderopvangautoriteiten hebben bij de rechtbank een spoedeisende zorgmaatregel (spoeduisplaatsing) aangevraagd, die op 30 juli 2019 is toegekend. Klagster zoon is teruggeplaatst in een pleeggezin. Klagster mocht één uur per maand onder toezicht contact hebben met haar zoon.

Tijdens de verlengingsprocedure hebben zorgverleners de kinderrechter laten weten dat zij van mening waren dat de toekomst van het kind niet langer bij klagster lag, maar bij een pleeggezin.

De Raad voor de Kinderbescherming heeft na onderzoek geconcludeerd dat het in het belang van het kind zou zijn om bij het pleeggezin te blijven.

De rechtbank heeft het ouderlijk gezag van klagster beëindigd vanwege het ontbreken van opvoedingscapaciteiten van klagster en het verstrijken van de aanvaardbare termijn voor het kind om de onzekerheden over zijn gezinssituatie het hoofd te bieden. Het Gerechtshof heeft de uitspraak van de rechtbank bevestigd. Klagster klaagt dat de afgelopen jaren niet opnieuw is onderzocht of klagster met haar zoon kon worden herenigd.

Vragen aan partijen:

Vormde het besluit om klagster ouderlijk gezag over haar zoon te beëindigen een schending van haar recht op eerbiediging van haar gezinsleven, in strijd met artikel 8 van het Verdrag (zie onder meer Strand Lobben e.a./Noorwegen [GC], nr. 37283/13, §§ 202-213, 10 september 2019)?

Was deze beslissing gebaseerd op een adequaat onderzoek van haar opvoedingscapaciteiten, in overeenstemming met de vereisten van de artikelen 6 en 8 van het Verdrag?

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – Kanalova t. Nederland – 11 juni 2025 (publ. 30.6.25) – [10250/23](#) – [subject matter of the case](#)

Artikel 8 EVRM – Beëindiging ouderlijk gezag en plaatsing kind in pleeggezin

De kinderrechter heeft een ondertoezichtstelling uitgesproken ten aanzien van klagsters kinderen geboren in 2013 en 2015 vanwege de onveilige en instabiele opvoedingssituatie waarin zij verkeerden. Op 10 mei 2017 is een ondertoezichtstelling uitgesproken ten aanzien van het kind geboren in december 2016. Klagster is intensief begeleid en gecontroleerd door hulpverleners, maar zorgen voor verwaarlozing van de kinderen bleven bestaan.

In 2021 heeft de rechtbank het ouderlijk gezag van klagster beëindigd omdat dit in het belang van de kinderen was vanwege de gebrekkige opvoedingscapaciteiten van klagster en het verstrijken van de aanvaardbare termijn voor de kinderen om onzekerheden met betrekking tot hun gezinssituatie op te vangen.

Het Gerechtshof heeft de uitspraak van de rechtbank bevestigd. Klagster klaagt dat de instanties zich niet hebben ingespannen om klagster te herenigen met haar kinderen.

Vragen aan partijen:

Vormde het besluit om klagster ouderlijk gezag over haar drie kinderen te beëindigen een schending van haar recht op eerbiediging van haar gezinsleven, in strijd met artikel 8 van het Verdrag (zie Strand Lobben e.a./Noorwegen [GC], nr. 37283/13, §§ 202-213, 10 september 2019)?

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-300/25 \(Duftošek\)](#), verwijzing uit Tsjechië over de vraag of de opheffing en verdeling van **onroerend goed** dat **echtgenoten tijdens hun huwelijk** in vrije mede-eigendom hebben verkregen **na contractuele scheiding van goederen**, valt onder de **Brussel I bis-verordening** of onder **verordening 2016/1103 over huwelijksvermogensstelsels**.
-

EHRM factsheets en case-law guide

- [Children's rights](#)
- [Gestational surrogacy](#)
- [International child abductions](#)
- [Parental rights](#)
- [Protection of minors](#)
- [Reproductive rights](#)
- [Guide on Article 8 ECHR - right to respect for private and family life, home and correspondence](#)
- [Guide on Article 12 ECHR - right to marry](#)
- [ECHR-KS Key Theme – Rights of the child Contact rights](#)
- [ECHR-KS Key Theme – Article 8 Filiation](#)
- [ECHR-KS Key Theme – Article 8 Right of the child to be heard in domestic proceedings on family matters](#)
- [ECHR-KS Key Theme - Article 8 Surrogacy](#)

Financiële markt en diensten, EMU, Bankenunie

HvJ – ARREST – C-671/23 (Lietuvos bankas) – 19 juni 2025 – Litouwen – ECLI:EU:C:2025:457 – geen conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2015/849 – Voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en terrorismefinanciering – Begrip ‘stelselmatige inbreuk’ – Afzonderlijke geldboete voor elke overtreding – Doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties – Ne-bis-in-idembeginsel

Samenvatting onder: Witwassen en terrorisme

GERECHT EU – ARREST – T-551/23 (Baltic Interational Bank/ECB) – 4 juni 2025 – ECLI:EU:T:2025:568 – arrest

Verordening (EU) nr. 468/2014 – Verordening (EU) nr. 1024/2013 – Prudentieel toezicht op kredietinstellingen – Toezichttaken ECB – Besluit tot intrekking van de vergunning van een kredietinstelling – Schending van de nationale wetgeving inzake de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering – Bevoegdheid van de nationale bevoegde autoriteiten en van de ECB binnen het gemeenschappelijk toezichtsmechanisme (GTM) – Voorwaarden voor intrekking – Motiveringsplicht – Recht op behoorlijk bestuur

Verzoekster is een in Letland gevestigde kredietinstelling die onder rechtstreeks prudentieel toezicht staat van de commissie voor financiële en kapitaalmarkten (FKTK), die thans deel uitmaakt van de Latvijas Banka (centrale bank van Letland).

FKTK was van mening dat verzoekster sinds 2012 haar bankverplichtingen niet was nagekomen, en heeft daarom verschillende besluiten jegens haar vastgesteld.

Op verzoek van de FKTK heeft de ECB een besluit genomen tot intrekking van de vergunning van verzoekster. Verzoekster verzoekt het Gerecht het bestreden besluit nietig te verklaren.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

NOOT – bij HvJ 11 februari 2025, Kotnik en Jukic t. Slovenië

Bank Recapitalisation, Investor Losses, and Access to Effective Remedies: Inadmissibility Decision in Kotnik and Jukič v Slovenia (Strasbourg observers)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-274/25 (Alternative Payments), verwijzing uit Litouwen over **betalingssdiensten** en de definitie van ‘**automatische afschrijving**’

OVERIG

- Bulgarije voldoet aan de criteria om op 1 januari 2026 tot de eurozone toe te treden (ECER)

- Commissie presenteert voorstellen tot wijziging van de Securitatieverordening en de Verordening kapitaalvereisten (ECER)
(...) *Securitisatie omvat het poolen van leningen en schulden van banken en financiële instellingen, die vervolgens worden verpakt in nieuwe producten die beleggers kunnen kopen*

GBVB – Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid en defensie

HvJ – CONCLUSIE – C-696/23 P (Pumpyanskiy/Raad) – 5 juni 2025 – Grote Kamer – A-G Medina – ECLI:EU:C:2025:409 – conclusie

Beperkende maatregelen – Bevriezing van tegoeden – Oorlog in Oekraïne – Plaatsing naam op de lijsten – Begrip ‘vooraanstaand zakenman’

Het Gerecht heeft geoordeeld dat de Raad terecht tot de slotsom is gekomen dat rekwirant een vooraanstaand zakenman is – een kwalificatie die hij niet betwist en die ook kan worden afgeleid uit het economische belang van zowel de vennootschap TMK als Group Sinara, waarvan hij respectievelijk voorzitter van de raad van bestuur en directeur en bestuurslid is. Daarnaast merkt het Gerecht op dat de Raad een reeks voldoende concrete, nauwkeurige en onderling samenhangende bewijzen levert om aan te tonen dat rekwirant betrokken is bij tal van economische sectoren – zoals olie en gas, spoorwegmachines, de financiële sector en de bouw – die een belangrijke bron van inkomsten voor de Russische regering vormen.

A-G geeft het Hof in overweging: om de hogere voorziening af te wijzen wat betreft de argumenten van rekwirant die voortvloeien uit het eerste middel in hogere voorziening betreffende de uitlegging van artikel 2, lid 1, onder g), van gewijzigd besluit 2014/145, en wat betreft de argumenten van rekwirant betreffende de geschiktheid van het criterium in die bepaling als middel om de doelstellingen ervan te verwezenlijken.

Zie ook: C-704/23 P (Khudaverdyan / Raad) en C-711/23 P (Rashnikov / Raad), C-35/24 P (Mazepin/Raad), C-111/24 P (Kahn/Raad)

HvJ – CONCLUSIE – C-313/24 (Opera Laboratori Fiorentini) – 26 juni 2025 – A-G Medina – Italië – ECLI:EU:C:2025:492 – conclusie

Verordening (EU) nr. 833/2014 – Beperkende maatregelen – Oorlog in Oekraïne – Verbod om overheidsopdrachten te gunnen aan of voort te zetten met Russische onderdanen en in Rusland gevestigde entiteiten of lichamen – Begrip handelend ,namens of op aanwijzing van’ een ,entiteit’ – Feitelijke controle – Rekening houden met alle relevante juridische en feitelijke omstandigheden

De zaak gaat over de gunning van een tienjarige overheidsopdracht ter waarde van 8,89 miljoen EUR voor de exploitatie van overdekte bar- en restaurantdiensten in het Pitti Paleis en de Boboli-tuinen, die deel uitmaken van het museumcomplex Uffizi Gallery in Florence (Italië). De opdracht is gegund aan Scudieri International. Opera Laboratori Fiorentini heeft het besluit tot gunning van de opdracht aan Scudiero aangevochten met het argument dat de gunning in strijd is met het verbod van artikel 5 duodecies, lid 1, onder c), van verordening nr. 833/2014, op grond dat twee van de drie bestuurders van Scudieri International Russische staatsburgers zijn, en er een ook de voorzitter van de raad van bestuur en chief executive officer van die vennootschap is, en tevens de enige bestuurder van Sielna („de moedermaatschappij”), een vennootschap die 90 % van de aandelen van Scudieri International bezit.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 5 duodecies, onder c), van verordening (EU) nr. 833/2014 moet, voor zover daarin is bepaald dat het verboden is om opdrachten en concessies te gunnen of voort te zetten

met ,een natuurlijke persoon of rechtspersoon, entiteit of lichaam handelend namens of op aanwijzing van een entiteit als bedoeld in punt a) of b)', aldus worden uitgelegd dat dit verbod niet automatisch van toepassing is op de situatie waarin een overheidsopdracht wordt gegund aan een bedrijf van een lidstaat, waarvan twee van de drie leden van de raad van bestuur Russische onderdanen zijn van wie er een voorzitter en chief executive officer van die onderneming is, en tevens de enige bestuurder van haar moedermaatschappij die 90 % van haar aandelenkapitaal bezit, en eveneens naar het recht van een lidstaat is opgericht, waarbij geen van deze ondernemingen direct of indirect in handen is van Russische onderdanen of entiteiten als bedoeld in artikel 5 duodecies, lid 1, onder a) of b), van verordening nr. 833/2014.

Deze feitelijke omstandigheden, met name de nationaliteit en de rol van de belangrijkste bedrijfsfunctionarissen en de wezenlijke banden tussen de inschrijver en zijn moedermaatschappij, kunnen echter dienen als relevante indicatoren die nader onderzoek door de aanbestedende dienst vereisen. Dergelijke elementen kunnen aanleiding geven tot de plicht om te beoordelen of de inschrijver in wezen optreedt ,namens' of ,op aanwijzing van' een entiteit die onder artikel 5 duodecies, lid 1, onder a) of b), van die verordening valt, inclusief via feitelijke zeggenschap door personen, entiteiten of lichamen die banden hebben met Rusland. Bij die beoordeling moet rekening worden gehouden met alle relevante juridische en feitelijke omstandigheden, met inbegrip van de rol en de invloed van de uiteindelijke begunstigde."

OVERIG

- A New Look at Confiscating Russian Assets ([Verfassungsblog](#))
- Commissie stelt vereenvoudiging voor om defensie-investeringen in de EU te versnellen ([ECER](#))
- EU-sancties tegen Rusland: de contouren van het 18e sanctiepakket ([bijzonder strafrecht](#))

EHRM factsheets en guides

- [Conscientious objection](#)
- [Freedom of religion](#)
- [Religious symbols and clothing](#)
- [Guide on article 9 ECHR - freedom of thought, conscience and religion](#)

Geneesmiddelen, pharmacie en medische nalatigheid

EHRM – ARREST – [S.O. t. Spanje](#) – 26 juni 2025 – [5742/22](#) – [ECLI:CE:ECHR:2025:0626JUD000574222 – persbericht – arrest](#)

Artikel 8 EVRM – Medische ingreep zonder toestemming – Schending

Klaagster heeft kanker. Bij haar wordt een borstsparende operatie uitgevoerd. Tijdens die operatie wordt de tepel en de tepelhof van klaagster verwijderd. Klaagster klaagt dat zij daarvoor geen toestemming heeft gegeven.

Het EHRM stelt vast dat de Spaanse autoriteiten niet hebben onderzocht of de artsen haar hadden geïnformeerd over de specifieke mogelijkheid dat de tepel en het tepelhof zouden worden verwijderd. Zij hebben niet adequaat gereageerd op de klacht van klaagster over het ontbreken van geldige geïnformeerde toestemming. Het bestaande wettelijke kader is niet correct toegepast waardoor haar autonomie onvoldoende beschermd is. Schending van artikel 8 EVRM.

HvJ – ARREST – C-618/23 (SALUS) – 26 juni 2025 – Duitsland – ECLI:EU:C:2025:485 – persbericht – conclusie – arrest

Richtlijn 2001/83/EG – Verordening (EU) 2018/848 – Geneesmiddelen voor menselijk gebruik – Traditionele kruidengeneesmiddelen – Nuttig voor de patiënt – Informatie op de buitenverpakking van medicinale kruidenthee – Etikettering biologische producten

SALUS brengt onder meer traditionele kruidengeneesmiddelen op de markt. Het productassortiment van SALUS omvat momenteel de medicinale kruidenthee op basis van saliebladeren „Salus Arzneitee Salbeiblätter”. De onderneming is ook voornemens „Bio Nerven-Beruhigungs-Tee” (biologische rustgevende thee) en de thee „Frauenmantelkraut” (vrouwenmantelkruid) op de markt te brengen. Op de verpakking van de „Bio Nerven-Beruhigungs-Tee” moeten het officiële logo, een eigen biologo van SALUS, de code van de controleautoriteit en de vermelding „uit ecologische landbouw” komen te staan.

Een concurrent van SALUS, Twardy, is van mening dat het aanbrengen van voornoemde vermeldingen op de buitenverpakking van de betrokken producten niet mag. De vraag is, kort gezegd, of op de etikettering van geneesmiddelen voor menselijk gebruik ook de biologische oorsprong mag worden vermeld.

Hof: Artikel 1, punt 29, en artikel 16 bis van richtlijn 2001/83/EG moeten aldus worden uitgelegd dat als „traditionele kruidengeneesmiddelen” in de zin van deze bepalingen gekwalificeerde producten die onder de werkingssfeer van richtlijn 2001/83, vallen op grond van artikel 2 van deze richtlijn, niet tegelijkertijd ook kunnen worden aangemerkt als „traditionele kruidenpreparaten op basis van planten” in de zin van bijlage I bij verordening (EU) 2018/848, welke preparaten onder de werkingssfeer van verordening 2018/848 vallen op grond van artikel 2, lid 1, van die verordening.

Artikel 62 van richtlijn 2001/83, moet aldus worden uitgelegd dat informatie over de biologische productie van de werkzame stoffen van traditionele kruidengeneesmiddelen in de zin van artikel 1, punt 29, en artikel 16 bis van richtlijn 2001/83, niet kan worden geacht „nuttig voor de patiënt” te zijn en geen „afzetbevorderend karakter” te hebben.

- e A medicinal herbal tea classified as a traditional herbal medicinal product cannot, in principle, be marketed with the organic logo ([persbericht](#))

HvJ – ARREST – C-200/24 (Commissie/Polen) – 19 juni 2025 – ECLI:EU:C:2025:459 – persbericht – geen conclusie – arrest

Richtlijn 2000/31/EG (elektronische handel) – Artikel 49 VWEU (vrijheid van vestiging) – Artikel 56 VWEU (vrij verkeer van diensten) – Niet nakoming – Nationaal verbod op reclame voor apotheken, farmaceutische verkooppunten en hun activiteiten – Beperking – Rechtvaardiging – Bescherming van de volksgezondheid

Samenvatting onder: [Diensten](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-338/24 (Sanofi Pasteur) – 19 juni 2025 – A-G Medina – Frankrijk – ECLI:EU:C:2025:467 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 85/374/EEG – Bescherming van de consument – Productaansprakelijkheid – Aansprakelijkheid voor vaccin – Zorgvuldigheidsplicht – Progressieve pathologie – Tijdstip waarop de verjaringstermijn aanvangt

Samenvatting onder: [consumenten](#)

Gewasbeschermingsmiddelen en biociden

HvJ – CONCLUSIE – C-316/24 P (PAN Europe/Commissie) – 5 juni 2025 – A-G Kokott – ECLI:EU:C:2025:422 – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 1107/2009 – Gewasbeschermingsmiddelen – Verlenging goedkeuring werkzame stof cypermethrin – Uitvoeringsverordening (EU) 2021/2049 – Verzoek tot interne herziening – Voorzorgsbeginsel – Beoordeling door EFSA – Toxiciteit op de lange termijn van gewasbeschermingsmiddelen

Cypermethrin is zeer toxisch voor insecten. De goedkeuring door de Commissie van cypermethrin was geldig tot 2016. Een werkgroep (de aanvrager), bestaande uit twee vennootschappen, heeft om verlenging van deze goedkeuring verzocht. Tijdens de procedure voor de beoordeling van de verlenging heeft de Commissie de goedkeuring herhaaldelijk met kortere termijnen verlengd om te voorkomen dat de goedkeuring vervalt voordat over de verlenging een beslissing is genomen (artikel 17 van de gewasbeschermingsverordening).

EFSA heeft een wetenschappelijk advies uitgebracht met daarin onder meer vier „kritieke punten van zorg” die aan een goedkeuring in de weg zouden kunnen staan.

De Commissie heeft de goedkeuring van cypermethrin op 24 november 2021 verlengd. PAN Europe op grond van artikel 10, lid 1, van de Aarhus-verordening bij de Commissie een verzoek ingediend tot interne herziening van de litigieuze verlenging.

PAN Europe heeft bij het Gerecht beroep ingesteld tegen het bestreden herzieningsbesluit. Het Gerecht heeft het beroep verworpen. Met de onderhavige hogere voorziening verzoekt PAN Europe het bestreden arrest te vernietigen.

De A-G is van mening dat het Gerecht ten onrechte heeft aanvaard dat de Commissie vóór de litigieuze verlenging de toxiciteit van de isomeren van cypermethrin (eerste onderdeel van het vierde middel) en de toxiciteit op de lange termijn van het onderzochte gewasbeschermingsmiddel (vijfde middel), onvoldoende zorgvuldig heeft onderzocht. Bovendien heeft het Gerecht niet gemotiveerd waarom toxiciteitsonderzoeken met gebruikmaking van de nieuwe specificatie van cypermethrin niet nodig zijn (eerste onderdeel van het eerste middel), en hoe onaanvaardbare schade aan niet tot de doelsoorten behorende geleedpotigen kan worden voorkomen in realistische gebruiksomstandigheden (derde deel van het eerste middel).

A-G geeft het Hof in overweging dat het arrest van het Gerecht van 21 februari 2024, in zaak T-536/22, wordt vernietigd.

Het bestreden herzieningsbesluit dat door de Europese Commissie aan Pesticide Action Network Europe werd toegezonden bij brief van commissaris Stella Kyriakides op 23 juni 2022 in de Engelse taal en op 18 juli 2022 in de Franse taal en dat is geregistreerd onder nr. Ares(2022)4621502 – 23/06/2022, wordt nietig verklaard.

OVERIG

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE — Richtsnoeren voor de definitie van biociden waarvoor in de hele Unie soortgelijke gebruiksomstandigheden gelden, overeenkomstig artikel 42, lid 2, van Verordening (EU) nr. 528/2012 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het op de markt aanbieden en het gebruik van biociden, 4 juni 2025, [PB C, C/2025/3004](#)

Gezondheid, levensmiddelen en etikettering

HvJ – CONCLUSIE – [C-731/23 P \(Nicoventures Trading e.a.\)](#) – 12 juni 2025 – A-G Emiliou – [ECLI:EU:C:2025:435](#) – [conclusie](#) (Engelse taalversie)

Richtlijn 2014/40/EU – Gedelegeerde richtlijn (EU) 2022/2100 – Verwarmde tabaksproducten – Artikel 263 VWEU – Procesbevoegdheid – Individuele geraaktheid – Plaumann-rechtspraak – Systematisering en heroverweging van de rechtspraak – Gesloten-groepstoets

Samenvatting onder: [beginselen EU recht](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-295/25 \(Lima\)](#), verwijzing uit **België** over een beslissing op grond waarvan het gebruik van een bepaald biologisch gecertificeerd poeder (verkregen uit gereinigde, gedroogde en fijnge maakte sedimenten van de algen *Lithothamnium calcareum*), in **biologische plantaardige dranken** niet is toegelaten op grond van **Verordening 2018/848**
- [C-301/25 \(Lidl Italia\)](#), verwijzing uit **Italië** over **verpakkingen** van deegwaren die suggereren dat het product uit Italië komt, terwijl dat niet zo is en over de **sancties** kunnen worden opgelegd.

OVERIG

The Pandemic Agreement: A Milestone in Global Health, but Will it Work? ([EJILTalk](#))

EHRM factsheets

- [ECHR-KS Key Theme - Article 2 Medical negligence](#)

Grondrechten (Handvest), EVRM, Raad van Europa

CONSULTATIE

Handvest van de grondrechten van de EU — tussentijdse evaluatie van de strategie voor het Handvest, Feedback mogelijk van 10 juni 2025 - 8 juli 2025 ([EC](#))

OVERIG

- [Jaarverslag Commissie Meijers 2024](#)
- [Fundamental Rights Report 2025 \(FRA\)](#)
- [UN WG on business and human rights' report on AI procurement -- key findings and recommendations \(how to crack a nut\)](#)
- [A Media Psychological Analysis of the Open Letter of Nine European States on the ECHR \(ECHR blog\)](#)
- [Jaarrapport EU Grondrechtenagentschap en Overzicht aanbevelingen EU-Grondrechtenagentschap \(Kamerstuk 22112, nr. 4091\)](#)
- [Restoring Balance: A Critical Response to the Open Letter on Migration and Human Rights \(Strasbourgobservers\)](#)
- [Digital Justice Done Right: Balancing Innovation with Human Rights \(Fair trials\)](#)
- [La CEDH traverse une zone de turbulences \(libertés chéries\)](#)
- [Fundamental Rights Agency: grondrechten in heel Europa bedreigd \(NJB\)](#)
- [Besluit \(GBVB\) 2025/1252 van de Raad van 23 juni 2025 tot benoeming van de speciale vertegenwoordiger van de Europese Unie voor de mensenrechten, PB L, 2025/1252, 24.6.2025](#)

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 13 ECHR – Right to an effective remedy](#)
- [Guide on Article 1 ECHR - Obligation to respect human rights – Concepts of “jurisdiction” and imputability](#)
- [Guide on Article 46 ECHR - Binding force and execution of judgments](#)

WIKI

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Handel en antidumping

HvJ – CONCLUSIE – C-811/23 P (Commissie/ Zippo Manufacturing) – 5 juni 2025 – A-G Capeta – ECLI:EU:C:2025:416 – [conclusie](#)

Verordening (EU) nr. 654/2014 – Artikel 41 Handvest EU (Recht om te worden gehoord) – Maatregelen die door de Verenigde Staten zijn vastgesteld voor de invoer van bepaalde aluminium- en staalproducten – ‘Evenwichtsherstellende’ maatregelen in de vorm van aanvullende ad-valoremrechten op bepaalde productcategorieën –

In 2018 hebben de Verenigde Staten ad-valoremrechten opgelegd ten aanzien van verschillende soorten staalproducten van uiteenlopende oorsprong, waaronder uit de Europese Unie. In reactie daarop heeft de Unie evenwichtsherstellende maatregelen ingesteld in de vorm van aanvullende ad-valoremrechten op bepaalde tariefposten van de gecombineerde nomenclatuur. Een van de productcategorieën die in dat geopolitieke spervuur terechtkwam, was GN-code 9613 80 00 („Andere aanstekers”), waarop bij uitvoeringsverordening (EU) 2020/502 een aanvullend ad-valoremrecht was opgelegd van 25 %. In deze GN code valt de „Zippo”-aansteker.

Zippo Manufacturing e.a. hebben bij het Gerecht beroep ingesteld tegen de bestreden verordening. Een van hun argumenten is dat zij gehoord hadden moeten worden voordat de bedoelde rechten werden opgelegd. Het Gerecht stemde in met dat argument in het arrest in zaak T-402/20.

De Europese Commissie heeft een hogere voorziening ingesteld, waarbij zij zich onder meer op het standpunt heeft gesteld dat het recht te worden gehoord, zoals gewaarborgd in artikel 41, lid 2, onder a), van het Handvest in de onderhavige zaak niet van toepassing is. De A-G is het eens met Commissie en geeft het Hof in overweging om het arrest in zaak T-402/20 te vernietigen.

Huiselijk geweld en (seksueel) geweld tegen vrouwen

NOOT – EHRM 3 april 2025, N. D. t. Zwitserland

ECHR Developments on Gender-Based Violence Part II: The Autonomous and Proactive Risk Assessment in N.D. v. Switzerland ([ECHR blog](#))

NOOT – EHRM 27 februari 2025, X t. Cyprus, 27 februari 2025, I.C. t. Moldavië en 24 april 2025, L. e.a. t.. Frankrijk

- ECHR Developments on Gender-Based Violence Part I: Secondary Victimisation, Discrimination, and Minors' Consent ([ECHR blog](#))
- X v. Cyprus: a Case of Gang Rape, Victim-Blaming, and Retracted Accusations ([Strasbourg observers](#))

EHRM factsheets

- [ECHR-KS Key Theme – Article 2 Domestic violence](#)

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – ARREST – C-17/24 (Ceram Tec) – 19 juni 2025 – ECLI:EU:C:2025:455 – conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 207/2009 – Uniemerkt – Absolute nietigheidsgronden – Teken dat bestaat uit de vorm van de waar die noodzakelijk is om een technische uitkomst te verkrijgen – Beoordelingscriteria kwade trouw aanvrager – Absolute nietigheidsgronden die autonoom zijn en naast elkaar bestaan

CeramTec maakt keramische onderdelen voor heup- of knie-implantaten. Zij verkoopt deze onderdelen aan fabrikanten van medische prothesen, die er volledige prothesen van maken. Vervolgens worden die volledige prothesen verkocht aan eindgebruikers, zoals ziekenhuizen of orthopedische chirurgen.

Coorstek is een vennootschap naar Amerikaans recht die vergelijkbare medische onderdelen vervaardigt, in het bijzonder voor gewrichtsprothesen voor heup en rug en voor tandprothesen.

Op 13 december 2013 heeft CeramTec een vordering wegens merkinbreuk en oneerlijke concurrentie ingesteld tegen Coorstek, op grond dat Coorstek een waar in de handel bracht die de kenmerkende roze

kleur van haar eigen waren kopieerde. Coorstek heeft een reconventionele vordering tot nietigverklaring van de drie beschreven merken ingesteld.

In 2021 heeft de Franse rechter in tweede aanleg de litigieuze merken nietig verklaard omdat CeramTec te kwader trouw was bij de indiening van de merkaanvragen.

Volgens deze rechter werd de kwade trouw niet gekenmerkt door het feit dat CeramTec concurrenten wilde beletten om de roze kleur te gebruiken, maar door het feit dat zij een monopolie wilde verlengen en concurrenten wilde beletten om de markt te betreden die zij domineerde dankzij het voor haar waren gebruikte materiaal, namelijk chroomoxide in een hoeveelheid waardoor de keramiek roze kleurt. Deze rechter heeft geoordeeld dat CeramTec dus het oogmerk had om een uitsluitend recht te verkrijgen voor andere doeleinden dan de doeleinden die vallen onder de functie van een merk, namelijk de aanduiding van de herkomst van haar waren. CeramTec heeft cassatieberoep ingesteld bij de verwijzende rechter.

De verwijzende rechter wil o.a. weten of het oogmerk om de rechten te bestendigen op een technische oplossing die wordt beschermd door een vervallen octrooi, volstaat om aan te tonen dat de aanvrager op de datum van indiening van de merkaanvraag te kwader trouw heeft gehandeld wanneer na die aanvraag komt vast te staan dat het teken waarvan inschrijving wordt gevraagd geen technische oplossing bevat en dat het betrokken merk derhalve niet nietig kan worden verklaard op grond van artikel 52, lid 1, onder a), van verordening nr. 207/2009, gelezen in samenhang met de absolute weigeringsgrond van artikel 7, lid 1, onder e), ii), van die verordening, dat moet voorkomen dat tekens worden ingeschreven die de merkhouder een monopolie op dergelijke oplossingen verlenen.

Daartoe legt hij het Hof drie vragen voor, waarvan de eerste betrekking heeft op het verband tussen de absolute nietigheidsgronden van artikel 52, lid 1, onder a) respectievelijk b), van verordening nr. 207/2009 en de tweede en de derde op de uitlegging van artikel 52, lid 1, onder b), gelezen in samenhang met artikel 7, lid 1, onder e), ii), van diezelfde verordening.

Hof: Artikel 52, lid 1, van verordening (EG) nr. 207/2009 moet aldus worden uitgelegd dat de absolute nietigheidsgrond van artikel 52, lid 1, onder a), van deze verordening juncto artikel 7, lid 1, onder e), ii), en de absolute nietigheidsgrond van artikel 52, lid 1, onder b), van deze verordening autonoom zijn, maar elkaar niet uitsluiten.

Artikel 52, lid 1, onder b), van verordening nr. 207/2009 moet aldus worden uitgelegd dat, indien om inschrijving van een teken als merk is verzocht na het vervallen van een octrooi, de kwade trouw van de aanvrager ervan kan worden aangetoond door zich met name te baseren op de opvatting van deze aanvrager dat dit teken geheel of gedeeltelijk geschikt is om de voorheen door dit octrooi beschermde technische oplossing tot uitdrukking te brengen, ongeacht of dit teken uitsluitend bestaat uit de vorm van de waar die noodzakelijk is om een technische uitkomst te verkrijgen in de zin van artikel 7, lid 1, onder e), ii), van die verordening. Tot de relevante omstandigheden voor de beoordeling van het eventuele bestaan van de kwade trouw van de aanvrager behoren ook de aard van het litigieuze merk, de oorsprong van het betrokken teken en het gebruik ervan sinds zijn ontstaan, de reikwijdte van het vervallen octrooi, de commerciële logica van de indiening van de aanvraag tot inschrijving van het litigieuze merk en de chronologie van de gebeurtenissen die deze indiening hebben gekenmerkt.

Artikel 52, lid 1, onder b), van verordening nr. 207/2009 moet aldus worden uitgelegd dat de kwade trouw van de aanvrager niet kan worden beoordeeld op basis van omstandigheden die zich hebben voorgedaan na de indiening van de aanvraag tot inschrijving van het betrokken merk.

- e CJEU determines that mistaken beliefs about trade mark functionality can be relevant for assessing bad faith in CeramTec decision ([IPKat](#))
- e HvJ EU: Absolute nietigheidsgronden zijn autonoom zijn, maar niet exclusief; kwader trouw merkaanvraag na afloop octrooi ([Boek9](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-590/23 (Pelham) – 19 juni 2025 – Grote Kamer – A-G Emiliou – Duitsland – ECLI:EU:C:2025:452 – conclusie

Richtlijn 2001/29/EG – Artikel 13 Handvest EU (vrijheid van kunsten) – Auteursrecht en naburige rechten – Reproductierecht – Sampling – Gebruik voor pastiche (openlijke stilistische imitatie)

In 1977 publiceerde de band Kraftwerk een fonogram met het muziekstuk ‘Metall auf Metall’. SD en UP hebben in 1997 het muziekwerk “Nur mir” uitgebracht dat is opgenomen door Pelham GmbH.

De leden van Kraftwerk betogen dat SD en UP zonder hun toestemming fragment (van ongeveer twee seconde) uit het fonogram van “Metall auf Metall”, hebben gekopieerd (‘gesampled’) en dat fragment als een doorlopende lus in “Nur mir” hebben gebruikt. Hiermee zouden zij o.a. inbreuk maken op het aan het auteursrecht gerelateerde reproductierecht van Kraftwerk. Verweerders zouden ook de regels inzake oneerlijke mededinging hebben geschonden.

Op 7 juni 2021 is een nieuwe versie van de Duitse wet, waarbij de de InfoSoc richtlijn is omgezet, in werking getreden waarbij een nieuwe bepaling is ingevoerd die de reproductie van auteursrechtelijk beschermd materiaal met het oog op onder meer “pastiches” vrij toestaat.

De prejudiciële vragen gaan over uitleg van het begrip pastiche en de vraag of er in dit specifieke geval sprake is van pastiche.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 5, lid 3, onder k), van richtlijn 2001/29/EG moet aldus worden uitgelegd dat het begrip ‘pastiche’ in de zin van deze bepaling betrekking heeft op een artistieke creatie die i) een bestaand werk oproept door de desbetreffende kenmerkende ‘esthetische taal’ over te nemen, daarbij ii) merkbaar verschilt van de geïmiteerde bron en iii) bedoeld is om als een imitatie te worden herkend. Het doel dat met die openlijke stijlimitatie wordt nagestreefd, is irrelevant. Het gebruik van beschermde elementen uit werken of ander materiaal, met inbegrip van ‘samples’ van fonogrammen, valt onder de overeenkomstige uitzondering wanneer het leidt tot een artistieke creatie met die essentiële kenmerken.

Artikel 5, lid 3, onder k), van richtlijn 2001/29 moet aldus worden uitgelegd dat het gebruik van een beschermd werk of ander beschermd materiaal moet worden beschouwd als gebruik ‘voor [...] pastiches’ in de zin van deze bepaling wanneer het ‘pastiche’-karakter van dit gebruik herkenbaar is voor een persoon die vertrouwd is met het hergebruikte beschermde materiaal en die over het vereiste intellectuele inzicht beschikt om de ‘pastiche’ waar te nemen.”

- Conclusie van A-G in Pelham II: afbakening van het begrip ‘pastiche’ onder de InfoSoc-richtlijn ([IE forum](#))
- Conclusie AG over het vangnet pastiche voor sampling ([Boek9](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-323/24 (Deity shoes) – 19 juni 2025 – A-G Emiliou – Spanje – ECLI:EU:C:2025:465 – conclusie

Verordening (EG) nr. 6/2002 – Gemeenschapsmodellen – Nieuwheid – Eigen karakter – Vrijheid van ontwerper bij ontwikkeling van het model – Mogelijkheid om de uiterlijke kenmerken van een op basis van bekende modetrends vervaardigd voortbrengsel geheel of gedeeltelijk te beschermen

Deity Shoes heeft bij de rechter een vordering ingesteld tegen Mundorama Confort en Stay Design. Zij heeft gesteld dat er sprake is van een inbreuk op de litigieuze modellen. Mundorama Confort en Stay Design hebben een reconventionele vordering ingediend tot nietigverklaring van die modellen.

Er zou bij de ontwikkeling van de litigieuze modellen geen sprake zijn geweest van innovatie of „echte ontwerpactiviteit” en die modellen zouden niet het resultaat zijn van enige „intellectuele inspanning”.

Volgens Mundorama Confort en Stay Design voldoen deze modellen dus niet aan de voorwaarden met betrekking tot „nieuwheid” en „eigen karakter” van respectievelijk de artikelen 5 en 6 van verordening nr. 6/2002.

A-G geeft het Hof in overweging: Verordening (EG) nr. 6/2002 moet aldus worden uitgelegd dat het voor de bescherming van een model als gemeenschapsmodel niet noodzakelijk is dat er sprake is van een ,echte ontwerpactiviteit’ of dat het model het resultaat is van de ,intellectuele inspanning’ van de ontwerper. De persoon of entiteit die het model heeft ontwikkeld, hoeft ook geen ,echte ontwerpactiviteit’ te hebben verricht of een ,intellectuele inspanning’ te hebben geleverd om als ,ontwerper’ te worden beschouwd.

Artikel 6 van verordening nr. 6/2002 moet aldus worden uitgelegd dat modetrends – anders dan beperkingen die verband houden met de technische functie van een voortbrengsel of de daarop toepasselijke wettelijke voorschriften – niet kunnen worden geacht de vrijheid van de ontwerper zodanig te beperken dat kleine verschillen tussen een of meer oudere modellen en het model in kwestie volstaan om te bewerkstellingen dat dat model bij de geïnformeerde gebruiker een andere algemene indruk wekt dan die oudere modellen en dat model dus een ,eigen karakter’ heeft in de zin van deze bepaling. Een model dat slechts in onbelangrijke, door modetrends beïnvloede details van een ouder model verschilt, kan bijgevolg een ,eigen karakter’ in de zin van die bepaling ontberen en komt mogelijk niet voor bescherming als gemeenschapsmodel in aanmerking.

HvJ – CONCLUSIE – C-649/23 (Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu) – 26 juni 2025 – A-G Spielmann – ECLI:EU:C:2025:488 – [conclusie](#)

Richtlijn 2001/29/EG – Auteursrecht en naburige rechten – Reproductierecht – Kritische publicatie van een reeds bestaand werk waarmee wordt beoogd een Latijns manuscript te reconstrueren – Begrip ,werk’ – Naleving van het auteursrecht

De vragen gaan over de kwalificatie van bepaalde creaties als „werk”. Kan een in het Latijn geschreven kritische publicatie van een literair werk, dat tot het publiek domein behoort, worden aangemerkt als een „werk”, waarvan de reproductie overeenkomstig artikel 2, onder a), van richtlijn 2001/29/EG is onderworpen aan toestemming van de auteur.

Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen enerzijds het Călinescu-instituut voor literaire geschiedenis en theorie en de nationale stichting voor wetenschap en kunst en anderzijds de erfgenamen van professor Dan Slușanschi, die de betrokken kritische publicatie heeft verwezenlijkt.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 2, onder a), van richtlijn 2001/29/EG moet aldus worden uitgelegd dat de kritische publicatie van een publiek domein geworden werk, die tot doel heeft om de tekst van dat werk te reconstrueren, vergezeld van commentaar en het nodige kritisch apparaat, kan worden beschouwd als een werk dat alleen met toestemming van de auteur kan worden gereproduceerd, op voorwaarde dat die publicatie een intellectuele schepping van de auteur is die zijn persoonlijkheid weerspiegelt en blijk geeft van diens vrije en creatieve keuzen, en dat deze een voorwerp heeft dat voldoende nauwkeurig en objectief kan worden geïdentificeerd. Het staat aan de nationale rechter om in elk concreet geval na te gaan of dit het geval is.

- AG Spielmann advises CJEU to rule that a derivative work may be original and protection could also stem from efforts to reconstruct missing parts in someone else's work (IPKat)
- Conclusie A-G Spielmann: Kritische publicatie van reeds bestaand werk kan auteursrechtelijk beschermd zijn ([IE forum](#))
- Conclusie AG: Kritische publicatie dat bestaand werk (Latijn manuscript) beoogd te reconstrueren, kan een werk zijn ([Boek9](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-161/24 (OSA) – 5 juni 2025 – A-G Szpunar – Tsjechië – ECLI:EU:C:2025:417 – [conclusie](#)

Artikel 102 VWEU – Machtspositie – Collectieve beheersorganisatie voor auteursrechten – Tarieven voor licenties voor beschikbaar stellen beschermde werken in hotels – Berekenningsmethode – Bezettingsgraad van kamers – Onbillijke contractuele voorwaarden

Samenvatting onder: [mededinging](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-286/24 (Meliá Hotels) – 12 juni 2025 – A-G Szpunar – Portugal – ECLI:EU:C:2025:436 – [conclusie](#)

Artikel 101 VWEU – Richtlijn 2014/104 – Privaatrechtelijke handhaving mededingingsrecht – Schadevorderingen volgens nationaal recht wegens inbreuken op mededingingsrecht van lidstaten en van EU – Bijzondere vordering tot verkrijging van toegang tot documenten – Aannemelijkheid van schade – Aantasting van de belangen van in Portugal woonachtige consumenten – Uitoefening van het recht om een actio popularis in te stellen

Samenvatting onder: [Mededinging](#)

GERECHT – ARREST – T-239/23 (Comité interprofessionnel du vin de Champagne) – 25 juni 2025 – ECLI:EU:T:2025:638 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Verordening (EU) 2017/1001 – Verordening (EU) nr. 1308/2013 – Uniemerken – Oppositieprocedure – Aanvraag voor Uniewoordmerk NERO CHAMPAGNE – Eerdere BOB 'Champagne' – Relatieve weigeringsgrond – Producten die het productdossier van de BOB naleven – Motiveringsplicht

Moet Champagne ook echt uit de Franse Champagnestreek komen? In 2019 heeft het Italiaanse bedrijf Nero Lifestyle bij het EUIPO een aanvraag ingediend voor de inschrijving van het woordmerk NERO CHAMPAGNE. Het Comité interprofessionnel du vin de Champagne en het Institut national de l'origine et de la qualité hebben zich tegen de inschrijving verzet. Zij stellen dat het merk NERO CHAMPAGNE oneerlijk voordeel zou kunnen halen uit de reputatie van Champagne, waarvan de bescherming er vooral op gericht is de consument te garanderen dat deze producten bepaalde specifieke kenmerken hebben en dus een kwaliteitsgarantie bieden dankzij hun geografische herkomst. Het Bureau voor Intellectuele eigendom van de EU ging niet helemaal mee in de redenering van de Franse Champagne verdedigers, de zaak is door hen voorgelegd aan het Gerecht van de EU.

Gerecht: De beslissing van de tweede kamer van EUIPO van 17 februari 2023 (zaak R 532/2022-2) wordt vernietigd voor zover daarbij het beroep tegen de beslissing van de oppositieafdeling van 1 februari 2022 inzake het woordmerk van de Europese Unie NERO CHAMPAGNE is verworpen.

De oppositie wordt toegewezen voor de waren en diensten van de klassen 33, 35 en 41 die voor elk van deze klassen overeenkomen met de volgende omschrijving:

- *klasse 33: „Wijnen die het productdossier van de beschermde oorsprongsbenaming 'Champagne' naleven”;*
- *klasse 35: „detail- en groothandel, online en in winkels, van wijnen met de beschermde oorsprongsbenaming 'Champagne'”;*

– klasse 41: „Vorming, opleiding, ontspanning, culturele activiteiten; uitgave van teksten (met uitzondering van reclame), illustraties, tijdschriften, met inbegrip van elektronische en digitale publicaties, uitgave van cd-roms, boeken, tijdschriften, vakbladen, kranten, magazines en publicaties van alle aard (met uitzondering van reclame) en in alle vormen, met inbegrip van elektronische en digitale publicaties; exploitatie van online elektronische publicaties die niet-downloadbaar zijn; productie van video's; organisatie van symposia, seminars, workshops, conferenties, congressen en stages met culturele of educatieve doeleinden; organisatie van tentoonstellingen en van vak- en publieksbeurzen met culturele of educatieve doeleinden; publicatie van boeken; tekstuitgave; organisatie van recepties en feesten; organisatie van opleidingsprogramma's; organisatie van wedstrijden en spellen (educatief of ter vermaak); presentatie aan het publiek van visuele en literaire kunstwerken met culturele of educatieve doeleinden; wijnproeverijen voor educatieve doeleinden; onderwijs en opleiding op het gebied van handel, industrie en informatietechnologie; organisatie en leiding van symposia, congressen, conferenties, seminars en stages met commerciële en/of promotionele doeleinden; alle voorgaande diensten bestemd voor de presentatie en promotie van wijnen met de beschermde oorsprongsbenaming „Champagne”.

- Nero CHAMPAGNE cannot be registered as an EU trade mark for wine bearing the protected designation of origin 'Champagne' ([Persbericht Curia](#))

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Small cars, big trouble – The final chapter!? Court denies claims of Volkswagen against model cars ([IPKAT](#))

NOOT – Gerecht EU 14 mei 2025, [T-332/24 \(Karneolis\)](#)

General Court swipes left on KinkySwipe trade mark ([IPKat](#))

NOOT – Gerecht EU 7 mei 2025, [T-1088/23](#) en [T-1089/23 \(RTL group\)](#)

General Court on abuse of revocation proceedings based on non-use and belated evidence ([IPKat](#))

OVERIG

Kroniek van de intellectuele eigendom ([IE forum](#))

Insolventie

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-292/25 \(Shopping24\)](#), verwijzing uit **Oostenrijk** over de vraag op welke wijze in de **insolventieprocedure** rekening moet worden gehouden met de **vonnissen van buitenlandse rechters** die zijn gewezen in een zogeheten **voortgezette procedure** overeenkomstig artikel 18 van de **Insolventieverordening**.

Institutioneel recht en burgerinitiatief

HvJ – ARREST – C-26/23 P (Minority SafePack – one million signatures for diversity in Europe / Commissie) – 5 juni 2025 – ECLI:EU:C:2025:407 – geen conclusie – arrest (Engelse taalversie)

Verordening (EU) No 211/2011 – Burgerinitiatief – ‘Minority SafePack – Eén miljoen handtekeningen voor diversiteit – Verplichting tot motivering afwijzing door Europese Commissie

De Commissie registreerde het Minority SafePack-initiatief. Vervolgens nam het Europees Parlement Resolutie (2020)2846(RSP), P9_TA-PROV(2020)0370 aan, waarin de Commissie onder meer werd verzocht om gevolg te geven aan dit initiatief. De Commissie besloot echter om geen uitvoering te geven aan de resolutie. Daarop startte het Citizens' Committee van het Europese burgerinitiatief 'Minority SafePack' (hierna: CC) een procedure bij het Gerecht.

CC voerde onder meer aan dat de Commissie haar motiveringsplicht en het gelijkheidsbeginsel had geschonden, een onjuiste rechtsopvatting hanteerde en meerdere kennelijke beoordelingsfouten had gemaakt. Het Gerecht wees het beroep af: de betwiste mededeling was naar zijn oordeel voldoende gemotiveerd. Ook het Hof verwierpt het hoger beroep.

OVERIG

The European Union's Fantastical Constitution ([Verfassungsblog](#))

(...) To overcome the possible Hungarian veto on prolonging EU sanctions against Russia, they propose that the explicit requirement in Article 31(1) TEU for such decisions to be taken by the Council acting unanimously should be overcome on the basis of Article 2 TEU. In their view, a Hungarian veto against further sanctions would violate the value of solidarity and the Hungarian vote should therefore not count.

Interstatelijke zaken

OVERIG

A Defining Test for Strasbourg. Legal and Procedural Dilemmas of Interstate Withdrawal Before the European Court of Human Rights ([Strasbourg observers](#))

In een ongekende ontwikkeling voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) hebben zowel Armenië als Azerbeidzjan hun voornemen kenbaar gemaakt om alle lopende interstatelijke klachten die zij tegen elkaar hebben ingediend, in te trekken.

IPR

HvJ – CONCLUSIE – C-77/24 (Wunner) – 12 juni 2025 – A-G Emiliou – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2025:432 – conclusie

Verordening (EG) nr. 864/2007 (Rome II) – Recht dat van toepassing is op niet-contractuele verbintenissen – Kansspelen – Land waar de ‚schade‘ zich voordoet – Land van waaruit de speler aan onlinekansspelen deelneemt

Een consument met gewone verblijfplaats in Oostenrijk heeft in Oostenrijk een vordering ingesteld tegen de voormalige bestuurders van een in Malta ingeschreven (inmiddels failliet) gokbedrijf. De consument stelt dat het aanbieden door deze onderneming van onlinekansspelen in Oostenrijk zonder de volgens het recht van die staat vereiste vergunning, een onrechtmatige daad vormt (waardoor hij aanzienlijke vermogensschade heeft geleden), waarvoor deze bestuurders aansprakelijk zijn.

Is het Oostenrijkse dan wel het Maltese recht op deze onrechtmatige daad van toepassing? Is Verordening nr. 864/2007 van toepassing op een dergelijke onrechtmatige daad? De verwijzende rechter wil ook weten wat de „schade” precies is en waar die zich voordoet, wanneer het slachtoffer een desbetreffende vordering instelt.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 1, lid 2, onder d), van verordening (EG) nr. 864/2007 (Rome II) moet aldus worden uitgelegd dat de in die bepaling opgenomen uitsluiting inzake ‚niet-contractuele verbintenissen die voortvloeien uit het recht inzake vennootschappen’ geen betrekking heeft op een gestelde ‚niet-contractuele verbintenis’ van een vennoot die voortvloeit uit de schending van een verplichting die of een verbod dat onafhankelijk van zijn of haar aanstelling bij wet wordt opgelegd, zoals het verbod voor eenieder om in een bepaalde lidstaat kansspelen aan te bieden zonder dat de autoriteiten van die staat daarvoor een vergunning hebben verleend.

Artikel 4, lid 1, van verordening nr. 864/2007 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer een consument stelt dat hij gokverliezen heeft geleden doordat hij vanuit de lidstaat waar hij zijn gewone verblijfplaats heeft, heeft deelgenomen aan onlinekansspelen die hem werden aangeboden door een in een andere lidstaat gevestigde aanbieder die daarvoor niet beschikte over een door de autoriteiten van eerstgenoemde staat verleende vergunning, de ‚schade’ in de zin van artikel 4, lid 1, van de Rome II-verordening zich voordoet in die eerste staat, zijnde het land van waaruit de weddenschappen werden geplaatst.”

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Hoge Raad – 20 juni 2025 – ECLI:NL:HR:2025:945

Verordening (EG) nr. 864/2007 (Rome II) – Artikel 101 VWEU – Artikel 53 EER-overeenkomst – Truckkartel – Welk recht is van toepassing op follow-on vorderingen?

Deze zaak gaat over de vraag welk recht van toepassing is op vorderingen tot vergoeding van schade als gevolg van een enkele en voortdurende inbreuk op het kartelverbod van art. 101 VWEU en art. 53 EER-Overeenkomst (zogenoemde *follow-on* vorderingen).

In de periode 1997-2011 heeft op de Europese markt voor vrachtwagens een kartel van truckfabrikanten bestaan. De Europese Commissie heeft vastgesteld dat sprake is geweest van een enkele en voortdurende inbreuk (*‘single and continuous infringement’*) op het Europese kartelverbod met gevolgen voor de gehele Europese Economische Ruimte. Zij heeft geldboetes opgelegd aan alle truckfabrikanten, op één na.

Bij de Nederlandse rechter is een groot aantal zaken aangebracht door partijen die stellen schade te hebben geleden door het truckkartel. In die zaken ligt onder meer de vraag voor welk rechtstelsel van

toepassing is op deze *follow-on* vorderingen. In deze zaak heeft de rechtbank hierover op de voet van art. 392 Rv prejudiciële vragen gesteld aan de Hoge Raad.

De Hoge Raad is van oordeel dat hij op zijn beurt op grond van art. 267 VWEU prejudiciële vragen moet stellen aan het HvJEU.

Deze zaak houdt verband met zaak [ECLI:NL:HR:2025:946](#), waarin eveneens de vraag aan de orde is welk recht van toepassing is op *follow-on* vorderingen, maar dan in het kader van een luchtvrachtkartel.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-298/25 \(Ofsets\)](#), verwijzing uit Frankrijk over Rome II en de vraag of de ingestelde **aansprakelijkheidsvordering** wegens **abrupte verbreking van vaste handelsbetrekkingen** moet worden aangemerkt als een **vordering uit overeenkomst** dan wel uit **onrechtmatige daad**.
- [C-300/25 \(Duftošek\)](#), verwijzing uit Tsjechië over de vraag of de opheffing en verdeling van **onroerend goed** dat **echtgenoten tijdens hun huwelijk** in vrije mede-eigendom hebben verkregen **na contractuele scheiding van goederen**, valt onder de **Brussel I bis-verordening** of onder **verordening 2016/1103** over **huwelijksvermogensstelsels**.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Judgment of the Hellenic Supreme Court Part 2: Relatives' rights to compensation for emotional distress in fatal car accidents under the Rome II Regulation ([conflict of laws](#))

In a decision that diverged from the ruling of the Court of Justice of the European Union (CJEU) in the Lazar case, the Supreme Court reaffirmed its position. However, one member of the court expressed a dissenting opinion, emphasizing the obligation of national courts to submit a preliminary reference. This judge provided rationale for the Supreme Court's departure from established case law, highlighting the importance of adhering to the CJEU's precedents in the context of European legal integration.

NOOT – bij Rechtbank Den Haag, 21 mei 2025, [ECLI:NL:RBDHA:2025:8700](#)

Dutch court (dismissing argument CLC Convention consolidates jurisdiction in Peru) rejects forum connexitatis in SEFR v Repsol: Callao Oil Spill. Wrongly imo holds Article 8(1) Brussels Ia implies merits test. Introduces strict 'direct involvement' test for duty of care claims. ([GAVCLAW](#))

EUROPESE COMMISSIE

Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad en het Europees economisch en sociaal comité over de toepassing van Verordening (EU) nr. 1215/2012, [COM/2025/268 final](#)

- Verslag van de Commissie over de toepassing van de Brussel I bis-verordening ([ECER](#))
Uit het verslag volgt dat de regels van de Brussel I bis verordening in hun geheel als duidelijk en eenvoudig worden beschouwd. Er bestaat ook een brede consensus dat de rechtspraak van het EU-Hof in beginsel voldoende richtsnoeren en bijstand biedt aan de rechterlijke macht bij de toepassing van de regels van de verordening

- Commission Report and Staff Working Document on Brussels I recast (conflict of laws)
- The European Commission Report and staff working document on the implementation of the Brussels Ia Regulation. Both a treasure trove of exam essay questions, and a blueprint for future (cautious) action? (GAVCLAW)

OVERIG

- How the EU's Omnibus proposal creates uncertainty for business and claimants alike: The conflict of laws aspects of the proposed changes to the CS3D. (GAVCLAW)
- Lliuya v RWE. Some early lessons on the applicable law for climate claims in EU Law (Article 7 Rome II), including observations on 'climate' as 'environmental damage', and a risk of dépeçage in the event of continued torts. (GAVCLAW)
- Overeenkomst tussen de EG en Denemarken betreffende de betekening en de kennisgeving van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken in burgerlijke of in handelszaken, PB L, 2025/1207, 18.6.2025

Kansspelen

HvJ – CONCLUSIE – C-77/24 (Wunner) – 12 juni 2025 – A-G Emiliou – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2025:432 – conclusie

Verordening (EG) nr. 864/2007 (Rome II) – Recht dat van toepassing is op niet-contractuele verbintenissen – Kansspelen – Land waar de 'schade' zich voordoet – Land van waaruit de speler aan onlinekansspelen deelneemt

Samenvatting onder: IPR

Landbouw en visserij

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-364/24 en C-393/24 (Fidenato) – 26 juni 2025 – A-G Szpunar – Italië – ECLI:EU:C:2025:489 – conclusie

Richtlijn 2001/18/EG – Uitvoeringsbesluit (EU) 2016/321 – Doelbewuste introductie van genetisch gemodificeerde organismen in het milieu – Verbod op de teelt van genetisch gemodificeerde mais MON 810 in Italië – Geldigheid

Het Hof wordt verzocht zich uit te spreken over de geldigheid van de bepalingen die in „teelt à la carte” van ggo's voorzien, alsook over de wettigheid van het verbod op de teelt van MON 810-mais dat op basis van deze bepalingen in Italië is ingevoerd.

A-G geeft het Hof in overweging: Bij het onderzoek van de prejudiciële vragen is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid kunnen aantasten van artikel 26 quater, lid 3, van richtlijn 2001/18/EG, noch van uitvoeringsbesluit (EU) 2016/321.

Uitvoeringsbesluit 2016/321 moet aldus worden uitgelegd dat het daarbij ingestelde verbod op de teelt van genetisch gemodificeerde mais (Zea mays L.) MON 810 (MON-ØØ81Ø-6) geen grondslag moet vinden in artikel 26 ter, lid 3, onder a) tot en met g), van richtlijn 2001/18,

Uitvoeringsbesluit 2016/321 verzet zich niet tegen een nationale regeling die sancties verbindt aan de overtreding van het verbod dat daarin is vervat.

GERECHT – ARREST – T-681/22 (Spanje/Commissie) – 11 juni 2025 – ECLI:EU:T:2025:590 – arrest

Verordening (EU) 2016/2336 – Uitvoeringsverordening (EU) 2022/1614 – Gemeenschappelijk visserijbeleid – Kwetsbare mariene ecosystemen – Vaststelling lijst van gebieden – Instelling van beschermingszones – Exceptie van onwettigheid – Evenredigheid

Op 15 september 2022 heeft de Commissie op basis van verschillende adviezen van de Internationale Raad voor het onderzoek van de zee (ICES) verzocht de bestreden uitvoeringsverordening vastgesteld, die met name is gebaseerd op artikel 9, lid 6, van de basisverordening. De adviezen gingen over de bepaling van de bestaande diepzeevisserijgebieden en de vaststelling van een lijst van gebieden waar kwetsbare mariene ecosystemen (VME's) voorkomen of waarschijnlijk zullen voorkomen. Aanvullend onderzoek ging over de Uniewateren van het noordoostelijke deel van de Atlantische Oceaan.

Spanje verzoekt het Gerecht de bestreden uitvoeringsverordening nietig te verklaren wat betreft de bepaling van de in artikel 2 van en bijlage II bij die uitvoeringsverordening bedoelde lijst van gebieden waar VME's voorkomen of waarschijnlijk zullen voorkomen, subsidiair, artikel 9, leden 6 en 9, van de basisverordening ongeldig te verklaren overeenkomstig artikel 277 VWEU.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

Zie ook: T-781/22 (Madre Querida/Commissie) (Spanje heeft geïntervenieerd aan de zijde van Madre Querida)

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-286/25 (BRANDL), verwijzing uit **Hongarije** over de **verkoop van landbouwgrond** tussen verzoeker en het Hongaarse ministerie van Landbouw en de aan de **vruchtgebruiker** geboden **compensatie na herstel van het vruchtgebruik** dat in strijd met het Unierecht was doorgehaald
- C-294/25 (AVEPA), verwijzing uit **Italië** over de verenigbaarheid met EU recht van een nationale regeling die bepaalt dat de producent op de levering van **melk** aan een **niet-erkende koper** een **extra heffing** moet betalen

LHBTI-rechten

EHRM – ARREST – T.H. t. Tsjechië – 12 juni 2025 – 33037/22 – ECLI:CE:ECHR:2025:0612JUD003303722 – persbericht – arrest

Artikel 8 EVRM – Weigering wijziging geslachtsaanduiding op ID kaart – Onzorgvuldige afweging van het individuele belang van de klager en het openbare belang – Verplichte onomkeerbare operatie – Schending

Op de datum van indiening van het klaagschrift werd klager civielrechtelijk beschouwd als behorende tot het mannelijk geslacht. Om die reden wordt de mannelijke vorm gebruikt om naar hem te verwijzen.

Klager, een niet-binair persoon uit Praag werd geweigerd door de Tsjechische autoriteiten en rechterlijke instanties om zijn geslachtsaanduiding en geboortenummer op zijn nieuwe ID-kaart te wijzigen, omdat hij

niet de verplichte onomkeerbare operatie heeft ondergaan die naar nationaal Tsjechisch recht vereist is voor geslachtsverandering. Klager stelt dat deze weigering in strijd is met zijn recht op privé- en gezinsleven volgens artikel 8 EVRM, nu hem dat voor een “onmogelijk dilemma” plaatst, en heeft sinds 2012 tevergeefs herhaaldelijk bezwaar gemaakt.

De Tsjechische hoogste bestuursrechter oordeelde dat het nationale recht binair en medisch was gebaseerd op een objectieve perceptie van gender, waardoor subjectieve genderidentiteit geen ruimte kreeg voor juridische erkenning of versoepeling. De samenleving hecht aan een strikte scheiding tussen biologisch en sociaal geslacht en de hoogste administratieve bestuursrechter zag geen rol voor haar weggelegd om maatschappelijke mentaliteiten te veranderen; dergelijke veranderingen moeten door de wetgever worden geïnitieerd.

Het EHRM erkent dat de bescherming van het beginsel van de onvervreemdbaarheid van de burgerlijke staat, het waarborgen van de betrouwbaarheid en de samenhang van akten van de burgerlijke stand en, meer in het algemeen, het waarborgen van de rechtszekerheid in het algemeen belang zijn (*arresten ‘mutatis mutandis’, ‘A.P.’, ‘Garçon and Nicot’ en ‘S.V. v. Italy’*), tenzij de nationale autoriteiten het juiste evenwicht hebben veronachtzaamd dat moet worden gevonden tussen het algemene belang en de belangen van het individu. Het afhankelijk stellen van wettelijke erkenning van de nieuwe genderidentiteit van transgenders van het hebben ondergaan van sterilisatie of een vergelijkbare ingreep die vrijwel zeker tot steriliteit leidt en die zij niet willen ondergaan, betekent dat zij hun volledige recht op lichamelijke integriteit, zoals beschermd door artikel 8 EVRM (*Garçon and Nicot-arrest*), in feite moeten opgeven.

Nu klager voor een onoplosbaar dilemma werd gesteld: ofwel een operatie ondergaan en afzien van de volledige uitoefening van het recht op eerbiediging van zijn lichamelijke integriteit, ofwel afstand doen van de erkenning van zijn genderidentiteit, die verband houdt met het recht op eerbiediging van zijn privéleven, leidt dit tot de conclusie van het EHRM dat de nationale autoriteiten hebben nagelaten een zorgvuldige afweging te maken tussen het individuele belang van de klager en het openbare belang. Schending artikel 8 EVRM.

A Door Opened, But Not Fully (Verfassungsblog)

(...) – the first case brought by a non-binary person. The Court found a violation of Article 8 of the Convention for requiring sterilisation as a precondition for legal gender recognition. Yet, the misgendering of the applicant, the Court’s silence on Articles 3 and 14, and the absence of compensation all temper the applicant’s win.

HvJ – CONCLUSIE – C-769/22 (Commissie/Hongarije) – 5 juni 2025 – Voltallige zitting – A-G Capeta – ECLI:EU:C:2025:408 – conclusie

Artikel 2 VEU – Hongaarse maatregelen tegen ‘pedofiele seksuele delinquenten’ en tot wijziging van bepaalde wetten ter bescherming van kinderen – Discriminatie – Toegang tot LHBTI-content – Waarden van de Europese Unie – Afdwingbaarheid in rechte – Criterium voor de vaststelling van een inbreuk op artikel 2 VEU

Veel lidstaten, waaronder Nederland, hebben in deze zaak schriftelijke opmerkingen ingediend.

De A-G meent dat Hongarije, door de toegang tot LHBTI-content te verbieden of te beperken, inbreuk heeft gemaakt op het Unierecht: artikel 2 VEU, artikel 56 VWEU, artikelen 1, 7, 11 en 21 Handvest EU, AVG, Richtlijn 2000/31/EG, Richtlijn 2006/123, Richtlijn 2010/13/EU.

Zij geeft het Hof in overweging om ook een autonome schending vast te stellen van artikel 2 VEU, waarin de fundamentele waarden van de Unie zijn vastgelegd.

-
 Advocaat-generaal Europees Hof veegt vloer aan met ‘illegale’ Hongaarse anti-homowet (volkskrant.nl)
-
 Rethinking Article 2 TEU ([Verfassungsblog](#))
-
 From Dialogue to Discord ([Verfassungsblog](#))
Advocate General Capeta delivered her Opinion regarding a violation of Article 2 TEU, which lies at the heart of the pending case before the CJEU – a case that bears, quite appropriately, the name “Valeurs de l’Union”
-
 Somewhere Over The Rainbow ([Verfassungsblog](#))
On 5 June 2025, Advocate General Capeta issued her Opinion in Commission v. Hungary, a landmark ECJ case on Hungary’s “anti-LGBTIQ” law. While the law is overtly discriminatory, the Commission framed its case around internal market rules, Charter rights, and Article 2 TEU values.

RECHTSPRAAK NL – Prejudiciële vragen aan Hoge Raad – Rechtbank Noord-Nederland – 13 juni 2025 – ECLI:NL:RBNNE:2025:2330

Artikel 8 EVRM – Wijziging geslachtsaanduiding op geboorteakte

Prejudiciële vragen aan de Hoge Raad over de mogelijkheid tot wijziging van de geslachtsaanduiding op de geboorteakte naar ‘X’. De vraag is o.a. of het ontbreken van een wettelijke basis op grond waarvan op verzoek van een non-binaire persoon kan worden gekomen tot een genderneutrale registratie in de registers van de burgerlijke stand, kan worden aangemerkt als een inbreuk op artikel 8 EVRM.

EHRM factsheets en guides

- Homosexuality: criminal aspects
- Sexual orientation issues

Luchtvaart

HvJ – ARREST – C-292/24 (Iberia) – 5 juni 2025 – Duitsland – ECLI:EU:C:2025:402 – geen conclusie – arrest

Verdrag van Montreal – Internationaal luchtvervoer – Schade voortvloeiend uit niet aangekomen bagage – Termijnen voor protest – Protest vóór de datum waarop de betrokken bagage ter beschikking van de geadresseerde is gesteld

Op 15 december 2021 is tijdens een vlucht met Iberia van Duitsland naar Panama, met een tussenstop in Spanje, de bagage niet tijdig aangekomen in Panama. Deze vermissing van de bagage is gemeld bij Iberia met verzoek aan Iberia om uiterlijk 18 december 2021 te reageren. De passagiers hebben de verdere reis uitgesteld in afwachting van hun bagage. De passagiers hebben geen reactie van Iberia gekregen en hebben toen vervangende aankopen gedaan. Op 20 december 2021 is de bagage in Panama City afgeleverd.

De passagiers hebben terugbetaling gevorderd van de kosten van die vervangende aankopen, de reiskosten en de prijs van een vervangend vliegticket. Deze vorderingen worden afgewezen omdat de termijn voor protest van artikel 31, lid 2, tweede volzin, van het Verdrag van Montreal niet in acht was genomen en er ook geen sprake was van de uitzondering als bedoeld in artikel 31, lid 4, van het Verdrag van Montreal.

In hoger beroep geven de passagiers aan dat met de melding aan Iberia en het verzoek om uiterlijk op 18 december 2021 contact op te nemen, een vroegtijdige schademelding heeft plaatsgevonden die Iberia voldoende over de dreigende schade heeft geïnformeerd en met inachtneming van de termijn van artikel 31, lid 2, tweede volzin, van het Verdrag van Montreal is gedaan. Iberia is daarentegen van mening dat pas na het overhandigen van de bagage werkelijk kan worden beoordeeld of er schade is.

Hof: Artikel 31, lid 2, tweede volzin, Verdrag van Montreal moet aldus worden uitgelegd dat er protest wegens vertraging in het vervoer van bagage kan worden gedaan vóór de datum waarop de betrokken bagage ter beschikking van de geadresseerde is gesteld.

HvJ – CONCLUSIE – C-45/24 (Verein für Konsumenteninformation/KLM) – 19 juni 2025 – A-G Norkus – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2025:468 – conclusie

Verordening (EG) nr. 261/2004 – Luchtvaartclaim – Provisie geïnd door online reisbureau – Buiten medeweten van de luchtvaartmaatschappij – Bewijslast

De passagiers hadden vliegtickets voor door KLM uit te voeren vluchten gekocht bij het onlineboekingsportaal Opodo, een door de Internationale Luchtvaartorganisatie (IATA) gecertificeerd reisbureau dat het recht heeft om voor deze luchtvaartmaatschappij vliegtickets uit te geven. De passagiers hadden in totaal 2 053,48 EUR aan Opodo betaald. Als gevolg van de annulering van hun vluchten hebben deze passagiers een bedrag van 1 958,34 EUR terugbetaald gekregen voor de prijs van de tickets. Het verschil van 95,14 EUR, dat niet is terugbetaald, komt overeen met de bemiddelingsprovisie van Opodo.

KLM en Opodo hebben een “Global Incentive”-overeenkomst gesloten volgens welke Opodo bepaalde beloningen ontving al naargelang het aantal voor KLM verkochte tickets. Of Opodo een bemiddelingsprovisie aan de passagiers in rekening mocht brengen is nergens geregeld. KLM heeft aangevoerd dat zij geen kennis had van het bedrag van de bemiddelingsprovisie die Opodo aan de passagiers in rekening bracht.

De verwijzende rechter wijst erop dat het HvJ in C-601/17 (Harms) een uitzondering heeft gemaakt voor provisie waar de luchtvaartmaatschappij geen kennis van had. De vraag is o.a. hoe de luchtvaartmaatschappij in de praktijk op de hoogte moet zijn gebracht van het bestaan van de provisie en, in voorkomend geval, van het bedrag ervan, en ten tweede, bij wie de bewijslast in dat verband ligt.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 8, lid 1, onder a), gelezen in samenhang met artikel 5, lid 1, onder a), van verordening (EG) nr. 261/2004 moet aldus worden uitgelegd dat de ticketprijs die in aanmerking moet worden genomen bij de vaststelling van het bedrag dat de luchtvaartmaatschappij in geval van annulering van een vlucht aan een passagier dient terug te betalen, ook het verschil tussen het door de passagier betaalde bedrag en het door de luchtvaartmaatschappij ontvangen bedrag omvat, welk verschil overeenkomt met de provisie die is betaald aan een onderneming die als tussenpersoon is opgetreden, waarbij niet vereist is dat de luchtvaartmaatschappij kennis heeft van de exacte hoogte van deze provisie.

De luchtvaartmaatschappij, wil zij worden vrijgesteld van de verplichting om de voornoemde provisie terug te betalen, moet bewijzen dat zij er geen kennis van had dat de tussenpersoon bij de uitvoering van zijn activiteiten een provisie ontving en dat zij hiermee niet had ingestemd. De luchtvaartmaatschappij voldoet reeds aan de bewijslast indien zij op een geloofwaardige manier alle relevante contextuele omstandigheden uiteenzet.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- T-310/25 (Śluzmazen), verwijzing uit **Polen** over een luchtvaartclaim, **deelvluchten, geboekt bij één touroperator of reisbureau, maar uitgevoerd door verschillende luchtvaartmaatschappijen** en uitleg van de begrippen “luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert”, “boekings” en “rechtstreeks aansluitende vluchten”

WIKI

- Wiki luchtvaartclaims

Manipulatiesoftware auto's

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-175/25, C-182/25, C-251/25 en C-252/25 (Volkswagen e.a.), verwijzing uit **Oostenrijk** over emissiebeheersystemen bij dieselloertuigen

Mededinging

HvJ – ARREST – gevoegde zaken C-464/23 P, C-465/23 P, C-467/23 P, C-468/23 P en C-470/23 P (EVH/Commissie e.a.) – 26 juni 2025 – ECLI:EU:C:2025:478 – persbericht – geen conclusie – arrest

Verordening (EG) nr. 139/2004 – Concentratie van ondernemingen – Markt voor de opwekking en groothandelslevering van elektriciteit – Concentratie verenigbaar met interne markt

Met hun hogere voorzieningen verzoeken EVH e.a. om vernietiging van het arrest van het Gerecht in zaak T-312/20 e.a. waarbij het Gerecht hun beroepen tot nietigverklaring van besluit C(2019) 1711 final

van de Commissie van 26 februari 2019 heeft verworpen. Bij dat besluit van de Commissie is een concentratie verenigbaar met de interne markt en de EER-Overeenkomst verklaard (zaak M.8871).

Hof: de hogere voorzieningen worden afgewezen.

Zie ook: [C-466/23 P \(Stadtwerke Hameln Weserbergland\)](#), [C-469/23 P \(eins energie in sachsen\)](#), [C-484/23 P \(Mainova A\)](#), [C-485/23 P \(enercity AG\)](#)

- The Court of Justice confirms, as previously done so by the General Court, the Commission's approval of the acquisition of certain E.ON generation assets by RWE ([Persbericht](#))

HvJ – CONCLUSIE – [C-161/24 \(OSA\)](#) – 5 juni 2025 – A-G Szpunar – Tsjechië – ECLI:EU:C:2025:417 – [conclusie](#)

Artikel 102 VWEU – Machtspositie – Collectieve beheersorganisatie voor auteursrechten – Tarieven voor licenties voor beschikbaar stellen beschermde werken in hotels – Berekenningsmethode – Bezettingsgraad van kamers – Onbillijke contractuele voorwaarden

De vraag is o.a. of een organisatie voor het collectieve beheer van auteursrechten die een machtspositie inneemt bij de vaststelling van het bedrag van de vergoedingen die zij van hotels ontvangt als tegenprestatie voor de verlening van een licentie om beschermde werken beschikbaar te stellen door middel van televisie- en radio-ontvangers in de kamers, rekening moet houden met de daadwerkelijke bezetting van de kamers van die hotels.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 102 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het feit dat een auteursrechtenorganisatie met een machtspositie geen rekening houdt met de daadwerkelijke bezettingsgraad van hotels bij de vaststelling van het bedrag van de vergoedingen die worden ontvangen als tegenprestatie voor de verlening van een licentie voor de beschikbaarstelling van auteursrechtelijk beschermde werken door middel van radio- en televisieontvangers die zijn geïnstalleerd in kamers bestemd voor de particuliere onderbrenging van gasten op zichzelf geen misbruik van een machtspositie vormt en niet kan worden beschouwd als een relevante factor voor de vaststelling van misbruik van een machtspositie bestaande in het opleggen van onbillijke prijzen.

- Bezettingsgraad hotelkamers telt niet mee voor auteursrechtstarieven ([IE forum](#))
- Conclusie AG: Licentietarief collectief beheer ongeacht daadwerkelijke bezettingsgraad van hotels ([Boek9](#))

HvJ – CONCLUSIE – [C-286/24 \(Meliá Hotels\)](#) – 12 juni 2025 – A-G Szpunar – Portugal – ECLI:EU:C:2025:436 – [conclusie](#)

Artikel 101 VWEU – Richtlijn 2014/104 – Privaatrechtelijke handhaving mededingingsrecht – Schadevorderingen volgens nationaal recht wegens inbreuken op mededingingsrecht – Bijzondere vordering tot verkrijging van toegang tot documenten – Aannemelijkheid van schade – Aantasting van de belangen van in Portugal woonachtige consumenten – Uitoefening van het recht om een actio popularis in te stellen

De Commissie heeft bij besluit vastgesteld dat Meliá Hotels artikel 101 VWEU en artikel 53 EER-overeenkomst heeft geschonden door contractueel verticale praktijken toe te passen op basis waarvan consumenten werden gedifferentieerd naar nationaliteit of land van verblijf.

Ius Omnibus, een consumentenvereniging heeft bij de rechter een bijzondere vordering ingesteld tot verkrijging van toegang tot documenten die in het bezit van Meliá zijn en die volgens haar noodzakelijk zijn voor de vaststelling en het bewijs van, ten eerste, de omvang en de gevolgen van de door de Commissie vastgestelde mededingingsverstoring praktijk en, ten tweede, de door deze praktijk aan de consument berokkende schade en de kwantificering daarvan. Deze vordering gaat vooraf aan de eventuele instelling van een collectieve schadevordering. Ius Omnibus heeft immers benadrukt dat zij voornemens was om in die zin op te treden door de uitoefening van het recht om een actio popularis in te stellen namens de benadeelde consumenten die in Portugal wonen.

De rechter in eerste aanleg heeft de bijzondere vordering van Ius Omnibus toegewezen. Meliá heeft cassatieberoep ingesteld.

Is artikel 5, lid 1, van de richtlijn van toepassing op een vordering tot verkrijging van toegang tot bewijsmateriaal voorafgaand aan de instelling van een schadevordering in de zin van artikel 2, punt 4, van die richtlijn? Zoja, vereist de voorwaarde van aannemelijkheid van de schade steeds dat de verzoekende partij aantoont dat het in de desbetreffende zaak waarschijnlijker is dat de vertegenwoordigde consumenten, in casu de in Portugal woonachtige consumenten, schade hebben geleden dan dat dat niet het geval is?

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 5, lid 1, van richtlijn 2014/104/EU moet aldus worden uitgelegd dat een besluit waarbij een inbreuk op het mededingingsrecht wordt vastgesteld, niet toereikend is om een schadevordering aannemelijk te maken. Aan deze overweging wordt niet afgedaan door het feit dat dit besluit betrekking heeft op een verticale beperking naar strekking en is vastgesteld in het kader van een schikkingsprocedure.

Het criterium van artikel 5, lid 1, van richtlijn 2014/104 houdt een geringere mate van aannemelijkheid in dan die welke wordt vereist door een criterium volgens hetwelk het waarschijnlijker moet zijn dat is voldaan aan de voorwaarden voor aansprakelijkheid dan dat dat niet het geval is.

HvJ – CONCLUSIE – C-738/22 P (Google en Alphabet) – 19 juni 2025 – A-G Kokott – ECLI:EU:C:2025:463 – persbericht – arrest (Engelse taalversie)

Artikel 102 VWEU – Artikel 54 EER-Overeenkomst – Mededinging – Misbruik van machtspositie – Google zoekmachine – Play store – Vaststelling van inbreuk – Eén enkele voortdurende inbreuk

Google en Alphabet vechten een Commissiebesluit van 18 juli 2018 aan. De Commissie heeft een boete opgelegd van 4,34 miljard euro wegens misbruik van machtspositie van de Google zoekmachine en de Play Store op Google Android devices. Het Gerecht heeft de boete grotendeels bevestigd (verminderd naar 4,1 miljard euro).

Het Hof verwierpt het beroep.

- In the Google Android case, Advocate General Kokott proposes that the Court of Justice dismiss Google's appeal and, therefore, that it confirm the new fine of €4.124 billion set by the General Court ([persbericht](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – Hoge Raad – 20 juni 2025 – ECLI:NL:HR:2025:945

Verordening (EG) nr. 864/2007 (Rome II) – Artikel 101 VWEU – Artikel 53 EER-overeenkomst – Truckkartel – Welk recht is van toepassing op follow-on vorderingen?

Samenvatting onder: [IPR](#)

NOOT – EHRM 1 april 2025, Ships Waste Oil Collector B.V. e.a. t. Nederland

- Ships Waste Oil Collector B.V. and Others v Netherlands – Article 34 and the margin of appreciation: companies as rights-holders under Article 8 ([Strasbourg observers](#))
- Thin Line Between Protection and Permission: ECtHR's Endorsement of Evidence Repurposing ([Volkerrechtsblog](#))

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – ARREST – C-629/23 (MTÜ Eesti Suurkiskjad) – 12 juni 2025 – Estland – ECLI:EU:C:2025:429 – conclusie – arrest

Richtlijn 92/43/EEG (Habitatrichtlijn) – Bescherming van de wolf (Canis lupus) – Verbod op jacht – Uitzondering voor Estland – Gunstige staat van instandhouding – Beschermende maatregelen

Op grond van de Habitatrichtlijn is het opzettelijk doden van (en dus ook de jacht op) wolven verboden. Bepaalde lidstaten, zoals Estland, hebben een minder strenge bescherming bedongen. In deze lidstaten is de jacht op de wolf in principe toegestaan, maar er moeten wel beschermende maatregelen genomen worden als het behoud van een gunstige staat van instandhouding in gevaar is.

De vragen gaan over het onderzoek van de staat van instandhouding en criteria van de Internationale Unie voor het behoud van de natuur en de natuurlijke hulpbronnen (IUCN). In hoeverre moet rekening worden gehouden met wolvenpopulaties buiten Estland? Kan rekening worden gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden?

Estland, Denemarken en Oostenrijk hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 1, onder i), van richtlijn 92/43/EEG moet aldus worden uitgelegd dat de indeling van de populatie van een diersoort op het grondgebied van een lidstaat in de categorie „kwetsbaar” (VU) van de Rode Lijst van bedreigde soorten van de Internationale Unie voor het behoud van de natuur en de natuurlijke hulpbronnen (IUCN) niet uitsluit dat de staat van instandhouding van deze soort op het grondgebied van die lidstaat als „gunstig” in de zin van die bepaling wordt beschouwd;

De gunstige staat van instandhouding moet in de eerste plaats en noodzakelijkerwijs op lokaal en nationaal niveau bestaan en worden beoordeeld. In het kader van de beoordeling, met het oog op de vaststelling van beheersmaatregelen op grond van artikel 14, lid 1, van richtlijn 92/43, zoals gewijzigd, of de staat van instandhouding van een diersoort die behoort tot een populatie waarvan het natuurlijke verspreidingsgebied zich tot buiten het grondgebied van die lidstaat uitstrekt, „gunstig” is in de zin van artikel 1, onder i), van die richtlijn, kan deze lidstaat evenwel rekening houden met uitwisselingen tussen de populatie van de betrokken soort op zijn grondgebied enerzijds en de populaties van die soort in aangrenzende lidstaten of derde landen anderzijds. Bij de beoordeling of dergelijke uitwisselingen relevant zijn, moet de betrokken lidstaat met name rekening houden met elke voorzienbare en waarschijnlijke wijziging die van invloed kan zijn op de uitwisselingen, met het niveau van de door die andere lidstaten en derde landen gewaarborgde wettelijke bescherming en met de mate van samenwerking tussen hun bevoegde autoriteiten.

Artikel 1, onder i), van richtlijn 92/43, gelezen in samenhang met artikel 2, lid 3, van richtlijn 92/43, moet aldus worden uitgelegd dat bij de beoordeling van de staat van instandhouding van een diersoort met het oog op de vaststelling van beheersmaatregelen op grond van artikel 14 van richtlijn 92/43, zoals gewijzigd, rekening kan worden gehouden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied alsook met regionale en lokale bijzonderheden in de zin van dat artikel 2, lid 3, wanneer deze vereisten en bijzonderheden invloeden vormen die op de betrokken soort inwerken en op lange termijn een verandering kunnen bewerkstelligen in de verspreiding en de grootte van de populaties van die soort op het in artikel 2, lid 1, van richtlijn 92/43, zoals gewijzigd, bedoelde grondgebied. De staat van

instandhouding van deze soort kan echter niet op grond van deze vereisten en bijzonderheden als gunstig worden beschouwd indien niet is voldaan aan de drie cumulatieve voorwaarden van de tweede alinea van dat artikel 1, onder i).

- EU-Hof: Indeling wolf in categorie 'kwetsbare diersoort' sluit niet uit dat lidstaat de staat van instandhouding van die soort op grondgebied als gunstig beschouwd ([ECER](#))

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Success Without Victory ([Verfassungsblog](#))

One of the most striking climate cases has come to a striking end. The Higher Regional Court of Hamm dismissed the lawsuit against RWE on minor factual grounds – yet at the same time confirmed that major emitters can, in principle, be held liable under German private law for climate-related harms.

REGELGEVING

Richtlijn (EU) 2025/1237 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2025 tot wijziging van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad wat betreft de beschermingsstatus van de wolf (*Canis lupus*), [PB L, 2025/1237, 24.6.2025](#)

OVERIG

- Norway v Greenpeace and Nature and Youth Norway (E-18/24): assessing the climate impact of new oil and gas extraction ([European law blog](#))
The EFTA Court held in a recent advisory opinion that environmental impact assessments (EIAs) for fossil fuel projects must cover both direct and end-use GHG emissions. This clarifies the EIA Directive's scope and has major implications for fossil fuel permitting across Europe.
- KlimaSeniorinnen requires the EU to set a 2040 target of at least 90 % reduction domestically ([European law blog](#))
- Lliuya v RWE. Some early lessons on the applicable law for climate claims in EU Law (Article 7 Rome II), including observations on 'climate' as 'environmental damage', and a risk of dépeçage in the event of continued torts. ([GAVCLAW](#))
- The European Commission Report and staff working document on the implementation of the Brussels Ia Regulation. Both a treasure trove of exam essay questions, and a blueprint for future (cautious) action? ([GAVCLAW](#))
- De uitspraak van het Gerechtshof Den Haag in Milieudefensie c.s./Shell. Zes lessen voor toekomstige klimaatzaken ([bijzonder strafrecht](#))
- Inbreukenpakket juni: Nederland aangesproken op drinkwater en procedurele waarborgen kinderen in strafprocedures ([ECER](#))

EHRM factsheets en guides

- [Environment](#)
- [Climate change](#)
- [Guide sur la jurisprudence de la Convention européenne des droits de l'homme - Environnement](#)

Ne bis in idem

HvJ – ARREST – C-671/23 (Lietuvos bankas) – 19 juni 2025 – Litouwen – ECLI:EU:C:2025:457 – geen conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2015/849 – Voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en terrorismefinanciering – Begrip ‘stelselmatige inbreuk’ – Afzonderlijke geldboete voor elke overtreding – Doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties – Ne-bis-in-idembeginsel

Samenvatting onder : witwassen en terrorisme

EHRM factsheets en guides

- Right not to be tried or punished twice
- Guide on Article 4 of Protocol No. 7 to the ECHR – right not to be tried or punished twice

Overlevering en uitlevering

HvJ – ARREST – C-219/25 PPU (Kamekris) – 19 juni 2025 – Frankrijk – ECLI:EU:C:2025:456 – conclusie – arrest (Franse taalversie)

Artikelen 67, lid 3, en 82, lid 1, VWEU – Artikelen 18 en 21 VWEU – Artikelen 19, lid 2 en 47, lid 2 Handvest EU – Prejudiciële spoedprocedure – Verzoek om uitlevering door een derde land – Uitlevering aan derde land om daar gevangenisstraf te ondergaan – Erkenning van beslissing van rechter van andere lidstaat over uitleveringsverzoek – Unieburgerschap – Wederzijds vertrouwen – Verplichting om rekening te houden met de gronden waarop het eerdere besluit tot weigering van uitlevering is gebaseerd

Wanneer een rechter van een lidstaat (in casu Frankrijk) beslist over de uitlevering van een EU-burger met de nationaliteit van een andere lidstaat (in casu Griekenland) aan een derde staat (in casu Georgië) om daar een gevangenisstraf uit te zitten, is hij dan gebonden aan de beslissing van de rechter van een andere lidstaat (in casu België) over hetzelfde uitleveringsverzoek?

Hof: De artikelen 67, lid 3, en 82, lid 1, VWEU moeten aldus worden uitgelegd dat een lidstaat niet verplicht is de uitlevering aan een derde land van een onderdaan van een andere lidstaat te weigeren, wanneer de autoriteiten van een derde lidstaat eerder hebben geweigerd gevolg te geven aan een uitleveringsverzoek van dat derde land met het oog op de tenuitvoerlegging van dezelfde straf die aan die onderdaan van een andere lidstaat is opgelegd, op grond dat er een ernstig risico bestaat dat de door artikel 19, lid 2, en artikel 47, tweede alinea, Handvest EU gewaarborgde grondrechten worden geschonden.

- 📌 EU-Hof: lidstaten niet verplicht tot wederzijdse erkenning van een beslissing van een andere lidstaat om een Unieburger niet uit te leveren aan een derde land (ECER)

HvJ – CONCLUSIE – [C-215/24 \(Fira\)](#) – 5 juni 2025 – A-G Capeta – Portugal – [ECLI:EU:C:2025:420 – conclusie](#)

Kaderbesluit 2008/909/JBZ – Kaderbesluit 2002/584/JBZ – Europees aanhoudingsbevel – Executie opgelegde straf in andere lidstaat – Opschorting gevangenisstraf door rechtelijke autoriteiten volgens nationale recht van tenuitvoerleggingsstaat

Een in Portugal voor een misdrijf veroordeelde, verblijft thans in Spanje. Op grond van kaderbesluit 2008/909/JBZ hebben de Spaanse autoriteiten besloten de vrijheidsstraf die door de Portugese rechter is opgelegd te erkennen en ten uitvoer te leggen.

De Spaanse rechter heeft de opgelegde straf echter gewijzigd door de tenuitvoerlegging van een gevangenisstraf van zes maanden voor de duur van twee jaar op te schorten. De Portugese rechter, die de verwijzende rechter is, vraagt of op grond van kaderbesluit 2008/909 een dergelijke wijziging is toegestaan.

De vraag is o.a. of een beslissing tot opschorting van een straf deel kan uitmaken van de tenuitvoerlegging van een vonnis, wat het standpunt van de Spaanse regering is, dan dat hierdoor de aard van dat vonnis wordt gewijzigd, wat het standpunt van de Portugese regering en de Commissie is.

A-G geeft het Hof in overweging: De artikelen 8 en 17 van kaderbesluit 2008/909/JBZ moeten aldus worden uitgelegd dat de tenuitvoerleggingsstaat zich, na krachtens artikel 4, lid 6, van kaderbesluit 2002/584/JBZ de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel te hebben geweigerd op grond van de verblijfplaats van de veroordeelde en na de rechterlijke beslissing houdende de veroordeling te hebben erkend, niet kan beroepen op de toepassing van zijn nationale recht om de door de beslissingsstaat opgelegde feitelijke vrijheidsstraf op te schorten.

De rechterlijke autoriteit van de tenuitvoerleggingsstaat kan de in kracht van gewijsde gegane beslissing van de rechterlijke autoriteit van de beslissingsstaat enkel wijzigen in de gevallen bedoeld in het artikel 8, leden 2 en 3, van kaderbesluit 2008/909. Dienaangaande kan de tenuitvoerleggingsstaat een sanctie alleen vervangen door een sanctie van een andere aard indien het rechtstelsel van de tenuitvoerleggingsstaat geen sanctie erkent als die welke oorspronkelijk door de rechter van de beslissingsstaat is opgelegd.

Artikel 17, lid 1, van kaderbesluit 2008/909 staat het de tenuitvoerleggingsstaat niet toe om via de toepassing van de voorwaarden van zijn nationale recht opschorting van de feitelijke gevangenisstraf te verlenen wanneer de bevoegde autoriteiten van de beslissingsstaat dit niet overeenkomstig het recht van hun staat hebben gedaan.

- A-G Capeta: EU-Kaderbesluit wederzijdse erkenning strafvonnisen verzet zich tegen opschorting vrijheidsstraf door tenuitvoerleggingsstaat ([ECER](#))

NOOT – Hoge Raad 25 april 2025 – [ECLI:NL:HR:2025:592](#) en [ECLI:NL:HR:2025:664](#)

Verhouding uitleveringsrechter en civiele rechter bij uitlevering ([Cassatieblog](#))

Een beroep op een (dreigende) schending van fundamentele rechten bij uitlevering, toetst de civiele rechter volledig. Hij is daarbij niet gebonden aan de waardering van feiten, omstandigheden en bewijsmateriaal van de uitleveringsrechter, en hoeft die ook niet tot uitgangspunt te nemen.

OVERIG

European Arrest Warrant and Fundamental Rights ECtHR and CJEU Case-Law - Joint Factsheet - 2025 Update ([FRA](#))

EHRM factsheets

- [Extradition and life imprisonment](#)

Paspoort

REGELGEVING

Verordening (EU) 2025/1208 van de Raad van 12 juni 2025 betreffende de versterking van de beveiliging van identiteitskaarten van burgers van de Unie en van verblijfsdocumenten afgegeven aan burgers van de Unie en hun familieleden die hun recht van vrij verkeer uitoefenen, [PB L, 2025/1208, 20.6.2025](#)

Prejudiciële procedure HvJ

HvJ – CONCLUSIE – [C-767/23 \(Remling\)](#) – 26 juni 2025 – A-G Capeta – Nederland – ABRvS – [ECLI:EU:C:2025:486](#) – [conclusie](#)

Artikel 267 VWEU – Artikel 47 Handvest EU – Omvang van verplichting om te motiveren waarom geen prejudiciële vraag wordt gesteld – Verkort gemotiveerde uitspraak ogv nationale wettelijke regeling

Nationale rechterlijke instanties die in laatste aanleg uitspraak doen en die hebben besloten geen vraag over de uitlegging van het Unierecht te stellen uit hoofde van artikel 267, derde alinea, VWEU, zijn verplicht om hun keuze om geen verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen, te motiveren in het licht van de in het arrest Cilfit omschreven situaties. Dit volgt o.a. uit het arrest C-561/19 (Conorzio).

In de onderhavige zaak wordt het Hof verzocht om deze verplichting nader uit te werken door te verduidelijken of een nationale rechterlijke instantie die in laatste aanleg uitspraak doet, *altijd* uitdrukkelijk moet motiveren waarom hij niet verwijst, ook al is zij naar nationaal recht bevoegd om de zaak in kwestie af te doen met een verkort gemotiveerde uitspraak.

A-G geeft Hof in overweging: Artikel 267, derde alinea, VWEU, gelezen in het licht van artikel 47, tweede alinea, Handvest EU, staat niet in de weg aan een nationale regeling als opgenomen in artikel 91, tweede lid, van de Vreemdelingenwet 2000, op grond waarvan de ABRvS, als nationale rechter wiens beslissingen niet vatbaar zijn voor hoger beroep, een opgeworpen vraag over de uitleg van Unierecht, al dan niet in combinatie met een uitdrukkelijk verzoek om prejudiciële verwijzing, verkort gemotiveerd kan afdoen zonder te motiveren welke van de drie uitzonderingen op haar verwijzingsplicht zich voordoet, mits deze motivering de partijen in staat stelt te begrijpen waarom die rechter heeft besloten om de vraag over de uitlegging van het Unierecht niet voor te leggen aan het HvJ.

Privacy en persoonsgegevens

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-317/25 (Groupe Canal +), verwijzing uit **Frankrijk** over **AVG**, en de vraag of een algemene toestemming aan de primaire verzamelaar voor het gebruik van de persoonsgegevens geldt als een geldige, geïnformeerde **toestemming** voor **direct marketing** door elk individueel lid van de categorie.

NOOT – EHRM 1 april 2025, Ships Waste Oil Collector B.V. e.a. t. Nederland

- Ships Waste Oil Collector B.V. and Others v Netherlands – Article 34 and the margin of appreciation: companies as rights-holders under Article 8 (Strasbourg observers)
- Thin Line Between Protection and Permission: ECtHR's Endorsement of Evidence Repurposing (Volkerrechtsblog)

NOOT – Hoge Raad 9 mei 2025, ECLI:NL:HR:2025:723

Geen wettelijke grondslag voor gerechten om inzage in of afschrift van dossiers in afgesloten civiele familie- en jeugdprocedures te verstrekken (Cassatieblog)

OVERIG

- Must cases be unfounded to qualify as SLAPPs? What unfoundedness means for GDPR-based SLAPPs (EU law analysis)
- AP: politie kan gegevens niet langer bewaren dan wettelijk toegestaan (AP)
- Guidelines 02/2024 on Article 48 GDPR (EDPB)
- Gegevensdeling en privacy: juridische schotten in een keten die samenwerking vereist (bijzonder strafrecht)
Poortwachters, gemeenten en toezichthouders lopen vast op privacyregels die gegevensdeling verhinderen. Hierdoor blijven signalen versnipperd, terwijl criminelen juist over grenzen heen werken. De WGS, AVG en het beroepsgeheim zijn juridische obstakels zonder praktische alternatieven

Wiki

- Wiki AVG

EHRM factsheets en guides

- Guide to the case-Law of the of the ECHR on dataprotection
- Personal data protection
- Right to the protection of one's image
- ECHR-KS Key Theme - Terrorism Surveillance measures

- ECHR-KS Key Theme - Article 8 The right to private life protecting or limiting the role of public watchdogs

Procesrecht HvJ

NOOT – EHRM 1 april 2025, Ships Waste Oil Collector B.V. e.a. t. Nederland

- Ships Waste Oil Collector B.V. and Others v Netherlands – Article 34 and the margin of appreciation: companies as rights-holders under Article 8 (Strasbourg observers)
- Thin Line Between Protection and Permission: ECtHR's Endorsement of Evidence Repurposing (Volkerrechtsblog)

Procesrecht en recht op eerlijk proces

EHRM – ARREST – Ravier t. Frankrijk – 19 juni 2025 – 32324/22 – persbericht – ECLI:CE:ECHR:2025:0619JUD003232422 – arrest (Franse taalversie)

Artikel 6 EVRM – Verkiezingsfraude – Bewoordingen gebruikt door Conseil d'Etat – Onschuldpresumptie – Geen schending

Klager was van 2017 tot 2020 burgemeester van een deel van Marseille. Hij wordt herkozen als gemeenteraadslid. Er is een onderzoek gestart naar verkiezingsfraude. De niet-gekozen kandidaten hebben bij de rechtbank van Marseille verschillende beroepen ingesteld tot nietigverklaring van de verkiezingen op grond van vermeende volmachtfraude door klager en zijn medekandidaten. Het verzoek tot nietigverklaring wordt afgewezen door de rechtbank. De niet gekozen kandidaten gaan in hoger beroep en hebben een onderzoeksrapport van de politie toegevoegd over de voorwaarden waaronder volmachten waren opgesteld.

De Conseil d'État heeft het vonnis van de administratieve rechtbank bevestigd voor zover dit het verzoek tot nietigverklaring van de verkiezingsverrichtingen had afgewezen. De Conseil d'État heeft het vonnis gedeeltelijk herzien, de verkiezing van klager nietig verklaard en hem voor de duur van een jaar onverkiesbaar verklaard.

Volgens klager wordt met de bewoordingen van de beslissing van de Conseil d'Etat het beginsel van vermoeden van onschuld uit artikel 6, lid 1 EVRM geschonden.

Het EHRM wijst erop dat de Conseil d'État, door de handelingen van klager te kwalificeren als handelingen van frauduleuze aard die tot doel hadden het eerlijke verloop van de verkiezingen te ondermijnen en die binnen zijn bevoegdheid als verkiezingsrechter vielen, de betrokkene niet strafrechtelijk aansprakelijk gesteld en/of hem niet strafrechtelijk schuldig bevonden. Het EHRM houdt ook rekening met de conclusie van de Grondwettelijke Raad van 12 december 2012 dat de verkiezingsrechter geen uitspraak doet over strafrechtelijke aansprakelijkheid. Geen schending van artikel 6 EVRM.

EHRM – ARREST – Zuvic t. Servië – 3 juni 2025 – 3592/17 – ECLI:CE:ECHR:2025:0603JUD000359217 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Toegang tot tuchtraad en redelijke duur – Schending

Klager is veroordeeld door de Militaire Tuchtraad wegens vermeend machtsmisbruik in 2002. Hij heeft die beslissing aangevochten. Door het Hooggerechtshof van het leger is bevolen dat de berechting opnieuw moest worden gedaan. Klager was op dat moment al niet meer in dienst en door organisatorische veranderingen was de Militaire Tuchtraad inmiddels opgeheven. Klager heeft daardoor zijn zaak niet meer opnieuw kunnen voorleggen, mede omdat de ‘gewone’ rechtbanken weigerden zijn zaak te behandelen. Daarnaast klaagt hij erover dat de disciplinaire procedure onredelijk lang heeft geduurd, wat zijn recht op een eerlijk proces volgens artikel 6 EVRM heeft geschonden. EHRM: schending.

EHRM – ARREST – 10 juni 2025 – K.V. Mediterranean Tours Limited t. Turkije – 41120/17 – ECLI:CE:ECHR:2025:0610JUD004112017 – persbericht – arrest

Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM – Recht op eigendom – Duur van de procedure – Schending

Samenvatting onder: eigendomsrecht

NOOT – Hoge Raad – 23 mei 2025 – ECLI:NL:HR:2025:796

Civiele regels stelplicht en bewijslast gelden ook als parallelle strafprocedure over zelfde feitencomplex aanhangig is (Cassatieblog)

De algemene regel van stellen en bewijzen ex art. 149 lid 1 Rv geldt ook voor schadevergoedingsvorderingen ter zake van een feitencomplex waarover ook een strafzaak tegen de gedaagde aanhangig is. De toepassing van deze regel is in beginsel niet in strijd met art. 6 EVRM.

EHRM factsheets en guides

ECHR-KS Key Theme - Article 6 (criminal) Hearings via video link

Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel recht

EHRM – ARREST – Pacurar t. Roemenië – 24 juni 2025 – 17985/18 – ECLI:CE:ECHR:2025:0624JUD001798518 – persbericht – arrest

Artikel 6 EVRM – Artikel 1, Eerste Protocol bij het EVRM – Corruptiebestrijding – Geen schending

Deze zaak betreft de inbeslagname van eigendommen van klager, een hoge politiechef, omdat hij volgens het Nationaal Integriteitsagentschap zijn vermogensverklaring niet goed had ingevuld. Deze vermogensverklaring is een manier om corruptie te bestrijden in Roemenië. De nationale rechter

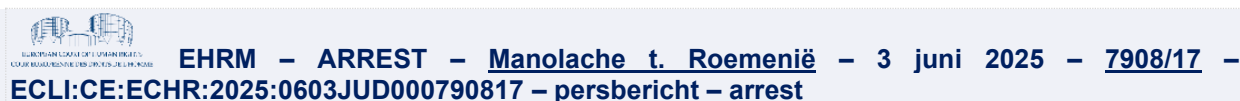
oordeelde dat de herkomst van de activa, ter waarde van ongeveer € 57.000,00 niet kon worden verklaard op basis van zijn inkomen.

Het Hof oordeelt dat de procedure, die gericht was op corruptiebestrijding, rechtmatig is en geen schending vormt van het recht op een eerlijk proces (artikel 6 EVRM) of het recht op eigendom (artikel 1, Eerste Protocol). Het Hof acht de maatregel proportioneel, gezien de ruime gelegenheid voor klager om zich te verdedigen.

EHRM factsheets en guides

- [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(civil limb\)](#)

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

Artikel 6 EVRM – Opnieuw getuigen horen in hoger beroep na vrijspraak in eerste aanleg – Gewijzigde zittingscombinatie in hoger beroep – Schending

Centraal in deze zaak staat artikel 421 lid 2 van het Roemeense Wetboek van Strafvordering (Sv). In dat artikel is bepaald dat de beroepsrechter, na een vrijspraak in eerste aanleg, getuigen opnieuw moet horen.

In deze zaak is de casus als volgt. Twee ‘directe’ getuigen, meneer en mevrouw H. (hierna: directe getuigen) hebben een belastende verklaring afgelegd over klager. Zij verschenen, ondanks bevelen daartoe, niet als getuigen ter terechtzitting in eerste aanleg. Wel werden ter terechtzitting verklaringen afgelegd door drie ‘indirecte’ getuigen, die hun informatie enkel hadden vernomen via de directe getuigen. Klager werd vrijgesproken. Daartegen ging het OM in hoger beroep.

De zittingscombinatie in hoger beroep bestond aanvankelijk uit twee raadsheren, de voorzitter E.P. en bijzitter I.F. Op de eerste zitting zijn de directe getuigen en twee van de indirecte getuigen gehoord. Op de tweede zitting zat wederom voorzitter E.P. in de combi, maar nu met een nieuwe bijzitter, T.G. Zij hoorden de derde indirecte getuige. Raadsheren E.P. en T.G. hebben het arrest gewezen en klager veroordeeld tot een gevangenisstraf. Zij vonden steun voor de verklaringen van de directe getuigen in o.a. de verklaringen van de indirecte getuigen en telefoongesprekken.

Tegenover het EHRM wordt aangevoerd dat artikel 6 EVRM is geschonden. Het EHRM overweegt dat art. 421 lid 2 Sv expliciet bepaalt dat in hoger beroep de getuigen, op basis van wier verklaringen een verdachte is vrijgesproken, door het hof opnieuw moeten worden gehoord. De zittingscombinatie die het arrest in deze zaak heeft gewezen, is in het onderhavige geval een andere dan de combinatie die de directe getuigen heeft gehoord. Alhoewel er meerdere bewijsmiddelen in het dossier aanwezig zijn, is volgens het EHRM duidelijk dat er geen veroordeling was gevolgd zonder de verklaringen van de directe getuigen waardoor zij extreem belangrijke, misschien wel beslissende getuigen (decisive) waren voor de uitkomst van de zaak. De raadsheren die het arrest wezen hadden ook de getuigen moeten horen. Het is weliswaar zo dat de voorzitter E.P. wél in de zittingscombinatie zat die de directe getuigen heeft gehoord, maar de combinatie bestond slechts uit twee personen en moest een unanieme beslissing nemen, zodat de afwezigheid van raadsheer T.G. hiermee niet kon worden gecompenseerd. Het recht op een eerlijk proces, genoemd in artikel 6, lid 1 EVRM, is hiermee geschonden.

HvJ – CONCLUSIE – C-325/24 (Bissilli) – 26 juni 2025 – A-G Rantos – Italië – ECLI:EU:C:2025:49 – conclusie

Richtlijn 2014/41/EU – Artikel 47 Handvest EU – Europees onderzoeksbevel in strafzaken – Materiële werkingssfeer – Begrip ‘onderzoeksmaatregel’ – Verhoor per videoconferentie – Tijdelijke overbrenging van gedetineerde naar uitvaardigende lidstaat ten behoeve van de tenuitvoerlegging van een onderzoeksmaatregel – Recht op een eerlijk proces

De verwijzende rechter heeft een verzoek om tenuitvoerlegging in België van een EOB uitgevaardigd met betrekking tot HG, een persoon die in België was gedetineerd, in het kader van een strafprocedure.

Bij dit EOB is overeenkomstig artikel 24 van richtlijn 2014/41 de Belgische gerechtelijke autoriteiten verzocht om de verdachte per videoconferentie te verhoren teneinde bewijsmateriaal te verkrijgen door middel van zijn verhoor. Daarnaast kon door dit videoverhoor de verdachte in staat worden gesteld deel te nemen aan zijn proces, nu dit EOB een doeltreffend alternatief vormde voor een Europees aanhoudingsbevel aangezien de voorwaarden voor de uitvaardiging van laatstgenoemd bevel niet langer aanwezig waren. Bovendien heeft dezelfde rechter, als alternatief voor een verhoor per videoconferentie, verzocht om een tijdelijke overbrenging naar Italië op grond van artikel 22 van deze richtlijn. De Belgische gerechtelijke autoriteiten hebben geweigerd om dit EOB ten uitvoer te leggen op grond dat de gevraagde onderzoeksmaatregel niet bestaat in het Belgische recht en de verschijning van de beschuldigde persoon per videoconferentie volgens datzelfde nationale recht in strijd is met het fundamentele recht op een eerlijk proces.

Het subsidiaire verzoek tot tijdelijke overbrenging werd eveneens afgewezen op grond dat het horen van de beschuldigde persoon ter terechtzitting naar Belgisch recht geen onderzoeksmaatregel vormt. De verwijzende rechter die van mening is dat het standpunt van de Belgische gerechtelijke autoriteiten niet overeenstemt met de bepalingen van de richtlijn waarin de gronden voor de weigering van de erkenning of de tenuitvoerlegging van een EOB uitputtend worden opgesomd, heeft het Hof een reeks prejudiciële vragen over de verenigbaarheid van deze weigeringen voorgelegd.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 24 van richtlijn 2014/41/EU, gelezen in samenhang met artikel 3 en in het licht van de overwegingen 25 en 26 van deze richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat een Europees onderzoeksbevel kan worden uitgevaardigd met het oog op het verhoor per videoconferentie ter terechtzitting van een beschuldigde persoon die in de uitvoerende staat is gedetineerd, mits dit bevel strekt tot de verkrijging van bewijsmateriaal, waarbij het feit dat de uitvaardigende autoriteit met dit bevel tevens beoogt de beschuldigde persoon in staat te stellen om de terechtzitting per videoconferentie bij te wonen op zich niet in de weg staat aan de uitvaardiging van dit bevel.

Artikel 10 van richtlijn 2014/41, gelezen in samenhang met artikel 24 daarvan moet aldus worden uitgelegd dat een uitvoerende rechterlijke autoriteit de tenuitvoerlegging van een Europees onderzoeksbevel dat een verhoor per videoconferentie van een persoon in zijn hoedanigheid van beschuldigde persoon ter terechtzitting tot doel heeft, niet kan weigeren op grond dat een dergelijke maatregel niet is toegestaan in het kader van soortgelijke nationale procedures.

Artikel 11, lid 1, onder f), van richtlijn 2014/41, gelezen in het licht van de artikelen 47 en 48 Handvest EU moet aldus worden uitgelegd dat de tenuitvoerlegging van een Europees onderzoeksbevel dat is uitgevaardigd voor het verhoor per videoconferentie van een beschuldigde persoon die in de uitvoerende staat gedetineerd is, door de uitvoerende autoriteit niet mag worden geweigerd, tenzij er ernstige redenen zijn om aan te nemen, op basis van concrete en specifieke aanwijzingen, dat een dergelijke hoorzitting de grondrechten van de beschuldigde persoon zou schenden, in het bijzonder zijn recht op een eerlijk proces en zijn rechten van verdediging in de zin van artikel 47, tweede alinea, en artikel 48, lid 2, Handvest EU.

Artikel 24, lid 2, onder b), van richtlijn 2014/41 moet aldus worden uitgelegd dat de toepassing van de in die bepaling genoemde weigeringsgrond, namelijk strijdigheid met de fundamentele beginselen van het recht van de uitvoerende staat, kan worden gebaseerd op algemene niet-bindende of absolute richtlijnen die in de uitvoerende staat zijn uitgevaardigd, mits de uitvoerende autoriteit een onderzoek verricht dat

rekening houdt met alle relevante omstandigheden van het geval, met inbegrip van de bepalingen van het nationale recht van de uitvaardigende staat die de rechten van verdediging van de beschuldigde persoon waarborgen.

Artikel 22, lid 1, van richtlijn 2014/41, gelezen in samenhang met artikel 3 van die richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat op grond van dit artikel een Europees onderzoeksbevel kan worden uitgevaardigd om een in de uitvoerende staat gedetineerde beschuldigde persoon tijdelijk over te brengen naar de uitvaardigende lidstaat met het oog op het horen van deze persoon ter terechtzitting, mits dit EOB dient ter verkrijging van bewijsmateriaal, waarbij het feit dat de uitvaardigende autoriteit met dat EOB tevens beoogt die persoon in staat te stellen om deel te nemen aan de terechtzitting, op zich niet in de weg staat aan de uitvaardiging van dat EOB.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- C-321/25 (Gidzhinov), verwijzing uit **Bulgarije** over vragen over de in Bulgarije gehanteerde **verjaringstermijnen** voor **strafrechtelijke vervolging van grootschalige btw-fraude** via een **criminele organisatie**

CONSULTATIE

Impact assessment on retention of data by service providers for criminal proceedings, Raadplegingsperiode 20 juni 2025 - 12 september 2025 ([EC](#))

OVERIG

- Opnieuw brandbrief strafrechtadvocatuur over eerlijkheid van het strafproces in 'PGP-zaken' ([Bijzonder strafrecht](#))
- Advocatenorde mist aandacht voor rechtsbijstand in uitvoering Europese regels strafvervolging ([NJB](#))
- Inbreukenpakket juni: Nederland aangesproken op drinkwater en procedurele waarborgen kinderen in strafprocedures ([ECER](#))
- Artikel: Het nieuwe Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken en privacy in beeld ([bijzonder strafrecht](#))

EHRM factsheets en guides

- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)
- [Guide on article 6 ECHR - right to a fair trial \(criminal limb\)](#)
- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 \(criminal\) Absent witnesses and other restrictions on the right to examine witnesses](#)
- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 Access to a lawyer](#)
- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 \(criminal\) Administration of \(unlawfully obtained\) evidence](#)
- [ECHR-KS Key Theme - Mass Protests The right to a fair trial](#)
- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 \(criminal\) Presumption of innocence](#)
- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 Waiver of the guarantees of a fair trial](#)

Psychiatrie

EHRM – ARREST – Spivak t. Oekraïne – 5 juni 2025 – 21180/15 – ECLI:CE:ECHR:2025:0605JUD002118015 – persbericht – arrest

Artikelen 5, leden 1 en 4 EVRM – Artikel 3 EVRM – Artikel 13 EVRM – Geen mogelijkheid voortdurende verplichte opname psychiatrisch ziekenhuis aan te vechten

De zaak gaat over de verplichte psychiatrische behandeling van klager zoals door de strafrechter bevolen in 2012. De rechtbank had klager veroordeeld voor poging moord maar hem niet toerekeningsvatbaar verklaard gelet op zijn geestelijke toestand op het moment van het plegen van het feit. Klager heeft geen hoger beroep ingesteld omdat hij er van uit ging dat de opname in een psychiatrisch ziekenhuis van korte duur zou zijn, nu uit het psychiatrisch rapport bleek dat het gepleegde feit incidenteel was en hij verder mentaal gezond was. Vervolgens is de gedwongen opname van klager drie keer verlengd. Klager was telkens niet aanwezig bij deze beslissingen. Gedurende de psychische behandeling van klager waren er voor hem geen mogelijkheden om een gerechtelijke procedure te starten om de rechtmatigheid van zijn voortdurende opsluiting te toetsen of om de medische behandeling aan te vechten die hij tegen zijn wil onderging. In 2014 is klager uiteindelijk ontslagen.

Het hof overweegt dat de voortdurende detentie van klager in het psychiatrisch ziekenhuis na de beëindiging van medische dwangmaatregelen door een rechtbank onrechtmatig is geweest. Het hof overweegt daarnaast dat de hoorzittingen over de voorzetting van de gedwongen intramurale medische behandeling niet voldeden aan de fundamentele vereisten van rechtvaardigheid. Tot slot overweegt het hof dat klager in ontoereikende en overbevolkte omstandigheden in het ziekenhuis had verbleven en de noodzaak van de gedwongen behandeling die de artsen hem hadden voorgeschreven, niet naar behoren had kunnen aanvechten.

Recht op effectieve rechtsbescherming en toegang tot de rechter

EHRM – ARREST – H.Q. e.a. t. Hongarije – 24 juni 2025 – 46084/21 – 40185/22 – 53952/22 – ECLI:CE:ECHR:2025:0624JUD004608421 – persbericht – arrest

Artikel 4, Vierde Protocol bij het EVRM – Artikel 5 EVRM – Artikel 13 EVRM – Collectieve uitzetting naar Servië zonder onderzoek van individuele omstandigheden – Recht op effectieve rechtsbescherming

Samenvatting onder: Asiel en migratie

HvJ – ARREST – C-299/23 (Darvate) – 19 juni 2025 – België 🇧🇪 – ECLI:EU:C:2025:461 – geen conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2016/801 – Artikel 47 Handvest EU – Verblijf voor studiedoeleinden – Afwijzing studievizum – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte

Samenvatting onder: asiel en migratie

HvJ – CONCLUSIE – C-8/24 (Županijsko državno odvjetništvo) – 12 juni 2025 – Grote Kamer – A-G De La Tour – ECLI:EU:C:2025:430 – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2018/1805 – Artikel 47 Handvest EU – Confiscatie zonder definitieve veroordeling – Vrijspraak – Gronden voor niet-erkenning en niet-tenuitvoerlegging van confiscatiebevelen – Manifeste schending Handvest EU – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte

Samenvatting onder: [strafrecht](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-338/24 (Sanofi Pasteur) – 19 juni 2025 – A-G Medina – Frankrijk – ECLI:EU:C:2025:467 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Richtlijn 85/374/EEG – Artikel 47 Handvest EU – Bescherming van de consument – Productaansprakelijkheid – Aansprakelijkheid voor vaccin – Zorgvuldigheidsplicht – Progressieve pathologie – Tijdstip waarop de verjaringstermijn aanvangt – Toegang tot de rechter

Samenvatting onder: [consumenten](#)

HvJ – CONCLUSIE – C-767/23 (Remling) – 26 juni 2025 – A-G Capeta – Nederland – ABRvS – ECLI:EU:C:2025:486 – [conclusie](#)

Artikel 267 VWEU – Artikel 47 Handvest EU – Omvang van verplichting om te motiveren waarom geen prejudiciële vraag wordt gesteld – Verkort gemotiveerde uitspraak ogv nationale wettelijke regeling

Samenvatting onder: [prejudiciële procedure](#)

HvJ – CONCLUSIE – Gevoegde zaken C-50/24 t/m/ C-56/24 (Danané e.a.) – 26 juni 2025 – A-G Emiliou – België – ECLI:EU:C:2025:493 – [conclusie](#)

Richtlijn 2013/32/EU – Artikel 47 Handvest EU – Internationale bescherming – Grensprocedures – Plaats van bewaring – Bewaring na de termijn van vier weken voor grensprocedures – Voorrangsbewaking – Voortzetting grensprocedure als gewone procedure – Ambtshalve bevoegdheid van de nationale rechter

Samenvatting onder: [asiel en migratie](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-325/24 \(Bissilli\)](#) – 26 juni 2025 – A-G Rantos – Italië – ECLI:EU:C:2025:49 – [conclusie](#)

Richtlijn 2014/41/EU – Artikel 47 Handvest EU – Europees onderzoeksbevel in strafzaken – Materiële werkingssfeer – Begrip ‘onderzoeksmaatregel’ – Verhoor per videoconferentie – Tijdelijke overbrenging van gedetineerde naar uitvaardigende lidstaat ten behoeve van de tenuitvoerlegging van een onderzoeksmaatregel – Recht op een eerlijk proces

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces](#)

Rechtsstaat en rechterlijke macht

HvJ – ARREST – [C-762/23 \(R.L. e.a.\)](#) – 5 juni 2025 – Roemenië – ECLI:EU:C:2025:400 – geen conclusie – [arrest](#)

Artikel 2 VEU – Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU – Beginsel van onafhankelijkheid van de rechters – Afschaffing van betaling vergoeding bij pensionering aan rechters en openbaar aanklagers vanwege buitensporig begrotingstekort – Bevoegdheid wetgevende en uitvoerende macht van de lidstaten om de bezoldiging van rechters te verlagen – Voorwaarden

Voormalige rechters in Roemenië kregen hun vertrekvergoeding jarenlang niet uitbetaald vanwege bezuinigingen. Nu de vergoeding volledig is afgeschaft, vraagt een Roemeense rechter het HvJ of dit in strijd is met het beginsel van rechterlijke onafhankelijkheid, ondanks de eerdere schorsing en het beroep op het begrotingstekort.

Hof: Artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met artikel 2 VEU, moet aldus worden uitgelegd dat het beginsel van onafhankelijkheid van de rechters zich er niet tegen verzet dat de wetgeving van deze lidstaat, op grond waarvan rechters met twintig aaneengesloten dienstjaren in de magistratuur bij pensionering of andere niet-verwijtbare ontheffing uit hun functie een vergoeding bij pensionering ontvangen, nadat deze wetgeving eerst doorlopend en langdurig was geschorst, wordt ingetrokken wegens redenen die hoofdzakelijk verband houden met de verplichting om het buitensporige begrotingstekort van die lidstaat weg te werken.

- EU-Hof: noodzaak om buitensporig overheidstekort weg te werken kan intrekking van vergoeding aan rechters bij pensionering rechtvaardigen ([ECER](#))

CONSULTATIE

EU Civil Society Strategy, Feedback- en raadplegingsperiode 13 juni 2025 - 05 september 2025 ([EC](#))

OVERIG

- Beyond Legal Restoration ([Verfassungsblog](#))
Een recent gepubliceerd voorstel van voormalig rechter van het Constitutioneel Hof Béla Pokol, verschenen in de regeringsgezinde krant Magyar Nemzet, bepleit de invoering van een nieuw noodregime dat Hongarije's illiberale systeem moet beschermen tegen mogelijke herdemocratiseringspogingen van een toekomstige regering.
- What Nawrocki's Victory Means for Europe ([Verfassungsblog](#))

- A Constitutional Settlement Is Poland's Only Hope ([Verfassungsblog](#))
- 'Moderniseren' van mensenrechten als schadelijke aanval op de rechtsstaat ([Nederland rechtsstaat](#))
- Council of Europe calls to strengthen judicial independence ([NJB](#))
GRECO also calls for legislative reforms to close loopholes in the transparency of political funding by stronger enforcement mechanisms and deterrent sanctions for violations of political financing rules.
- Verklaring van Riga over aanpak bedreigingen rechtsstaat aangenomen ([NJB](#))
Het Europees netwerk van Raden voor de rechtspraak (ENCJ) heeft op 6 juni 2025 de Verklaring van Riga aangenomen. Hierin worden gebieden benoemd waar zich volgens de ENCJ bedreigingen voor de rechtsstaat voordoen zoals politieke verschuivingen, maatschappelijke veranderingen, wijzigingen in het medialandschap of de gevolgen van digitale ontwikkelingen.

WIKI

- [Wiki - Rechtsstaat en rechterlijke macht](#)

EHRM factsheets en guides

- [Independence of the justice system](#)
- [The misuse of state power](#)
- [ECHR-KS Key Theme - Article 6 \(civil\) Protection of the judiciary](#)

Recht op leven en verbod op foltering en onmenselijke behandeling

NOOT – EHRM 6 maart 2025, [Hasani t. Zweden](#)

Hasani v. Sweden: A Narrow View of Risk with Broad Consequences ([Strasbourg observers](#))

[over een jongen met psychische problemen die zelfmoord heeft gepleegd nadat zijn asielaanvraag was afgewezen]

Staatssteun

HvJ – ARREST – [gevoegde zaken C-776/23 P t/m C-780/23 P \(Commissie/Spanje e.a.\)](#) – 26 juni 2025 – [ECLI:EU:C:2025:487](#) – [persbericht](#) – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Artikel 108, lid 3, VWEU – Vennootschapsbelasting – Fiscale afschrijving van financiële goodwill voor verwervingen van buitenlandse deelnemingen – Besluiten Europese Commissie waarbij die bepalingen als staatssteunregeling worden aangemerkt – Terugvordering – Rechtszekerheid

Met haar hogere voorzieningen vordert de Europese Commissie vernietiging van de arresten van het Gerecht (T-826/1 e.a.) waarbij het Gerecht besluit (EU) 2015/314 van de Commissie van 15 oktober 2014 betreffende steunmaatregel SA.35550 (13/C) (ex 13/NN) (ex 12/CP) ten uitvoer gelegd door Spanje – over fiscale afschrijving van financiële goodwill voor verwervingen van buitenlandse deelnemingen (nietig heeft verklaard.

Hof: De hogere voorzieningen in de zaken C-776/23 P tot en met C-780/23 P worden afgewezen.

- e The Court of Justice confirms annulment of the Commission decision declaring unlawful the Spanish tax scheme on the deduction for indirect acquisitions of shareholdings in foreign companies ([persbericht Curia](#))

HvJ – CONCLUSIE – C-401/24 (Stockholms Hamn) – 5 juni 2025 – A-G Biondi – ECLI:EU:C:2025:415 – [conclusie](#)

Artikel 107, lid 1, VWEU – Steunmaatregelen van de lidstaten – Begrip ‘onderneming’ – Begrip ‘steun’ – Begrippen ‘bestaande steun’ en ‘nieuwe steun’ – Compensatie die is betaald vóór toetreding Zweden tot EU aan een gemeentelijke onderneming ter compensatie van de inkomstenderving als gevolg van de afschaffing van heffingen voor de doorvaart door een sluis

A-G geeft het Hof in overweging: (vertaling uit het Engels) Artikel 107, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat de jaarlijkse compensatie die een overheidsinstantie uit staatsmiddelen aan een gemeentelijke naamloze vennootschap betaalt op grond van een overeenkomst als compensatie voor de toezegging van die vennootschap om een bepaalde dienst kosteloos te verlenen, waarvoor tot aan de sluiting van de overeenkomst kosten in rekening werden gebracht, staatssteun kan vormen indien die vennootschap met betrekking tot de betrokken dienst voor de toepassing van die bepaling als een onderneming moet worden beschouwd en deze compensatie haar een voordeel verschaft dat zij onder normale marktvoorwaarden niet zou hebben verkregen en dat de handel tussen lidstaten ongunstig kan beïnvloeden en de mededinging kan vervalsen. Het staat aan de nationale rechter om, op basis van alle relevante omstandigheden, te beoordelen of en in hoeverre aan deze voorwaarden is voldaan.

Artikel 1, onder b), i) en c), van verordening nr. 2015/1589 moet aldus worden uitgelegd dat, aangenomen dat zij staatssteun in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU vormt, een dergelijke compensatie, waarvan de betaling, overeenkomstig de oorspronkelijke voorwaarden van de overeenkomst waarmee zij is gesloten, bij gebreke van opzegging van die overeenkomst met een periode van vijf jaar is verlengd en waarvan het bedrag, ten eerste, jaarlijks is gewijzigd op basis van het indexcijfer van de consumptieprijzen en, ten tweede, telkens na afloop van een periode van vijf jaar, op basis van de omvang van de kosteloos verstrekte dienst, volgens een in de loop van de tijd ongewijzigde formule, onder voorbehoud van toetsing door de verwijzende rechter, bestaande steun in de zin van die bepalingen vormt.

- e A-G: advies over door lidstaat aan gemeentelijke onderneming betaalde compensatiesteun voordat die lidstaat tot EU toetrad en de kwalificatie van steun als bestaande of nieuwe steun ([ECER](#))

GERECHT – ARREST – T-366/22 (Ryanair/Commissie) – 25 juni 2025 – ECLI:EU:T:2025:637 – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 107 VWEU – Staatssteun – Duitse luchtvervoersmarkt – COVID 19 – Door Duitsland gegarandeerde overheidslening aan Condor Flugdienst in kader van COVID-19-pandemie

Condor is een Duitse luchtvaartmaatschappij die met name chartervluchten exploiteert. Condor heeft in de periode 2019-2021 diverse steunmaatregelen genoten, die in twee groepen kunnen worden onderverdeeld: enerzijds steunmaatregelen om de financiële moeilijkheden op te lossen die het gevolg zijn van de insolventie van haar voormalige moedermaatschappij Thomas Cook Group en anderzijds steunmaatregelen tot herstel van de schade die zij heeft geleden door het opleggen van reisbeperkingen in verband met de COVID-19-pandemie.

Bij het bestreden besluit heeft de Commissie, zonder de formele onderzoeksprocedure van artikel 108, lid 2, VWEU in te leiden, geconcludeerd dat de betrokken maatregel staatssteun vormde in de zin van

artikel 107, lid 1, VWEU en dat deze verenigbaar was met de interne markt op grond van artikel 107, lid 2, sub b, VWEU.

Ryanair verzoekt het Gerecht om dit besluit nietig te verklaren. Het Gerecht verwerpt het beroep.

- The General Court dismisses Ryanair's action against the Commission's approval of the COVID-19 aid granted by Germany to Condor for 2020 ([Persbericht Curia](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-309/25 \(Enefit Green\)](#), verwijzing uit **Letland** over de vraag of een ministerraadbesluit op grond waarvan opstalrechten voor **strategisch belangrijke windparken** op staatsbosgrond **niet via een openbare veiling**, maar op basis van een **onafhankelijke taxatie** worden toegekend, kwalificeert als **staatssteun**.

CONSULTATIE

Staatssteun – herziening van de regels inzake diensten van algemeen economisch belang, Feedback- en raadplegingsperiode 5 juni 2025 - 31 juli 2025 ([EC](#))

OVERIG

- Mededeling van de Commissie – Gedragscode voor een goed verloop van de staatssteunprocedures, [PB C, C/2025/2810, 13.6.2025](#) – ([ECER](#))
- Europese Commissie start openbare consultatie over herziening DAEB-staatssteunregels in kader van huisvestingscrisis ([ECER](#))

Strafrecht

HvJ – CONCLUSIE – C-8/24 ([Županijsko državno odvjetništvo](#)) – 12 juni 2025 – Grote Kamer – A-G De La Tour – [ECLI:EU:C:2025:430](#) – [conclusie](#)

Verordening (EU) 2018/1805 – Artikel 47 Handvest EU – Confiscatie zonder definitieve veroordeling – Vrijspraak – Gronden voor niet-erkenning en niet-tenuitvoerlegging van confiscatiebevelen – Manifeste schending Handvest EU – Recht op een doeltreffende voorziening in rechte

De Sloveense rechter heeft een strafprocedure ingeleid tegen vier personen die ervan werden verdacht misbruik van hun functie of bevoegdheden te hebben gepleegd. Zij zouden zich bij de aankoop van de aandelen van L.Z. de vennootschap I.J.S. een onrechtmatig vermogensvoordeel hebben verschafte.

De rechter heeft de vier verdachten vrijgesproken, maar een confiscatiebevel uitgevaardigd met betrekking tot de door D. gehouden aandelen van L.Z. in verband met door strafbare feiten veroorzaakte benadeling van schuldeisers en vanwege witwassen. Bij vonnis van 25 november 2022 heeft de Županijski sud u Zagrebu, het confiscatiebevel erkend.

De openbaar aanklager en D. hebben tegen dit vonnis hoger beroep ingesteld bij de rechter in tweede aanleg in Kroatië, de verwijzende rechter. Die rechter vraagt zich af of de goederen waarop het

confiscatiebevel betrekking heeft, binnen de werkingssfeer van verordening 2018/1805 vallen in de zin van artikel 2, punt 3, van die verordening. Hij heeft ook twijfels over de eerbiediging van de grondrechten die de door dat bevel getroffen persoon aan het Handvest ontleent in het kader van de procedure die tot dat bevel heeft geleid, aangezien de niet-inachtneming van die rechten in uitzonderlijke gevallen overeenkomstig artikel 19, lid 1, onder h), van die verordening een grond kan zijn voor weigering van erkenning en tenuitvoerlegging van het confiscatiebevel.

In hoeverre kan de uitvoerende autoriteit van een lidstaat de erkenning en tenuitvoerlegging weigeren van een confiscatiebevel dat in een andere lidstaat is uitgevaardigd in het kader van een strafprocedure die heeft geleid tot vrijspraak van de verdachten, op grond dat dat bevel ofwel niet onder de werkingssfeer van verordening 2018/1805 valt, ofwel de grondrechten van de door dat bevel getroffen persoon schendt. Meer in het bijzonder gaat de vraag over de reikwijdte van de in artikel 19, lid 1, onder h), van verordening 2018/1805 genoemde grond voor weigering van de erkenning en tenuitvoerlegging van een confiscatiebevel, indien de tenuitvoerlegging zou leiden tot een manifeste schending van een in het Handvest vervat grondrecht, met name het recht op een doeltreffende voorziening in rechte, het recht op een onpartijdig gerecht en de rechten van de verdediging.

Het Hof zal moeten verduidelijken of het onderzoekskader van de uitzonderingen op de wederzijdse erkenning en het wederzijdse vertrouwen hetzelfde is voor alle instrumenten van wederzijdse erkenning in strafzaken of kan verschillen naargelang de specifieke kenmerken van elk van deze instrumenten.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 1, leden 1 en 4, en artikel 2, punt 2 en punt 3, onder d), van verordening (EU) 2018/1805, gelezen in samenhang met overweging 13 van die verordening, moeten aldus worden uitgelegd dat deze verordening van toepassing is op een confiscatiebevel dat is uitgevaardigd in het kader van een strafprocedure die eindigt in vrijspraak, in verband met een ander strafbaar feit dan het feit dat tot die vrijspraak heeft geleid en waaraan niet de vrijgesproken verdachten hebben deelgenomen maar een andere persoon, tegen wie geen vervolging is ingesteld.

Artikel 19, lid 1, onder h), van verordening 2018/1805 moet aldus worden uitgelegd dat de erkenning en tenuitvoerlegging van een confiscatiebevel op grond van deze bepaling niet kunnen worden geweigerd door de uitvoerende autoriteit wanneer de persoon tegen wie dat naar behoren betekende bevel is gericht, in de uitvaardigende lidstaat over een doeltreffende voorziening in rechte beschikte waarvan hij geen gebruik heeft gemaakt, terwijl hij via die weg de eerbiediging van zijn grondrechten, met name de grondrechten die worden gewaarborgd door artikel 47 Handvest EU, door een rechterlijke instantie van die lidstaat had kunnen laten toetsen, door zich ten eerste te beroepen op het ontbreken van deelname aan alle fasen van de strafprocedure die tot het uitvaardigen van dat bevel hebben geleid, ten tweede op het ontbreken van informatie over het recht op toegang tot een advocaat en ten derde op de niet-betekening van de volledige tekst van het vonnis waarin het confiscatiebevel is opgenomen in een taal die de persoon tegen wie dat bevel is gericht, begrijpt.

OVERIG

- Corporate criminal liability in EU Directives: An overview of the EU discipline ([bijzonder strafrecht](#))
- AP: politie kan gegevens niet langer bewaren dan wettelijk toegestaan ([bijzonder strafrecht](#))
- EU-roadmap data-toegang voor opsporing: balans tussen effectiviteit en rechtvaardigheid ([bijzonder strafrecht](#))

EHRM factsheets en guides

- [Domestic violence](#)
- [Police arrest and assistance of a lawyer](#)

- [Protection of minors](#)
- [Secret detention sites](#)
- [Trafficking in human beings](#)
- [Violence against women](#)
- [Guide on article 7 ECHR - no punishment without law: the principle that only the law can define a crime and prescribe a penalty](#)

Tabak

HvJ – ARREST – [C-759/23 \(PJ Carroll & Company\)](#) – 26 juni 2025 – Ierland – ECLI:EU:C:2025:477 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Richtlijn 2014/40/EU – Gedelegeerde richtlijn (EU) 2022/2100 – Delegatie van bevoegdheden aan de Europese Commissie – Nieuwsoortige tabaksproducten – Verhitte tabaksproducten – Bevoegdheid om de vrijstellingen betreffende het verbod op kenmerkende aroma's en de etiketteringsplicht in te trekken – Aanzienlijke verandering in de omstandigheden

PJ Carroll & Company en Nicoventures Trading e.a. brengen verhitte tabaksproducten met „kenmerkende aroma's” of met bestanddelen die aroma's bevatten in de handel in de gehele Europese Unie of zijn voornemens dit te doen.

Richtlijn 2014/40 beoogt het functioneren van de interne markt voor tabaksproducten te verbeteren en tegelijkertijd een hoog niveau van bescherming van de volksgezondheid te waarborgen, met name voor jongeren. Daartoe bepaalt zij onder meer dat de lidstaten het in de handel brengen van tabaksproducten met een kenmerkend aroma moeten verbieden en dat bepaalde gezondheidswaarschuwingen op de verpakking moeten worden aangebracht. De richtlijn voorziet in bepaalde *vrijstellingen* van de betrokken verplichtingen. Op grond van de richtlijn mag de Europese Commissie echter ook *gedelegeerde handelingen* vaststellen tot intrekking van de betrokken vrijstellingen voor een bepaalde productcategorie in geval van een aanzienlijke verandering in de omstandigheden, dat wil zeggen een aanzienlijke stijging van het verkoopvolume van die productcategorie of een verhoging van de gebruiksprevalentie ervan bij jongeren. PJ Carroll is van mening dat de Commissie niet bevoegd was om gedelegeerde richtlijn 2022/2100 vast te stellen. Volgens haar is deze gedelegeerde richtlijn ongeldig en zijn de voorschriften van 2023, waarbij zij in lers recht is omgezet, bijgevolg onrechtmatig.

Het Hof is van oordeel dat de Commissie zich niet noodzakelijkerwijs hoefde te baseren op het algehele tabaksgehalte van verhitte tabaksproducten om te concluderen dat er sprake was van een „aanzienlijke verandering in de omstandigheden” in de zin van artikel 7, lid 12, en artikel 11, lid 6, van richtlijn 2014/40.

Hof: Bij het onderzoek van de prejudiciële vragen is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid aantasten van gedelegeerde richtlijn (EU) 2022/2100.

HvJ – CONCLUSIE – [C-731/23 P \(Nicoventures e.a.\)](#) – 12 juni 2025 – A-G Emiliou – ECLI:EU:C:2025:435 – [conclusie](#) (Engelse taalversie)

Richtlijn 2014/40/EU – Gedelegeerde richtlijn (EU) 2022/2100 – Verwarmde tabaksproducten – Artikel 263 VWEU – Procesbevoegdheid – Individuele geraaktheid – Plaumann-rechtspraak – Systematisering en heroverweging van de rechtspraak – Gesloten-groepstoets

Samenvatting onder: [beginselen EU recht](#)

Toegang tot documenten

HvJ – CONCLUSIE – C-540/23 P (Commissie/ Covington & Burling) – 12 juni 2025 – A-G Szpunar – ECLI:EU:C:2025:440 – [conclusie](#)

Verordening (EG) nr. 1049/2001 – Besluit 1999/468/EG – Toegang tot documenten – Uitgebrachte stemmen van lidstaten over wijziging van bijlage III bij verordening (EG) nr. 1925/2006 – Weigering openbaarmaking – Uitzonderingsgrond bescherming besluitvormingsprocedures

Het Gerecht van de Europese Unie heeft bij arrest in zaak T-201/21, besluit C(2021) 2541 final van de Commissie van 7 april 2021 nietig verklaard. Bij dat besluit heeft de Europese Commissie geweigerd toegang te verlenen tot documenten die de stemmen bevatten van 22 lidstaten in het Permanent Comité voor planten, dieren, levensmiddelen en diervoeders – afdeling algemene levensmiddelenwetgeving.

Met haar hogere voorziening verzoekt de Commissie het Hof om het bestreden arrest te vernietigen.

Nederland heeft schriftelijke opmerkingen ingediend.

A-G geeft het Hof in overweging: om de hogere voorziening en de incidentele hogere voorziening af te wijzen

- E A-G Szpunar brengt conclusie uit over de toegang tot documenten die de stemmen bevatten van EU-landen in comitologie-comités ([ECER](#))

OVERIG

- 'WARNING. Confidential documents. Not to be disclosed to anyone' (Part 2) ([EU law analysis](#))
- 'WARNING. Confidential documents. Not to be disclosed to anyone' (Part 1) ([EU law analysis](#))

Verkiezingen en kiesrecht

EHRM – ARREST – [Ravier t. Frankrijk](#) – 19 juni 2025 – [32324/22](#) – [persbericht](#) – ECLI:CE:ECHR:2025:0619JUD003232422 – [arrest](#) (Franse taalversie)

Artikel 6 EVRM – Verkiezingsfraude – Bewoordingen gebruikt door Conseil d'Etat – Geen schending

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces](#)

EHRM – OPERATIVE PROVISIONS – Kovačević t. Bosnië en Herzegovina – Grote Kamer – 25 juni 2025 – persbericht

Artikel 14 EVRM in samenhang met artikel 3, Eerste Protocol bij het EVRM en artikel 1, Twaalfde Protocol bij het EVRM – Voorwaarden voor deelname aan verkiezingen – Discriminatie? – Misbruik van recht

Klager stelt dat de voorwaarden voor deelname aan de verkiezingen van 2022 voor het parlement en de president van Bosnië en Herzegovina discriminerend zijn voor klager en hem ervan weerhouden te kunnen stemmen op kandidaten van zijn voorkeur.

Deze voorwaarden zijn neergelegd in de Bosnische grondwet. De Bosnische grondwet vindt zijn oorsprong in het vredesakkoord van 1995 (het Dayton akkoord), sindsdien bestaat Bosnië en Herzegovina uit twee entiteiten, de federatie Bosnië en Herzegovina en de Republika Srpska en het Brsko district, dat tot beide entiteiten behoort. De grondwet maakt onderscheid tussen verschillende categorieën van de bevolking, de zogenaamde constituerende volkeren (Bosniërs, Kroaten en Serviërs) en “andere burgers van Bosnië en Herzegovina (leden van etnische minderheden en mensen die niet verklaren tot een bepaalde groep te behoren). Er zijn geen objectieve criteria zoals taal of religie nodig om de etniciteit te bepalen, mensen beslissen zelf.

In de grondwet zijn afspraken gemaakt over het delen van de macht tussen de “constituerende volkeren”. Zo is het aantal plekken in het parlement evenredig over deze volkeren verdeeld en worden zij allen vertegenwoordigd in het presidentschap (bestaande uit drie leden).

Alleen personen die verklaren tot een van de drie “constituerende volkeren” te behoren, mogen zich kandidaat stellen voor het parlement en het presidentschap. Er gelden overigens geen etnische vereisten bij verkiezingen voor de eerste kamer van het parlement.

In een eerdere uitspraak van 29 augustus 2023 heeft het hof geoordeeld dat sprake was van schending van artikel 1, Twaalfde Protocol 12 (algemeen discriminatieverbod) EVRM omdat klager niet werkelijk was vertegenwoordigd in het parlement en het presidentschap. De zaak is op verzoek van de regering van Bosnië en Herzegovina doorverwezen naar de grote kamer.

Het hof ondersteunt het bezwaar van de regering ten aanzien van de ontvankelijkheid van de klacht, nu klager misbruik heeft gemaakt van het recht om een klacht in te dienen, als bedoeld in artikel 35 lid 3 sub a EVRM. Klager voldoet niet aan de hoedanigheid van slachtoffer in de zin van artikel 14 EVRM in samenhang met artikel 3, Eerste Protocol en artikel 1, Twaalfde Protocol bij het EVRM.

EHRM factsheets en guides

- [Guide on Article 3 of Protocol No. 1 to the ECHR - right to free elections](#)
- [Political parties and associations](#)

Vervoer, reizen en rijbewijs

HvJ – CONCLUSIE – [C-413/24 \(Vlaams Gewest\)](#) – 26 juni 2025 – A-G Biondi – België – ECLI:EU:C:2025:490 – [conclusie](#)

Verordening nr. 4055/86 – Artikel 56 VWEU – Handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen het VK en EU – Vrij verrichten van diensten – Betaling van loods en in Vlaamse zeehavens – Forfaitaire vergoeding voor het verplichte gebruik van het systeem – Vrijstelling van het verkeer tussen twee havens van eenzelfde lidstaat — Toepassing van het Unierecht na de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk – Rechtstreekse werking

Samenvatting onder: [Diensten](#)

Verzekeringen

HvJ – ARREST – [C-7/24 \(Deutsche Rentenversicherung Nord\)](#) – 12 juni 2025 – Denemarken – ECLI:EU:C:2025:439 – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Verordening (EG) nr. 883/2004 – Overlijden na bedrijfsongeval – Uitkering sociale zekerheidsorgaan – Subrogatierecht

Samenvatting onder: [Arbeid en sociale zekerheid](#)

HvJ – CONCLUSIE – [C-18/24 \(NOVIS Insurance Company\)](#) – 5 juni 2025 – A-G Szpunar – Tsjechië – ECLI:EU:C:2025:419 – [conclusie](#)

Richtlijn 2009/138/EG (Solvabiliteit II) – Vrijheid van vestiging – Vrij verrichten van diensten – Schending van de rechtsvoorschriften van de lidstaat van ontvangst door een in een andere lidstaat gevestigde verzekeringsonderneming – Bevoegdheden toezichthoudende autoriteit verzekeringsbedrijven

De vragen gaan over de bevoegdheid van de Tsjechische toezichthoudende autoriteit om bestuurlijke sancties op te leggen aan een Slowaakse verzekeringsonderneming wegens inbreuken die zij beweerdelijk in Tsjechië heeft gepleegd in het kader van activiteiten die zij uitoefent via een in Tsjechië opgericht bijkantoor. De vastgestelde inbreuken houden verband met de niet-nakoming van bepalingen van verordening (EU) nr. 1286/2014 en richtlijn (EU) 2016/97.

A-G geeft het Hof in overweging: Artikel 155 van richtlijn 2009/138/EG moet aldus worden uitgelegd dat het ook van toepassing is in gevallen waarin de toezichthoudende autoriteit van de lidstaat van ontvangst toeziet op de naleving door een verzekeringsonderneming uit een andere lidstaat van de verplichtingen die voortvloeien uit verordening (EU) nr. 1286/2014 of richtlijn (EU) 2016/97.

Artikel 155 van de Solvabiliteit II-richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat de toezichthoudende autoriteiten van de lidstaat van ontvangst niet gehouden zijn om eerst de kennisgevingsprocedures en herstelmaatregelen van de leden 1, 2 en 3 van dat artikel van de richtlijn uit te putten wanneer in die lidstaat administratieve sancties in de zin van de leden 5 en 6 van dat artikel worden opgelegd wegens de niet-nakoming op het grondgebied van die lidstaat van de verplichtingen die voortvloeien uit de PRIIP's-verordening of uit richtlijn 2016/97.

RECHTSPRAAK NL – Prejudiciële vragen aan Hoge Raad – Gerechtshof 's-Hertogenbosch – 10 juni 2025 – [ECLI:NL:GHSHE:2025:1594](#)

Richtlijn 2009/138 (Solvabiliteit II herschikking) – Rechtsbijstandverzekering – Recht op vrije advocaatkeuze

Na een arbeidsconflict heeft appellante eerst gebruik gemaakt van een jurist via verzekeraar SAR, maar later heeft zij een externe advocaat opdracht gegeven om haar belangen te behartigen.

SAR is daarvan op de hoogte gesteld. De externe advocaat heeft SAR verzocht om de daarop ziende kosten te voldoen. SAR heeft aangegeven dat rechtsbijstand door een rechtshulpverlener naar keuze niet wordt vergoed, nu zij geen stukken had ontvangen op grond waarvan zij de redelijke kans van slagen van de procedure kan inschatten. Tevens heeft zij aangegeven de kosten van het buitengerechtelijk traject in ieder geval niet te vergoeden, nu door appellante niet aan de polisvoorwaarden is voldaan.

De prejudiciële vragen gaan over de uitleg van met name artikel 201, lid 1, onder a van richtlijn 2009/138. Voorts komt arrest HvJ C-667/18 (Vlaamse Balies) aan de orde.

PREJUDICIËLE VERWIJZINGEN LIDSTATEN

- [C-277/25 \(Helpfind Funding e.a.\)](#), verwijzing uit **Polen** over de vraag of de verkrijging van een resterend deel van de **schadevergoeding na een verkeersongeval** kan worden **gecedeerd**, hoe de verkrijger van de vordering kan worden gekwalificeerd onder de richtlijn en of deze **procesbevoegdheid** heeft.
- [C-323/25 \(Vinkers\)](#), verwijzing uit **België** over de vereisten van '**duidelijkheid en begrijpelijkheid**' in **verzekeringsspolissen**, nadat schade van een **consument** door **brand** in zijn mobilhome niet gedekt werd en er vragen ontstonden over de dekking van de polis.

Vrijheid van meningsuiting en persvrijheid

NOOT – EHRM 29 april 2025, [Avagyan t. Rusland](#)

Avagyan v. Russia: Strasbourg's Appetizer on Online Disinformation ([Strasbourg observers](#))

NOOT – HvJ 4 oktober 2025, [C-633/22 \(Real Madrid\)](#)

Real Madrid v Le Monde. Following CJEU instructions to a tee, the French Supreme Court annuls court of appeal refusal to recognise alleged 'SLAPP' judgment, instructs new assessment. ([GAVCLAW](#))

EHRM factsheets en guides

- [Hate speech](#)
- [Protection of journalistic sources](#)
- [Protection of reputation](#)
- [Guide on article 10 ECHR - freedom of expression](#)
- [ECHR-KS Key theme – Article 10 Contributions to public debate: Journalists and other actors](#)
- [ECHR-KS Key theme - Article 10 Hate speech](#)

- [ECHR-KS Key theme – Articles 8, 13 and 14 Protection against hate speech](#)
- [ECHR-KS Key Theme - Article 10 Protection of journalists and journalistic activities](#)

Vrijheid van vereniging en demonstratierecht

EHRM – ARREST – [Sagir e.a. t. Griekenland](#) – 24 juni 2025 – [34724/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2025:0624JUD003472418](#) – [persbericht](#) – [arrest](#)

Artikel 11 EVRM – Weigering inschrijving culturele vereniging van Turkse vrouwen – Schending

Klagers hebben een culturele vereniging opgericht voor Turkse vrouwen met als doel het creëren van een ontmoetingsplaats voor Turkse vrouwen van de prefectuur Xanthi en de ontwikkeling en verspreiding van hun cultureel volkserfgoed te bewerkstelligen, in samenwerking met plaatselijke instellingen.

Volgens artikel 3 van de statuten van de vereniging kunnen alleen volwassen vrouwen met de Griekse nationaliteit die in de prefectuur Xanthi wonen, lid van de vereniging zijn.

Klagers hebben verzocht om inschrijving bij deze vereniging in het lokale register. De Griekse autoriteiten hebben dit geweigerd.

Deze weigering is volgens het EHRM niet gerechtvaardigd door een bedreiging van de openbare orde en was niet ingegeven door een “dringende sociale behoefte”. Schending van artikel 11 EVRM. Het EHRM kent ook een schadevergoeding toe.

Het Hof wijst erop dat het op grond van artikel 46 EVRM passend zou zijn als de zaak voor de nationale rechter heropend wordt, mochten partijen daarom verzoeken.

NOOT – EHRM 20 mei, [Russ. t. Duitsland](#)

The Questionable Concept of Protective Weapons ([Verfassungsblog](#))

OVERIG

‘Crackdown on protest’: de beperking van de demonstratievrijheid in Engeland ([Ars Aequi juni 2025](#))

EHRM – factsheets en guides

- [Use of force in the policing of demonstrations](#)

Vrijheid van verplaatsing

EHRM – ARREST – Cimpaka Kapeta t. België 🇧🇪 – 26 juni 2025 – 55000/18 – ECLI:CE:ECHR:2025:0626JUD005500018 – persbericht – arrest (Franse taalversie)

Artikel 2, Vierde Protocol bij het EVRM – Veroordeling voor terrorisme – Weigering een paspoort af te geven – Geen schending

Klager is veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf voor de duur van vier jaar wegens deelname aan de activiteiten van een terroristische groepering (Jabhat Al Nusra). Aan de voorwaardelijke gevangenisstraf zijn de volgende voorwaarden verbonden: hij mag niet reizen naar een land in oorlog, hij moet psychologische en/of religieuze begeleiding volgen om islamitisch of jihadistisch radicalisme te remmen en hij mag zich niet associëren met personen of plaatsen die beweren radicale islamisten of jihadisten te zijn.

In 2016 heeft hij een paspoort aangevraagd omdat hij met zijn echtgenoot naar Marokko wilde reizen. Dat verzoek is afgewezen omdat er aanwijzingen waren dat hij nog steeds een risico vormde voor de openbare orde. Zo heeft een politieagent bij een huisbezoek op 18 februari 2016 bij hem thuis een vlag van IS aangetroffen.

Het Hof herinnert eraan dat de vrijheid van verplaatsing geen absoluut recht verleent om het grondgebied te verlaten. Dat recht kan worden beperkt of afhankelijk worden gesteld van de naleving van formele voorwaarden, zoals het verkrijgen van een reisdocument of een visum.

Het Hof oordeelt dat de genomen maatregel, namelijk de weigering een paspoort af te geven, proportioneel was ten opzichte van het doel. Geen schending.

Witwassen en terrorismebestrijding

HvJ – ARREST – C-509/23 (Laimz) – 19 juni 2025 – Letland – ECLI:EU:C:2025:466 – geen conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2015/849 – Voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en terrorismefinanciering – Naaste geassocieerde van een politiek prominente persoon – Delen van informatie binnen deze groep – Monitoring van cliënten – Verscherpte onderzoeksmaatregelen ten aanzien van cliënten van aanbieders van kansspeldiensten

Laimz is een aanbieder van kansspeldiensten. De Letse inspectie- en toezichtsdienst voor kansspelen heeft een boete opgelegd aan deze onderneming wegens inbreuken op de nationale bepalingen inzake voorkoming van witwassen van geld en terrorismefinanciering.

Laimz heeft het systeem van interne controle van cliënten niet correct toegepast en geen cliëntenonderzoek verricht. Laimz had zich hiervoor niet mogen baseren op een beoordeling door een andere onderneming, namelijk Optibet. De inspectiedienst heeft in herinnering gebracht dat die cliënt beschouwd wordt als een naaste geassocieerde van een PPP (politiek prominente personen) aangezien hij samen met die PPP de functie van lid van het uitvoerend orgaan van een vereniging vervulde.

Laimz heeft beroep ingesteld tegen dat besluit. Ter ondersteuning van dat beroep heeft Laimz aangevoerd dat zij gerechtigd was om de informatie die zij van Optibet had verkregen (inclusief de besluiten van het hoger leidinggevend personeel) te gebruiken en toe te passen op haar eigen zakelijke relatie met de cliënt.

Voorts heeft Laimz de inspectiedienst verweten dat hij zijn conclusie dat de cliënt een naaste geassocieerde van een PPP was, uitsluitend gebaseerd op het feit dat beiden lid waren van dezelfde vereniging, zonder een individuele en omstandige beoordeling te verrichten.

Hof: Artikel 3, punt 11, onder a), van richtlijn (EU) 2015/849 moet aldus worden uitgelegd dat een natuurlijke persoon niet kan worden geacht een naaste geassocieerde van een PPP te zijn op de enkele grond dat beiden lid zijn van het uitvoerend orgaan van dezelfde vereniging, maar dat deze situatie niettemin een relevante omstandigheid is waarmee bij die beoordeling rekening moet worden gehouden.

Artikel 45, leden 1 en 8, van richtlijn 2015/849, moet aldus worden uitgelegd dat de lidstaten de in artikel 2, lid 1, van richtlijn 2015/849, bedoelde meldingsplichtige entiteiten die deel uitmaken van dezelfde groep in de zin van artikel 3, punt 15, van richtlijn 2015/849, moeten toestaan om onderling informatie te delen. Een dergelijke uitwisseling van informatie ontslaat de betrokken meldingsplichtige entiteit echter niet van haar verantwoordelijkheid om haar cliëntenonderzoeksverplichtingen na te komen.

Artikel 45, leden 1 en 8, van richtlijn 2015/849, gelezen in samenhang met artikel 3, punten 12 en 15, van richtlijn 2015/849, verzet zich er tegen dat een meldingsplichtige entiteit die deel uitmaakt van een groep, automatisch een besluit toepast dat is genomen door een persoon die behoort tot het hoger leidinggevend personeel van een andere onderneming van dezelfde groep, in het kader van haar verplichtingen inzake cliëntonderzoek en met betrekking tot de toe te passen cliëntenonderzoeksmaatregelen ten aanzien van een cliënt van die andere onderneming, zonder dat zij zelf een beoordeling maakt van de risicogevoeligheid en van de vast te stellen cliëntenonderzoeksmaatregelen.

Artikel 14, lid 5, van richtlijn 2015/849, gelezen in samenhang met artikel 8, lid 2, van richtlijn 2015/849, moet aldus worden uitgelegd dat een meldingsplichtige entiteit geen cliëntenonderzoeksmaatregelen hoeft toe te passen ten aanzien van bestaande cliënten, indien noch de in de nationale wetgeving vastgestelde termijn voor nieuwe toezichtsmaatregelen, noch de termijn die voortvloeit uit de procedures inzake het systeem van interne controle is verstreken en de betrokken meldingsplichtige entiteit niet op de hoogte is van andere nieuwe omstandigheden die van invloed kunnen zijn op de risicobeoordeling met betrekking tot de cliënt in kwestie, mits het feit dat er geen nieuwe omstandigheden zijn vastgesteld niet te wijten is aan tekortkomingen bij de in artikel 13, lid 1, onder d), van richtlijn 2015/849 bedoelde doorlopende monitoring, waartoe de meldingsplichtige entiteit verplicht is.

Artikel 11, onder d), van richtlijn 2015/849, moet aldus worden uitgelegd dat het meldingsplichtige entiteiten verplicht om cliëntenonderzoeksmaatregelen toe te passen telkens wanneer er bij het ophalen van een prijs, het aangaan van een weddenschap, of beide, de betrokken transactie 2 000 EUR of meer bedraagt, ongeacht of deze transactie in één verrichting plaatsvindt dan wel in verscheidene verrichtingen waartussen een verband lijkt te bestaan.

HvJ – ARREST – C-671/23 (Lietuvos bankas) – 19 juni 2025 – Litouwen – ECLI:EU:C:2025:457 – geen conclusie – arrest

Richtlijn (EU) 2015/849 – Voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en terrorismefinanciering – Begrip ‘stelselmatige inbreuk’ – Afzonderlijke geldboete voor elke overtreding – Doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties – Ne-bis-in-idembeginsel

M. is een instelling voor elektronisch geld. Aan M zijn acht geldboeten opgelegd voor acht inbreuken die elk bestonden uit de schending van verschillende bepalingen van de AML/CFT-wet en van de aan financiëlemarktdeelnemers gerichte instructies ter voorkoming van het witwassen van geld en/of terrorismefinanciering.

M. heeft beroep ingesteld tegen het litigieuze besluit. Ter ondersteuning van dit beroep heeft M. met name aangevoerd dat de Lietuvos bankas niet verschillende „afzonderlijke stelselmatige inbreuken” op de

AML/CFT-wet kon vaststellen, maar slechts „één enkele stelselmatige inbreuk” op die wet, en zij haar bijgevolg slechts één geldboete kon opleggen.

Hof: Artikel 59 van richtlijn (EU) 2015/849 verzet zich niet tegen een nationale regeling of praktijk op grond waarvan elk van de „stelselmatige inbreuken” op de in artikel 59, lid 1, genoemde voorschriften die de bevoegde autoriteit van een lidstaat tijdens een en dezelfde controle heeft vastgesteld, moet worden gekwalificeerd als een „afzonderlijke stelselmatige inbreuk” waarvoor een afzonderlijke geldboete kan worden opgelegd en waarvan het bedrag wordt vastgesteld op basis van het maximumbedrag van de financiële sanctie die krachtens die nationale regeling of praktijk kan worden opgelegd, voor zover de algemene beginselen van het Unierecht, in het bijzonder het doeltreffendheidsbeginsel en het evenredigheidsbeginsel, worden geëerbiedigd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – CBb – 24 juni 2025 – [ECLI:NL:CBb:2025:338](#)

Richtlijn (EU) 2015/849 (witwassen en terrorisme) – Cryptodienstverleners – Registratieplicht – Kosten voor doorlopend toezicht

Het geschil gaat over bedragen die DNB bij de cryptodienstverleners in rekening heeft gebracht voor de kosten van doorlopend toezicht die zij in 2020 en 2021 heeft gemaakt. Volgens de rechtbank heeft DNB die bedragen in 2020 terecht (aangevallen uitspraak 2020) en in 2021 ten onrechte (aangevallen uitspraak 2021) in rekening gebracht.

Samengevat luidt het oordeel van het College dat kosten van eenmalige handelingen in 2020 en 2021 niet in het tarief voor kosten van doorlopend toezicht van het betreffende jaar mochten worden doorberekend. De tarieven voor aanbieders van diensten met betrekking tot virtuele valuta zoals vastgesteld in de Regeling bekostiging financieel toezicht 2020 (Rbft 2020) en de Regeling bekostiging financieel toezicht 2021 (Rbft 2021) zijn in strijd met de Wet bekostiging financieel toezicht 2019 (Wbft 2019) en om die reden onverbindend. Dit leidt ertoe dat de door DNB genomen besluiten op de bezwaren van de cryptodienstverleners geen stand kunnen houden. In de procedure over de aangevallen uitspraak 2021 speelt een geschilpunt over het recht van de EU waarvoor de uitleg door het Hof van Justitie nodig is. Het College zal in die procedure het Hof van Justitie een prejudiciële vraag stellen:

Moet de in artikel 47 van Richtlijn (EU) 2015/849, neergelegde registratieplicht voor aanbieders van diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta en fiduciaire valuta en aanbieders van bewaarportemonnees, aldus worden uitgelegd dat deze zich ertegen verzet dat een lidstaat bij een verzoek tot registratie van een dergelijke aanbieder eist dat hij gegevens verstrekt over onder meer de inrichting van de bedrijfsvoering met betrekking tot de integere en beheerste bedrijfsvoering, teneinde te waarborgen dat hij zijn bedrijfsvoering zo inricht dat hij kan voldoen aan de voorschriften die de nationale wet stelt en dat de lidstaat die registratie weigert als de toezichthouder op basis van die gegevens niet ervan overtuigd is dat de aanbieder aan die voorschriften kan voldoen?

REGELGEVING

Artikel: De meldingsplicht uit de nieuwe antiwitwasverordening ([bijzonder strafrecht](#))

Europa harmoniseert de antiwitwaswetgeving. In de zomer van 2027 zal een nieuwe antiwitwasverordening de huidige nationale wetgeving grotendeels vervangen. Dit heeft gevolgen voor de meldingsplicht.

OVERIG

Crypto en strafrecht: waarom digitale valuta het nieuwe kanaal voor witwassen zijn (bijzonder strafrecht)

Deel II – Algemeen

Algemeen

Jaaroverzicht NL procesvertegenwoordiging EU-Hoven

Jaaroverzicht 2024 van de Nederlandse procesvertegenwoordiging bij de EU-hoven gepubliceerd ([ECER](#))

Cursus en opleiding

Studiemateriaal over Europees recht gratis online beschikbaar; links naar EJTN, ERA en HELP ([Intro](#))

Raad van Europa - **HELP** (Human rights education for legal professionals) **Online (gratis) cursussen over mensenrechten** met focus op EVRM ([Help](#))

[New! Human Rights in the Armed Forces](#)

[NEW! Introduction to Corruption Prevention](#)

[NEW! Cybercrime and Electronic Evidence](#)

[Access to Justice for Women](#)

[Alternative Measures to Detention](#)

[Alternatives to Immigration Detention](#)

[Asylum and Human Rights](#)

[Children's Rights - Key Challenges](#)

[Child-friendly Justice](#)

[Combating Trafficking in Human Beings](#)

[Data Protection and Privacy Rights](#)

[Ethics for Judges, Prosecutors and Lawyers](#)

[Family Law and Human Rights](#)

[Freedom of Expression](#)

[Hate Crime and Hate Speech](#)

[Internal Displacement](#)

[International Cooperation in Criminal Matters](#)

[Introduction to the ECHR and the ECtHR](#)

[Introduction to the European Social Charter](#)

[Judicial reasoning and human rights](#)

[Pre-trial Investigation and the ECHR](#)

[Procedural Safeguards in Criminal Proceedings and Victims' Rights](#)

[Property Rights](#)

[Protection and Safety of Journalists](#)

[Refugee and Migrant Children](#)

[Rights of Persons with Disabilities](#)

[Right to Liberty and Security](#)

[Right to the Integrity of the Person \(Bioethics\)](#)

[Right to Respect for Private and Family Life](#)

[The Environment and Human Rights](#)

[Violence Against Women and Domestic Violence](#)

[Violence Against Women and Domestic Violence for Law Enforcement](#)

[Introduction to the European Convention on Human Rights"](#), a 5-hour interactive training course aimed at legal professionals, public authorities, civil society and students.

Overzicht van trainingen op het gebied van Europees Strafrecht ([Bijzonder Strafrecht](#))

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

[ERA trainingen](#)

[Series of pan-European legal seminars](#)

[Series of language seminars](#)

8 juli 2025 [CoL.net Virtual Roundtable on the Commission's Brussels Ia Report](#)

The event will feature the following panellists: Andrew Dickinson (University of Oxford), Stefano Dominelli (University of Genoa), Pietro Franzina (Catholic University of the Sacred Heart, Milan) Thalia Kruger (University of Antwerp), Tobias Lutzi (University of Augsburg)

Everyone interested is warmly invited to join via [this Zoom link](#).

ONLINE [Law & Compliance in AI Security & Data Protection \(EDPB\)](#)

The training provides a comprehensive foundation on legal and compliance issues in AI security and personal data protection. It offers a deeper understanding through practical case studies primarily focused on the General Data Protection Regulation (GDPR), the Artificial Intelligence Act (AI Act), the Data Act, and other relevant European regulations.

ONLINE [Fundamentals of Secure AI Systems with Personal Data \(EDPB\)](#)

The training aims to help cybersecurity professionals, developers, and deployers of high-risk AI systems reskill and upskill their technical capacity to design and implement advanced AI-enabled and data-driven systems. It integrates data protection and privacy principles with fundamental AI ethics principles in AI development

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [Knowledge Sharing platform \(ECHR-KS\)](#)
- [Maandelijks Bulletin HvJ](#)

AI

- [Nieuwsbrief van de kennisgroep AI & recht \(alleen intern\)](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Strafrecht

- Nieuwsbrieven (Europees) Strafrecht, o.a. over cybercrime, ([Bijzonder Strafrecht](#))

Vreemdelingenrecht

- [EUAA](#) (European Union agency for asylum)
- Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: [CJEU Overview of judgments and pending cases](#)

[NEMIS](#): newsletter on European migration issues

[NEAIS](#): newsletter on European asylum issues

[NEFIS](#): newsletter on European free movement issues

Databank op het gebied van asiel: www.dicta.eu

Databanken en zoeksystemen

- [EUAA](#) (asiel en migratie)
- [Dicta](#) (asiel en migratie)
- [European database of asylum law](#) (asiel en migratie)
- [Statelessness Case Law Database](#) (sinds juli 2021)
- [EDAL](#) – European database of asylum law)
- [Refworld UNHCR](#)
- [FRA](#) (Handvest EU) – onderverdeeld per artikel uit het Handvest EU
- [EFRIS](#)
- [HUDOC](#) (EHRM)
 - [HUDOC - Part I - Simple search - EN \(ECHR-CEDH\) - YouTube](#)
- [HUDOC User Manual](#)
- [Social Security Coordination Regulations database](#)

NL zaken bij het HvJEU

datum	zaaknr.	naam	NL verwijzing	conclusie	arrest	einduitspraak	onderwerp
2-6	C-639/22 t/m C-644/22	X e.a.	ECLI:NL:RBGEL:2022:5652 (C-639/22) ECLI:NL:RBGEL:2022:5653 (C-640/22) ECLI:NL:RBGEL:2022:5656 (C-641/22) ECLI:NL:RBGEL:2022:5654 (C-642/22) ECLI:NL:RBGEL:2022:5657 (C-643/22) ECLI:NL:RBGEL:2022:5658 (C-644/22)			ECLI:NL:RBGEL:2025:4197	Btw; Gemeenschappelijk beleggingsfonds; beleggingsrisico
26-6	C-767/23	Remling	ECLI:NL:RVS:2023:4632	ECLI:EUC:2025:486			Prejudiciële procedure; acte éclairé; motivering

27-6	C-409/23	Riverty (rechtsopvolger Arvato)	ECLI:NL:HR:2023:1006			ECLI:NL:HR:2025:1008	Achteraf-betaalservice – Betalingsachters tand
------	----------	------------------------------------	----------------------	--	--	----------------------	--

NL prejudiciële verwijzingen

Een volledig overzicht van Nederlandse prejudiciële verwijzingen wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl en staat op de [Wiki Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Een overzicht van *alle* prejudiciële verwijzingen uit alle lidstaten is te vinden op de [website van het Expertisecentrum Europees recht van het Ministerie van buitenlandse zaken](#) of in de [Databank van het HvJ](#) (curia-website).

Datum	Instantie	ECLI	Onderwerp
11-6	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2025:2628	Asiel; gezinshereniging inburgeringsvereiste
20-6	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2025:945	Mededinging; kartel; Rome II vo toepasselijk recht; follow-on vorderingen
24-6	CBb	ECLI:NL:CBB:2025:338	registratieplicht aanbieders diensten voor het wisselen tussen virtuele valuta; Crypto

NL zaken bij het EHRM

Een volledig overzicht van Nederlandse zaken bij het EHRM wordt apart gepubliceerd op rechtspraak.nl.

Datum	Soort zaak	naam	Nummer	Artikel	Onderwerp
11-6	GECOMMUNICEERDE ZAAK	Van Dijk	<u>21064/23</u>	8 EVRM	Beëindiging ouderlijk gezag; plaatsing kind in pleeggezin
11-6	GECOMMUNICEERDE ZAAK	Obouchovs	<u>24079/23</u>	8 EVRM	Beëindiging ouderlijk gezag; plaatsing kind in pleeggezin
11-6	GECOMMUNICEERDE ZAAK	Kanalova	<u>10250/23</u>	8 EVRM	Beëindiging ouderlijk gezag; plaatsing kind in pleeggezin

Verzoeken Protocol no. 16 bij het EVRM

Een advies kan alleen worden gevraagd in het kader van een bij de nationale rechter aanhangige zaak. Het al dan niet in behandeling nemen van het verzoek staat ter beoordeling van het Hof. Een panel van vijf rechters beslist of het verzoek wordt ingewilligd en motiveert de redenen voor elke weigering.

Adviezen, gegeven door de Grote Kamer, zijn gemotiveerd en niet bindend. De adviezen worden gepubliceerd en meegedeeld aan de verzoekende rechterlijke instantie en aan de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij. Rechters hebben het recht een afzonderlijk advies uit te brengen. Het panel en de Grote Kamer omvatten ambtshalve de rechter die is gekozen voor de Hoge Verdragsluitende Partij waartoe het verzoekende gerecht behoort.

Het doel van Protocol nr. 16 is om de interactie tussen het Hof en de nationale autoriteiten te versterken en daardoor de uitvoering van de rechten en vrijheden van het Verdrag te versterken.

Zie ook: Toon Moonen & Laurens Lavrysen, 'Abstract but Concrete, or Concrete but Abstract? A Guide to the Nature of Advisory Opinions under Protocol No 16 to the ECHR', *Human Rights Law Review*, 2021, Vol. 21, Issue 3, pp. 752–785.

Zie: Research Report on Protocol 16 in Judicial Practice ([ECHRblog](#))